

Kvinnor, män och inkomster. Jämställdhet och oberoende

Anita Nyberg

Rapport till
Utredningen om fördelningen av ekonomisk makt
och ekonomiska resurser mellan kvinnor och män

SOU 1997:87

Ref KB
Occ Sow

Statens offentliga utredningar
1997:87
Arbetsmarknadsdepartementet

Kvinnor, män och inkomster. Jämställdhet och oberoende.

Anita Nyberg

Rapport till
Utredningen om fördelningen av ekonomisk makt
och ekonomiska resurser mellan kvinnor och män
Stockholm 1997

SOU och Ds kan köpas från Fritzes kundtjänst. För remissutsändningar av SOU och Ds svarar Fritzes, Offentliga Publikationer, på uppdrag av Regeringskansliets förvaltningsavdelning.

Beställningsadress: Fritzes kundtjänst
106 47 Stockholm
Orderfax: 08-690 91 91
Ordertel: 08-690 91 90

Svara på remiss. Hur och Varför. Statsrådsberedningen, 1993.

– En liten broschyr som underlättar arbetet för den som skall svara på remiss.

Broschyren kan beställas hos:

Regeringskansliets förvaltningsavdelning
Distributionscentralen
103 33 Stockholm
Fax: 08-405 10 10
Telefon: 08-405 10 25

Till statsrådet och chefen för Arbetsmarknadsdepartementet

Genom direktiv 1994:102 den 15 september 1994 beslutades att tillsätta en särskild utredare för att kartlägga och analysera fördelningen av ekonomisk makt och ekonomiska resurser mellan kvinnor och män. Den 19 maj 1995 utsågs landshövding Kristina Persson, Östersund, till utredare. Utredningen har antagit namnet *Kvinnomaktutredningen*.

Den 1 augusti 1995 tillkallades såsom vetenskapliga experter Göran Ahrne, professor i sociologi vid Stockholms universitet, Anna G. Jónasdóttir, FD och universitetslektor vid Högskolan i Örebro, Inga Persson, professor i nationalekonomi vid Lunds universitet, Elisabeth Sundin, docent i företagsekonomi och biträdande professor vid tema Teknik och social förändring vid Linköpings universitet samt Eskil Wadensjö, professor i arbetsmarknadspolitik vid Stockholms universitet. Sekreterare i utredningen har varit Anita Nyberg, universitetslektor i nationalekonomi och docent vid tema Teknik och social förändring vid Linköpings universitet, och biträdande sekreterare FK Eva Lindblad.

Inom ramen för Kvinnomaktutredningen publiceras ett antal monografier och antologier. Experterna har i egenskap av redaktörer och monografiförfattare svarat för urval och utformning av de olika skrifterna, medan de enskilda artikelförfattarna ansvarar för innehållet i sina egna bidrag. Experter och artikelförfattare har arbetat under vetenskaplig självständighet.

Utredningsarbetet skall vara klart före den 31 december 1997. Skrifter publiceras dock successivt. Föreliggande skrift, *Kvinnor, män och inkomster. Jämställdhet och oberoende* är den andra i raden. Författare är Anita Nyberg. Kjell Jansson, utredare vid Statistiska centralbyrån, har genom omfattande bearbetningar av databaser tagit fram sifferunderlaget till denna rapport samt bidragit med synpunkter och visst textunderlag.

Östersund och Linköping i juni 1997

Kristina Persson

/Anita Nyberg

Innehåll

1 Inledning	1
2 Ekonomiskt oberoende och ekonomisk jämställdhet	2
Begreppet ekonomiskt oberoende har olika betydelse för kvinnor och män	3
Ekonomisk jämställdhet	4
3 Studier av hur inkomster fördelas	5
4 Könsarbetsdelning och inkomster	6
Pengar är makt	7
5 Inkomstbildningen	8
6 Jämställda, kvinno- respektive mansdominerade inkomster	10
7 Fler "kvinnotimmar" och färre "manstimmar"	12
Vem försörjer sig genom lönearbete?	12
Äldre mäns uttåg och storbarnsmödrars intåg	13
Den könssegregerade arbetsmarknaden problemet ...	15
Kvinnor och män rationella, inte traditionella	16
8 Kvinnors och mäns löneinkomster	17
17–18 procent utan löneinkomst	18
Kvinnolön tvätredjedelar av manslön	19
Unga ekonomiskt jämställda men fattiga	19
9 Kvinnors och mäns arbetsinkomster	21
Kvinnors inkomst har ökat ...	22
Kvinnor mer lika män, män mer lika kvinnor	23
Färre kvinnor och fler män med låga inkomster	25
Högavlönade mindre jämställda än lågavlönade	26
10 Kvinnors och mäns inkomster från välfärdsstaten	28
Välfärdsstatens dubbla karaktär	29
Löne- och försörjningsrelaterade samt behovsprövade bidrag	30
Bidragsförskott till kvinnor och arbetsmarknadsstöd till män	31
Fler skall försörjas på kvinnornas inkomster	34
Mer lönerelaterade bidrag till kvinnor och mer pensioner till män	35
10 Är kvinnor mer beroende av välfärdsstaten än män?	36
Minskat beroende av män	37
11 Minskar välfärdsstaten inkomstskillnaderna ...?	39
Transfereringar eller skatter	39
Kvinnors trefjärdedelssamhälle på 1970-talet, männens idag	40
12 Kvinnors och mäns inkomster åren 1975 och 1994	42
13 Sammanboende kvinnors ekonomiska oberoende	44
Enförsörjarfamiljen sällsynt idag	45
Kvinnor med högre inkomst än mannen	46
Kvinnors andel av familjeinkomsten	47

Familjer med och utan barn	50
14 Kvinnors och mäns pensioner	52
Olika pensionssystem	52
Nästan alla män och två tredjedelar av kvinnorna har ATP	53
Allt fler pensionssparar	55
Pensionssystemet premierar "manlig" tidsanvändning	56
15 Går vi mot en fattigdomens feminisering?	57
Kvinnor och män med inkomster under socialbidragsnormen	58
Alternativa socialbidragsnormer	58
Kvinnor och män bland socialbidragstagare	60
16 Är män rikare än kvinnor?	61
Förmögenheten jämnare fördelad än inkomsten ...	62
14 procent av kvinnorna och 24 procent av männen äger aktier	64
Kvinnors förmögenhet mindre spridd	66
17 Kvinnliga och manliga företagens inkomster	68
18 Mäns beroende av kvinnors oavlönade hushålls- och vårdarbete	70
Det könssegregerade hemarbetet	70
Efterfrågan på hemstickade strumpor har minskat ...	70
Hushålls- och vårdarbete i barnfamiljer	71
Mäns beroende av kvinnors vårdarbete	72
19 Kvinnor, män och inkomster	74
Lönearbete	75
Löneinkomster	77
Lönerelaterade bidrag	79
Försörjningsrelaterade och behovsprövade bidrag	80
Ekonomisk jämställdhet och ekonomiskt beroende	81
Referenslitteratur	84
Bilaga. Diagram och tabeller	89

1 Inledning

Jämställdhetspolitikens mål är att kvinnor och män skall ha lika rättigheter, skyldigheter och möjligheter inom alla väsentliga områden i livet. En hörnsten är kvinnors och mäns lika möjligheter till ekonomiskt oberoende och försörjning genom eget (löne)arbete. Kvinnomaktutredningen har därför fått i uppdrag att kartlägga och analysera fördelningen av inkomster av olika slag mellan kvinnor och män (Dir. 1994:102).

Syftet med denna rapport är att besvara ett antal frågor:

- Vilka inkomster är jämställda, kvinno- respektive mansdominerade?
- Hur stora är kvinnors och mäns inkomster och varifrån kommer de?
- I vilken utsträckning är kvinnor och män ekonomiskt jämställda och hur har detta förändrats mellan 1970-talet och 1990-talet?
- I vilken utsträckning får kvinnor och män sina inkomster från marknaden respektive välfärdsstaten?
- Är kvinnor mer beroende av välfärdsstaten än män?
- Ökar eller minskar välfärdsstaten inkomstskillnaderna mellan kvinnor och män?
- I vilken utsträckning är sammanboende kvinnor ekonomiskt beroende av män?
- Stärker välfärdsstaten kvinnors ekonomiska oberoende i familjen?
- Hur påverkar kön och vårdansvar inkomsterna?
- Har kvinnor och män olika inkomster som pensionärer?
- Går vi mot en fattigdomens feminisering?
- Är män rikare än kvinnor?
- Vilka skillnader finns mellan kvinnliga och manliga företagens inkomster?
- I vilken utsträckning är sammanboende män beroende av kvinnors oavlönade hushålls- och vårdarbete?

Innan vi söker svar på dessa frågor diskuteras begreppen ekonomiskt oberoende och ekonomisk jämställdhet.

2 Ekonomiskt oberoende och ekonomisk jämställdhet

Ekonomiskt oberoende ett besvärligt begrepp

Ekonomiskt oberoende är ett besvärligt begrepp. En anledning till detta är att begreppet har olika betydelse för kvinnor och män avhängigt av kvinnors och mäns skilda historiska erfarenheter. Kvinnor har i alla tider fått arbeta. De har arbetat i hushållet, i ladugården, på åkrarna och i arbetsmarknadens utkanter med osäkra, lågt betalda arbeten. Att få arbeta har inte varit kvinnors problem (Nyberg 1989). Problemet har varit att få tillträde till utbildningar och yrken, att få lönearbete och en lön som är i nivå med mäns och som går att leva på samt att få bestämma över de egna pengarna. Det gäller särskilt gifta kvinnor.

Alltsedan kvinnorörelsens början har dess viktigaste krav varit ekonomiskt oberoende, att kvinnorna ska kunna försörja sig själv och därmed ha makt att besluta över sitt eget liv. Det kravet kom före kravet på delaktighet inom det politiska området. Redan år 1873 organiserade sig kvinnor för ekonomiska rättigheter i Föreningen för gift kvinnas äganderätt, medan det dröjde till år 1903 innan de organiserade sig för politiska rättigheter i Landsföreningen för kvinnans politiska rösträtt.

År 1845 fick kvinnor och män lika arvsrätt, men om kvinnan var gift var det ändå mannen som bestämde över familjens ekonomi. Han kunde med stöd av lagen ta hand om hustruns förtjänst och ensam avgöra vad pengarna skulle användas till. År 1874 kom den lag som gav gifta kvinnor rätt att bestämma över sin lön och år 1884 den lag som gav dem förfoganderätt även över sin förmögenhet. Däremot dröjde det ända till år 1920 innan gifta kvinnor formellt blev myndiga. Först år 1950 fick modern samma bestämmanderätt över barnens ekonomi som fadern, och ända fram till 1960-talet fanns särskilda kvinnolönelistor inom industrin (Hamrin-Thorell 1969; Ohlander & Strömberg 1997).

Män har också alltid fått arbeta, men har inte haft samma problem som kvinnor. De har själva kunnat bestämma över sin inkomst och sin förmögenhet, i den mån de hade någon. De har inte på grund av sitt kön varit utestängda från yrken och utbildningar. De har haft och har högre löner än kvinnor.

Industrialiseringen och urbaniseringen medförde att allt fler människor blev beroende av lönearbete. Nya grupper uppstod i samhället – industriägare och industriarbetare. De män som inte ägde kapital förväntades sälja sin arbetskraft på arbetsmarknaden

på heltid. Avlönat arbete garanterade dock inte en inkomst hela tiden och hela livet. Vid sjukdom, arbetskada, arbetslöshet och ålderdom riskerade lönearbetaren sitt ekonomiska oberoende. Det behövdes någon form av skyddsnät när försörjningen sviktade. De s.k. arbetarförsäkringarna – som skulle garantera ett minimum av inkomsttrygghet – började diskuteras. Syftet var att lönearbetarna inte skulle behöva bli beroende av fattigvården. Den som anlitade fattigvården förlorade sina medborgerliga rättigheter och hamnade under fattigvårdsstyrelsens förmyndarskap (Olofsson 1996).

I slutet av 1800-talet och början av 1900-talet började de olika system växa fram som blev grunden för det socialförsäkringssystem vi har idag. På 1930-talet, i spåren av den stora depressionen, tog utbyggnaden av välfärdsstaten fart. Åtgärder hade dock mest en selektiv prägel genom att endast vissa grupper berördes. Under efterkrigstiden började en mer generell välfärdspolitik att bedrivas. Levnadsstandarden hade stigit och nu låg det delvis en annan filosofi bakom utbyggnaden. Strävan var inte endast att garantera en grundtrygghet, utan att utjämna för inkomstbortfall, vid t.ex. sjukdom eller ålderdom. Gemensamt för dessa stöd är att de på olika sätt är kopplade till den löneinkomst man har eller har haft (Ringqvist 1996).

Fram till 1960-talet dominerade den manliga försörjarmodellen som norm för familjen. Mannen och staten skulle i varierande proportioner stå för de ekonomiska insatserna och modern för omsorgsarbetet. Denna syn förändrades under slutet av 1960-talet och 1970-talet. Familjepolitiken omformades och fick som uttryckligt syfte att möjliggöra en ny familjetyp – tvåförsörjarfamiljen (Wenemo 1996).

Begreppet ekonomiskt oberoende har olika betydelse för kvinnor och män

På grund av kvinnors och mäns olika historiska erfarenheter har begreppet "ekonomiskt oberoende" olika betydelse beroende på om det syftar på kvinnor eller män. En ekonomiskt oberoende kvinna är en kvinna som lönearbetar och som försörjer sig själv: hon är *ekonomiskt oberoende av en man*.

Ekonomiskt oberoende män talas det sällan om. När uttrycket förekommer, så syftar det inte på en man som är ekonomiskt oberoende av en kvinna, utan en man som kan försörja sig utan att lönearbeta. Han är *ekonomiskt oberoende av lönearbete*. Tidigare menades med en ekonomiskt oberoende man, en gentleman med så stor förmögenhet att han kunde leva på den. Alternativet till löne-

arbete har dock aldrig, utom för ett mycket litet fåtal, varit en stor förmögenhet, utan ett socialförsäkringssystem som minskar lönearbetarnas beroende av marknaden och arbetsgivarna.

Begreppet ekonomiskt oberoende uttrycks på det viset i klasstermer när det gäller män, men i könstermer när det gäller kvinnor. Ekonomiskt oberoende män befrias *från* lönearbete och ekonomiskt oberoende kvinnor *genom* lönearbete.

I denna rapport är undersökningen i vilken utsträckning kvinnor är ekonomiskt oberoende av män begränsad till att gälla gifta/sammanboende kvinnor. Kvinnors ekonomiska oberoende av män mäts genom att undersöka kvinnors andel av familjeinkomsten. Man kan emellertid även hävda att män är beroende av kvinnors oavlönade hemarbete (hushålls- och vårdarbete). Detta mäts genom att undersöka männens andel av familjens hemarbete.

En annan anledning till att begreppet ekonomiskt oberoende är besvärligt är att det antyder att det faktiskt är möjligt att vara ekonomiskt oberoende. Att i någon absolut mening vara ekonomiskt oberoende är dock inte möjligt. De allra flesta människor, kvinnor och män, lever idag i en kombination av beroenden av marknaden, välfärdsstaten samt eventuellt en partner. Mycket få erhåller, särskilt sett i ett livsperspektiv, sina inkomster enbart från en av dessa källor. Kvinnor som är ekonomiskt oberoende av män är till exempel i stället ekonomiskt beroende av marknaden och/eller välfärdsstaten. Om välfärdsstatens bidrag ökar så minskar beroendet av marknaden och/eller en partner, men beroendet av välfärdsstaten och politiska beslut ökar, och vice versa.

Ekonomisk jämställdhet

Begreppet *ekonomisk jämställdhet* används när vi undersöker hur stora kvinnors och mäns inkomster är och varifrån de kommer. Det gäller då både de ensamstående och de sammanboende. Ekonomisk jämställdhet föreligger när inkomster fördelas i lika hög grad till kvinnor som till män och när kvinnors inkomster är lika stora som mäns. Detta mäts genom att undersöka hur stor andel av kvinnorna respektive männen som har en särskild inkomst, kvinnors andel av den totala inkomstsumman och kvinnors medelinkomster som andel av mäns. Vi visar t.ex. hur stor andel kvinnor respektive män som har löneinkomster, hur den totala lönesumman fördelas på kvinnor och män samt kvinnors medellöneinkomst som andel av mäns. Även om kvinnor och män i en kategori är ekonomiskt jämställda, betyder det inte nödvändigtvis att de kan försörja sig på denna inkomst. Därför kompletterar vi uppgift-

erna om kvinnors andel av mäns inkomster med inkomstens storlek i kronor räknat.

Vi undersöker hur stora kvinnors och mäns inkomster är och varifrån de kommer: från marknaden respektive välfärdsstaten. Begreppet *marknaden* används i motsats till välfärdsstaten. Marknaden består av både arbets- och kapitalmarknader, men här är det i första hand arbetsmarknaden och inkomsterna därifrån som intresserar oss. Fokus ligger främst på kvinnor och män i arbetsför ålder. *Välfärdsstaten* syftar här endast på transfereringarna till hushållen. Den offentliga sektorns tjänsteproduktion och den offentliga sektorn som arbetsgivare tas inte upp i denna rapport, men kommer att analyseras i andra rapporter till Kvinnomaktutredningen.

3 Studier av hur inkomster fördelas

Studier av hur inkomsterna fördelas är relativt vanliga. Kvinnomaktutredningens undersökning skiljer sig från dessa i två viktiga avseenden. I traditionella fördelningsstudier undersöks inkomstens fördelning mellan olika *hushåll* och syftet är att mäta den *ekonomiska välfärden* (t.ex. Gustafsson & Uusitalo 1990; Fritzell 1991; Björklund & Fritzell 1992; Jansson & Sandqvist 1993). Officiell statistik från SCB, som publiceras varje år, visar fördelningen av inkomster mellan hushåll.

Ibland använder man ett individperspektiv, men man utgår då ifrån hushållets samlade inkomster och fördelar dem på alla hushållsmedlemmar. Vårt syfte är att undersöka kvinnors och mäns *individuella inkomster* så långt möjligt, inte hushållens.

Kvinnomaktutredningens syfte är inte heller i första hand att undersöka kvinnors och mäns ekonomiska välfärd, utan att studera hur stora kvinnors och mäns inkomster är och varifrån de kommer, den ekonomiska jämställdheten och det ekonomiskt oberoendet, dvs. hur kvinnor och män försörjer sig och i vilken mån de försörjer sig *själva* oavsett om inkomsterna kommer från marknaden eller välfärdsstaten. Alternativt skulle man kunna hävda att ekonomisk välfärd inte endast är en fråga om konsumtionsnivå, utan att rätten till *egna* inkomster är en väsentlig del av den ekonomiska välfärden.

Vi söker svar på de frågor som nämndes inledningsvis främst med hjälp av data, som SCB tagit fram särskilt för Kvinnomaktutredningen. Jämförelser görs mellan 1970- och 1990-talen, vilket beror på att vi vill få en övergripande bild av utvecklingen och undersöka hur förändringarna i kvinnors och mäns lönearbete påver-

kat kvinnors och mäns inkomster samt deras beroende av marknaden, välfärdsstaten respektive partner. 1975 är det första år med inkomstdata som är jämförbara med dagens, och 1994 det senaste år för vilket data har funnits tillgängliga för denna analys. I slutet av rapporten finns en tabellbilaga.

I kommande rapporter till Kvinnomaktutredningen kommer kvinnors och mäns avlönade och oavlönade arbete, löner, transfereringar, skatter och mycket mera att analyseras och redovisas mer ingående.

4 Könsarbetsdelning och inkomster

Tid är pengar

Avgörande för kvinnors och mäns inkomster är fördelningen av avlönat och oavlönat arbete mellan könen. Kvinnor arbetar idag mer eller lika mycket som män, men de ägnar mer tid till oavlönat arbete än till avlönat (Rydenstam 1992; Flood & Gråsjö 1995; Nyberg 1996a). Vare sig de lönearbetar eller inte så är det fortfarande kvinnorna som har huvudansvaret för vård av barn och hushållsarbete. Männen däremot ägnar sig, i stort sett oavsett familjeförhållanden, i huvudsak åt lönearbete. Könsarbetsdelningen är grundläggande för inkomstskillnader mellan kvinnor och män. Den begränsar kvinnors möjligheter till ekonomisk jämställdhet och ekonomiskt oberoende av män.

Kvinnor får betalt för färre arbetstimmar än män och har dessutom lägre lön per timme. Därtill kommer att transfereringar ofta är knutna till löneinkomsterna. Lönearbete innebär inte endast att man får en lön, man kvalificerar sig också för sjukpenning, föräldrapenning, pension m.m., dvs. man är berättigad till en inkomst även när man inte lönearbetar. Hushållsarbete, vård av barn och gamla i familjen är däremot oavlönat och berättigar inte heller i allmänhet till någon ersättning när man inte utför det.

Löneinkomster har till att börja med ett samband med hur mycket en person lönearbetar – hur många timmar per dag, hur många dagar per år och hur många år – och för det andra lönen per tidsenhet. Löneinkomstens storlek påverkar i sin tur rättigheterna i förhållande till välfärdsstaten. Är löneinkomsten låg kan behovsprövade bidrag som bostads- och socialbidrag bli aktuella. Har man barn och därmed försörjningsansvar får man barnbidrag och bidragsförskott. Inkomstförsäkringar som t.ex. ATP-pension och sjukpenning är däremot lönerelaterade. Kvinnor lönearbetar kortare tid och har lägre löneinkomster än män. Sammantaget talar det-

ta för att skillnader i inkomster från lönearbete mellan kvinnor och män återskapas i välfärdssystemen (Persson 1993).

Lönenivån och den tid vi ägnar åt lönearbete spelar således en avgörande roll för våra totala inkomster. Det är framför allt på arbetsmarknaden som rätten till ekonomiska resurser grundläggs. Därmed handlar könsarbetsdelningen inte bara om fördelningen av arbetsuppgifter, utan i allra högsta grad om fördelningen av inkomster. Förhandlingar om tidens användning i familjen gäller i förlängningen löneinkomster, pensionspoäng m.m.

Könsarbetsdelningen i familjen, det vill säga det faktum att kvinnor ägnar mer tid till oavlönat arbete än män och män mer tid till avlönat arbete än kvinnor, påverkar alltså kvinnors och mäns ställning på arbetsmarknaden och i förhållande till välfärdsstatens transfereringar. Men påverkan går även i motsatt riktning: villkoren på arbetsmarknaden och transfereringarnas utformning påverkar könsarbetsdelningen mellan oavlönat och avlönat arbete i hemmet. De kan såväl stödja som motverka ekonomisk jämställdhet och kvinnors ekonomiska oberoende av män.

Pengar är makt

Sociologer och ekonomer har betraktat kvinnors ekonomiska beroende som oproblematiskt. Familjesociologer har betonat könsrollerna, där kvinnan specialiserar sig på de emotionella aktiviteterna och män på de instrumentella (Parsons 1942). På liknande sätt har ekonomer förklarat arbetsdelningen inom familjen som ett sätt att maximera den materiella välfärden. Om kvinnor är mer produktiva än män i hemarbetet och lika eller mindre produktiva i lönearbetet (= har lägre lön), så är det gynnsamt för familjens ekonomiska välfärd att kvinnorna specialiserar sig på hemarbete och män på lönearbete. I teorin antas en altruistisk hushållsföreståndare kontrollera resurserna och fatta beslut i hela hushållets intresse (Becker 1965; 1981).

Andra forskare har ifrågasatt dessa teorier. Man har bl.a. undrat hur den man, som på marknaden antas uppföra sig som en egoistisk, konkurrerande Mr Hyde kan förvandlas till en altruistisk, omständlig Dr Jekyll inom familjen (Ferber 1993). Där finns också ett cirkelresonemang. Kvinnor specialiserar sig på oavlönat hemarbete därför att de har lägre lön och har lägre lön därför att de specialiserar sig på hemarbete (Ferber & Birnbaum 1977). Man menar också att synen på familjen som en enhet inte tar hänsyn till intressekonflikter och maktrelationer inom familjen (Folbre & Hartmann 1988; England 1993; Strassman 1993). Sådana förekommer dock.

Även om båda parter har intresse av att samarbeta för att maximera den gemensamma materiella levnadsstandarden, så kan de ha olika åsikter om hur "överskottet" ska fördelas (Sen 1985).

Familjen kan ses som en arena för förhandlingar där diskussionerna bl.a. rör fördelningen av tid och pengar. När parterna tycker olika avgörs frågan genom förhandlingar som antingen slutar i en kompromiss eller genom att någon ger med sig. Vad resultatet blir är beroende av parternas förhandlingsstyrka. Den part som har den bästa "fall-back positionen", dvs. den som klarar sig bäst efter en separation eller skilsmässa, har en starkare förhandlingsposition. Med högre utbildning och en egen inkomst får kvinnor större förhandlingsstyrka, ju högre inkomst mannen har och om det finns barn desto mindre förhandlingsstyrka har hon (Ott 1992). Kvinnors ställning i familjen beror således på deras möjligheter att lönearbета, men också på tillgång till transfereringar från välfärdsstaten. De har betydelse för kvinnors fall-back position och möjligheterna att försörja sig och eventuella barn vid en separation eller skilsmässa.

Könsfördelningen av avlönat och oavlönat arbete i familjen påverkar kvinnors och mäns ställning på arbetsmarknaden och rättigheter i förhållande till välfärdsstaten. Men förhållandena på arbetsmarknaden och välfärdsstatens transfereringar påverkar också kvinnors och mäns situation i familjen. Arbetsmarknaden och välfärdsstatens regelsystem skapar tillsammans de ekonomiska incitament som antingen stärker eller motverkar den ekonomiska jämställdheten och kvinnors ekonomiska oberoende av män.

5 Inkomstbildningen

Innan vi undersöker hur inkomster fördelas på kvinnor och män beskrivs hur inkomsterna byggs upp från löner över bidrag och skatter till egen disponibel inkomst.

Till att börja med erhåller individerna inkomster i form av löneinkomster eller näringsinkomst (=företagarinkomst) samt avkastning på kapital. Dessa inkomster klassificeras som inkomster från *marknaden*. Ibland kallas de faktorinkomster, dvs. de utgör inkomster från produktionsfaktorerna arbete och kapital.

I nästa steg kommer transfereringar från *välfärdsstaten*. Kategoriseringen av dessa kan göras och görs på olika sätt. Vårt syfte är att studera fördelningen av inkomster mellan kvinnor och män och vi delar in bidragen i vad vi kallar lönerelaterade bidrag, pensioner, försörjningsrelaterade (generella) och behovsprövade (selektiva) bidrag.

Syftet med de *lönerelaterade* – sjukpenning, arbetsmarknadsstöd och föräldrapenning – är att utjämna inkomster mellan perioder av lönearbete respektive ej lönearbete. *Pensionerna* är en blandform av lönerelaterade och generella bidrag. ATP-systemet och de kollektiva avtalspensionerna är en form av lönerelaterade bidrag. Man är försäkrad mot inkomstförluster när man går i pension. Folkpensionen och eventuella pensionstillskott är däremot generella bidrag. Själva folkpensionen är lika för alla, alltså oavsett tidigare inkomster. Lönerelaterade bidrag och pensioner är skattepliktiga. I undersökningen skiljer vi inte på olika slag av pensioner.

De *försörjningsrelaterade* bidragen – barnbidrag och bidragsförskott – har andra syften. Syftet med barnbidraget är dels att utjämna inkomsterna mellan familjer med respektive utan barn, dels att trygga barnens uppväxt eftersom hela samhället är beroende av kommande generationers produktion och skatteinbetalningar. Syftet med bidragsförskottet är att barn inte skall drabbas vid en separation eller skilsmässa. Om bara den ena föräldern har vårdnaden om det gemensamma barnet, så har barnet vanligen rätt till underhållsbidrag från den andra föräldern. Om den underhållskyldige inte kan eller vill betala får barnet ändå ett stöd, bidragsförskottet, från staten. Barnbidrag och bidragsförskott ges i form av generella bidrag utan behovsprövning.

Syftet med de selektiva *behovsprövade* bidragen – social- och bostadsbidrag – är att förstärka köpkraften för människor med låga inkomster och/eller barn. Socialbidragen ska garantera alla medborgare en "skälig levnadsnivå". Rätten till socialbidrag beror på den sökandes aktuella ekonomiska situation. Bostadsbidraget är inkomstprövat och beräknas efter hushållens storlek beräknat i antal vuxna och barn och det utgår delvis i relation till bostadskostnaden (Ringqvist 1996).

Barn-, bostads- och socialbidrag har i denna studie, när det gäller gifta/sammanboende par, delats med hälften till kvinnan respektive mannen. Barnbidrag och bidragsförskott registreras på föräldrarna, inte på barnen. Detta gäller även studiebidrag till 16–17-åringar, vilket utgör en liten del av det totala skattefria studiebidraget.

Därtill har vi en kategori, *övriga bidrag*, som i huvudsak består av skattefria och skattepliktiga studiestöd.

Därefter har vi de *negativa transfereringarna*. De består främst av inkomst-, fastighets- och förmögenhetsskatt, men inkluderar även återbetalt studielån och underhållsbidrag.

Slutligen har vi den *disponibla inkomsten*, dvs inkomsterna från marknaden och välfärdsstaten minus negativa transfereringar.

Figur 1 Inkomststruktur

Marknaden	+ Löne- och näringsinkomst
(=faktorinkomst)	+ Ränta
	+ Utdelning
	+ Reavinst
Välfärdsstaten	+ Sjukersättning
Lönerelaterade bidrag	+ Föräldrapenning
(skattepliktiga)	+ Arbetsmarknadsstöd
	+ Pensioner
Försörjningsrelaterade	+ Barnbidrag
bidrag (skattefria)	+ Bidragsförskott
Behovsprövade bidrag	+ Bostadsbidrag
(skattefria)	+ Socialbidrag
Övriga	+ Skattepliktigt och skattefritt studiestöd
	+ Övriga skattepliktiga och skattefria bidrag
Negativa transfereringar	- Skatt
	- Återbetalt studielån
	- Givet underhållsbidrag

= Disponibel inkomst

6 Jämställda, kvinno- respektive mansdominerade inkomster

Tabellen nedan visar olika slag av inkomster uppdelade på kvinno-dominerade, jämställda och mansdominerade inkomstslag. (Som "jämställda" räknas inkomstslag där inget kön har mindre än 40 procent av inkomsterna). Därefter följer de s.k. negativa transfere-ringarna (skatter, återbetalt studielån m.m.) samt kvinnors respek-tive mäns egna disponibla inkomst. Samtliga uppgifter gäller kvin-nors och mäns samlade inkomster av olika slag, de totala negativa transfereringarna och den totala disponibla inkomsten i miljarder kronor i Sverige år 1994.

Tabell 1

Kvinnodominerade, jämställda och mansdominerade inkomstslag, miljarder kr, samt kvinnors inkomster som andel av mäns, %, 0 år–, 1994

	Kvinnor	Män	Andel
Kvinnodominerade inkomstslag			
Bidragsförskott	5,8	0,8	87,9
Föräldrapenning	14,0	3,6	79,5
Bostadsbidrag	13,5	4,5	75,0
Skattepliktigt studiestöd	2,4	1,4	63,2
Övriga skattepliktiga bidrag	3,7	2,3	61,7
<i>Summa</i>	39,4	12,6	75,8
Jämställda inkomstslag			
Barnbidrag	10,0	7,2	58,1
Skattefritt studiestöd	7,4	5,9	55,6
Socialbidrag	5,1	4,5	53,1
Sjukersättning	9,5	9,3	50,5
Pensioner	96,2	120,3	44,4
Ränta, utdelningar	16,6	22,6	42,3
Reavinst	24,2	34,9	40,9
Arbetsmarknadsstöd, kontantersättning	14,9	22,1	40,3
<i>Summa</i>	183,9	226,8	44,8
Mansdominerade inkomstslag			
Löner	254,7	386,5	39,7
Övriga skattefria bidrag	0,7	1,2	36,8
Arbetsmarknadsstöd, arbetsmarknadsutbildning	6,4	11,2	36,4
Näringsinkomst	4,7	13,0	26,6
<i>Summa</i>	266,5	411,9	39,3
Negativa transfereringar			
Skatt	115,4	184,7	38,5
Återbetalt studielån	1,9	1,5	55,9
Givet underhållsbidrag	0,3	1,8	14,3
<i>Summa negativa transfereringar</i>	117,8	188,1	38,5
Summa disponibel inkomst	372,4	463,5	44,6

Källa: SCB, bearbetning av Inkomstfördelningsundersökningen
(se även Bilaga, tabell 1–16)

Tabellen visar att kvinnor får mer än män av bidragsförskott och föräldrapenning (men inte av barnbidrag, som fördelas jämställt). Männen får däremot mer av inkomsterna från arbetsmarknadsutbildning och näringsinkomst. Jämställd fördelning har förutom

barnbidragen även skattefritt studiestöd, socialbidrag, sjukersättning, pensioner, ränta, utdelningar, reavinst och arbetslöshetserättning.

Marknaden står för merparten av de totala inkomsterna för både kvinnor och män. Av 757 miljarder kronor i löner, företag-arinkomster och kapitalinkomster går knappt 40 procent till kvinnor och resterande 60 procent till män. Minst pengar går till de kvinnodominerade inkomstslagen och mest till de mansdominerade. Det sistnämnda beror dock på att rubriken "löner" hamnar precis under 40-procentsgränsen för jämställda inkomster.

En mycket stor andel av transfereringarna, 56 procent, består av pensioner, 24 procent av lönerelaterade bidrag, 7 procent av behovsprövade och 6 procent av försörjningsrelaterade. Återstår 7 procent "övrigt". Av de negativa transfereringarna, dvs. i huvudsak skatt, står kvinnor för 38,5 procent och männen för resterande 61,5 procent. Av den disponibla inkomsten går 45 procent till kvinnor och 55 procent till män.

7 Fler "kvinnotimmar" och färre "manstimmar"

Grundläggande för möjligheterna att försörja sig är att ha ett lönearbete. Det är dock inte helt lätt att avgöra vem som försörjer sig genom lönearbete. De som är "i arbete", som termen lyder i arbetskraftsundersökningar, kan utan tvekan sägas försörja sig genom lönearbete (inklusive företagarikomster). Men hur skall man se på dem som är frånvarande från sitt arbete med sjuk- eller föräldrapenning? Försörjer de sig genom lönearbete?

Vem försörjer sig genom lönearbete?

"Andelen i arbetskraften" används ofta som ett mått på i vilken utsträckning kvinnor respektive män försörjer sig genom lönearbete. Men i arbetskraften ingår inte bara de som är i arbete, utan också de som är arbetslösa, sjuka, föräldralediga eller av någon annan anledning frånvarande från sin arbetsplats. Här använder vi till att börja med en snäv definition av "att försörja sig genom lönearbete" och undersöker hur den tid kvinnor och män ägnar lönearbete har utvecklats. Det gör vi genom att jämföra medelarbetstiden per kvinna respektive man i befolkningen. Medelarbetstiden beräknas genom att det totala antalet arbetstimmar för personer i arbete divideras med samtliga personer i samma kategori av befolkningen, oavsett om de ingår i arbetskraften eller ej. Därigenom fångar vi upp förändringar både i andelen kvinnor och män i arbete och i ar-

betstidens längd. Jämförelsen görs mellan åren 1970 och 1992 (jämförbara data för senare år saknas). Kvinnor och män, med och utan barn, särredovisas. "Kvinnor med barn 7-16 år" i tabellen betyder t.ex. kvinnor med barn från och med 7 till och med 16 år, oavsett moderns ålder, och "män 16-24 år" betyder män i den ålderskategorin utan barn (se Nyberg 1996a).

Tabellen är uppställd så att de kategorier vars arbetstid ökat mest kommer högst upp, och de vars arbetstid minskat mest kommer längst ner.

Tabell 2

Medelarbetstid per person i befolkningen, timmar per vecka, 1970 och 1992

	1970	1992	Förändring
Kvinnor med barn 7-16 år	18,0	26,1	8,1
Kvinnor 45-54 år	19,1	26,5	7,4
Kvinnor 55-64 år	11,9	16,5	4,6
Kvinnor med barn 0-6 år	11,4	15,7	4,3
Kvinnor 25-44 år	26,1	27,5	1,4
Män 45-54 år	35,8	33,6	-2,2
Män med barn 7-16 år	39,4	36,4	-3,0
Män 25-44 år	34,0	30,6	-3,4
Män med barn 0-6 år	38,6	33,2	-5,4
Män 16-24 år	21,7	15,6	-6,1
Kvinnor 16-24 år	20,9	14,8	-6,1
Män 55-64 år	31,2	22,2	-8,4

Källa: Nyberg 1996a

Äldre mäns uttåg och storbarnsmödrars intåg

Av tabellen framgår att medelarbetstiden ökat för kvinnor i samtliga kategorier, utom för de yngsta, medan den minskat för samtliga kategorier män. Både andelen kvinnor i arbete och den tid kvinnor lönearbetar har ökat under perioden, medan utvecklingen varit den motsatta för männen. Minskningen i männens arbetstid beror bl.a. på övergången från 45- till 40-timmarsvecka mellan åren 1966 och 1973, men också på att många män lämnat arbetsmarknaden. Den största minskningen gäller äldre män. Deras uttåg är mycket tydligt och markant. I början av 1960-talet ingick ca 40 procent av männen mellan 65 och 74 år i arbetskraften. Idag finns de knappast alls kvar. Den faktiska pensionsåldern är idag i realiteten inte 65 utan 59 år!

Även för ungdomar har antalet arbetstimmar minskat kraftigt, särskilt under 1990-talet med dess höga arbetslöshet. Detta gäller både unga män och kvinnor. För övriga kvinnokategorier har arbetstiden ökat, mest för kvinnor med stora barn (7–16 år). Det sägs ofta att småbarnsfäder är de som arbetar mest. Det stämmer dock inte med tabellens siffror, som visar att män med stora barn och även män utan barn 45–54 år lönearbetar mer, vilket bland annat beror på att fäder med riktigt små barn har högre frånvaro; de är föräldralediga. Kvinnor i samtliga kategorier lönearbetar kortare tid än män. Mest jämställda med avseende på lönearbetstiden är idag yngre kvinnor och män utan barn och minst småbarnsföräldrar.

1992 års siffror visar att kvinnor och män delar mer lika på det avlönade arbetet idag än på 1970-talet. Det är dock viktigt att uppmärksamma att den ökade jämställdheten i detta avseende inte bara beror på att *kvinnorna lönearbetar mer*, utan också på att *männen lönearbetar mindre*.

Det minskade antalet "manstimmar" hör samman med de stora förändringar som skett på arbetsmarknaden. Produktiviteten har ökat inom varuproduktionen, och därmed behövs mindre arbetskraft trots att produktionen ökar i jordbruket, industrin och byggnadssektorn. Här har många "manliga" arbetstillfällen försvunnit. Minskningen av antalet sysselsatta har pågått inom jordbruket åtminstone ända sedan förra seklets slut, inom industrin sedan mitten av 1960-talet och inom byggsektorn sedan 1970.

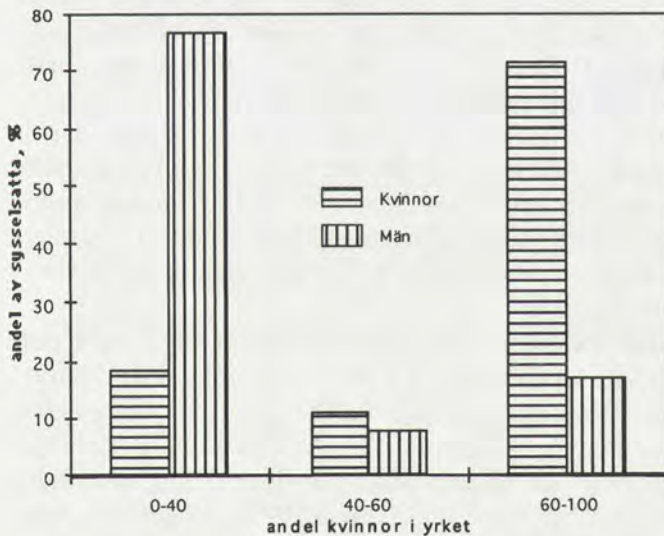
Samtidigt som industrisektorn minskat i betydelse ur sysselsättningssynpunkt, så har tjänstesektorn ökat i betydelse. Ofta hävdas att den arbetskraft som friställdes från industrin övergick till den offentliga sektorn (se t.ex. Åberg 1996; Sander & Holmer 1996). Det är dock tveksamt om så är fallet. Det är och var framför allt män som arbetade i industrin och det är kvinnor som arbetar i den offentliga sektorn. Många av de män som inte längre fick arbete i den privata sektorn lämnade arbetskraften. De som fick anställning i den offentliga sektorn var kvinnor som tidigare inte lönearbetat. Det är alltså i högre grad en fråga om männens uttåg ur arbetskraften och kvinnornas intåg än ett flöde av individer från stagnerande till expanderande sektorer (Nyberg 1996a). Detta är bakgrunden till ökningen i antalet "kvinnotimmar". Sedan 1960-talet har de flesta nya arbetstillfällena tillkommit på områden som sedan länge utgjort kvinnors verksamhetsfält, framför allt undervisning, sjukvård och social omsorg.

Den könssegregerade arbetsmarknaden problemet, inte lönediskriminering

Förändringarna har på ett sätt gjort kvinnor och män mer jämställda, men har på ett annat sätt inte påverkat jämställdheten särskilt mycket. Ett stort antal kvinnor har kommit in på arbetsmarknaden och ett stort antal män har lämnat den. Kvinnor och män finns idag på arbetsmarknaden i ungefär lika hög grad. Det betyder dock inte att kvinnor övertagit mäns platser. I praktiken har Sverige i hög grad två skilda arbetsmarknader; en för män och en för kvinnor. I en mycket liten "sektor" däremellan finns de könsmässigt jämställda yrkena (40–60 procent kvinnor). Bara tio procent av de sysselsatta kvinnorna och åtta procent av männen arbetar i jämställda yrken. Över 70 procent av kvinnorna finns i kvinnodominerade yrken (60–100 procent kvinnor), och mer än tre fjärdedelar av männen i mansdominerade (0–40 procent kvinnor).

Diagram 1

Andel av sysselsatta kvinnor och män i mansdominerade, jämställda och kvinnodominerade yrken, 1996

Källa: beräknat från AKU

Den könssegregerade arbetsmarknaden är en av förklaringarna till löneskillnaderna mellan kvinnor och män. Könssegregeringen är problemet, inte direkt lönediskriminering. Lönerna är låga på de arbetsplatser och befattningar där kvinnor arbetar och högre där

männen arbetar (Meyerson & Petersen 1997). När kvinnor och män med likvärdiga kvalifikationer jämförs, får kvinnor högre lön i offentlig sektor och män i privat sektor (Zetterberg 1990; le Grand 1991).

Könssegregeringen efter yrke är mycket tydlig i diagrammet ovan. Ännu tydligare skulle den bli om yrkena också delades in efter offentlig och privat sektor. Vissa yrken är mycket koncentrerade till offentlig sektor t.ex. lärare och vårdpersonal. Andra yrken förekommer inom såväl offentlig som privat sektor t.ex. jurister eller ingenjörer. Kvinnliga jurister och ingenjörer återfinns i högre grad än manliga inom den offentliga sektorn. Av samtliga sysselsatta kvinnor arbetade år 1995 56 procent inom den offentliga sektorn och 44 procent i det privata näringslivet. Motsvarande siffror för män är 22 respektive 78 procent (SOU 1996:56 s 13).

Kvinnor och män rationella, inte traditionella

Varför finns då kvinnorna i så hög grad i den offentliga sektorn och männen i den privata? Flera olika teorier har framförts. En går ut på att det är lättare att kombinera vård av barn och lönearbete i den offentliga sektorn än i den privata och att kvinnors större vårdansvar har mindre betydelse för lön och karriär i offentlig sektor än i den privata. Det s.k. vårdavdraget är lägre i den förstnämnda än den sistnämnda (Nordli Hansen 1997).

Män har sällan huvudansvaret för vård av barn. De kan därför söka sig till högavlönade mansdominerade yrken i den privata sektorn. Även kvinnor har goda möjligheter att få hög lön i mansdominerade yrken i det privata näringslivet, men eftersom "vårdavdraget" är högre gäller detta endast de kvinnor som är mycket inriktade på att göra karriär.

Den offentliga sektorn erbjuder kvinnor relativt höga löner och lägre "vårdavdrag". Mycket tyder på att det är så kvinnor uppfattar situationen. Kvinnor med stort eller ökande familjeansvar, mätt med antal barn och barnens ålder, är de som framför allt flyttar till kvinnodominerade yrken i den offentliga sektorn från andra delar av arbetsmarknaden (Nordli Hansen 1997). Dagens kvinnor är mycket mer välutbildade än gårdagens, ändå väljer de i hög grad könstypiska utbildningar som leder till arbeten i den offentliga sektorn. Särskilt lockande är den offentliga sektorns mansdominerade yrken, där kvinnor kan få relativt höga löner och "vårdavdraget" är lågt. Andelen kvinnor inom sådana yrken, t.ex. domstolsjurist, läkare, psykolog och ekonom, har ökat kraftigt på senare tid. Någon motsvarande ökning återfinns inte inom det privata näringsli-

vet. Kvinnors, och mäns, val är mot denna bakgrund rationella, snarare än som det ofta hävdas, traditionella.

Den offentliga sektorns och det privata näringslivets skilda förhållningssätt till vårdansvar i familjen bidrar till att styra kvinnor och män till olika sektorer och yrken.

8 Kvinnors och mäns löneinkomster

Om nu dagens kvinnor i högre grad och män i lägre grad lönearbetar än vad som var fallet på 1970-talet, så bör detta ha påverkat förhållandet mellan kvinnors och mäns löneinkomster. Detta har också mycket riktigt förändrats. Den ekonomiska jämställdheten har ökat. Av den totala lönesumman på 641 miljarder kronor år 1994 gick nästan 40 procent till kvinnor och 60 procent till män. År 1975 var motsvarande andelar 30 procent och 70 procent.

Kvinnornas andel av löneinkomsterna har ökat hur beräkningarna än görs. Även om man ser till kvinnors andel av mäns medellön i hela befolkningen eller endast till dem som haft lön under året, så har den ekonomiska jämställdheten ökat.

Tabell 3

Kvinnors löneinkomst som andel av mäns och andel med löneinkomst, %, 18-64 år, 1975 och 1994

	1975	1994
Kvinnors andel av mäns medellön		
samtliga	45,1	66,5
löntagare	54,7	67,0
Andel med löneinkomst		
kvinnor	74,3	82,1
män	90,2	82,8

Källa: SCB, bearbetning av Inkomstfördelningsundersökningen (Se Bilaga tabell 1-16)

Den nedersta delen av tabellen visar att en större andel av kvinnorna idag har löneinkomster, medan männen har det i mindre grad. Nu ligger könen nästan exakt lika, strax över 82 procent.

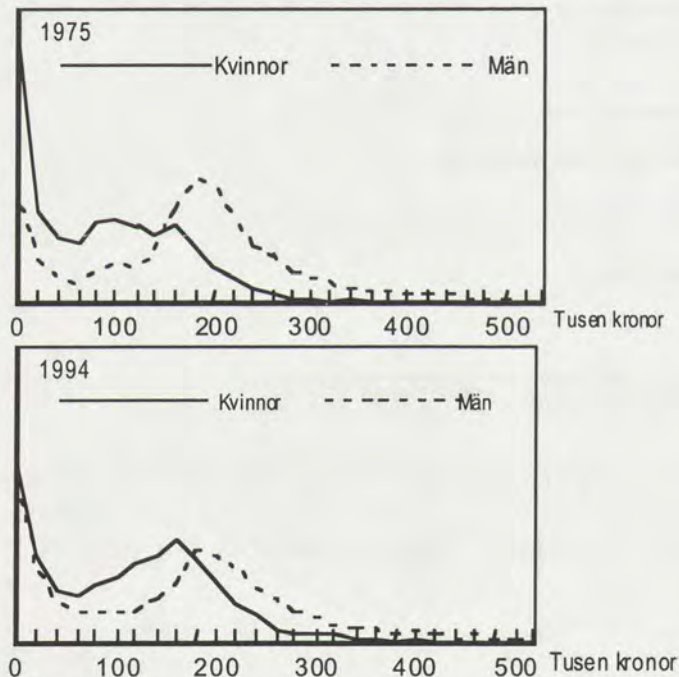
17–18 procent utan löneinkomst

Diagram 2 nedan visar fördelningen av löner för kvinnor och män åren 1975 och 1994. Mellan de två åren har kraftiga förändringar skett. År 1975 saknade omkring 25 procent av kvinnorna helt löneinkomst, medan motsvarande siffra för män bara var tio procent. År 1994 saknade 17–18 procent av både kvinnor och män helt löneinkomster.

Diagrammet visar två mindre inkomsttoppar för kvinnor år 1975. Den ena ligger vid 100.000 kr och den andra vid 150.000 kr. Den första representerar de kvinnor som lönearbetade deltid och den andra de heltidsarbetande. Männen, som ju i huvudsak arbetar heltid, var koncentrerade omkring 180.000 kr. År 1994 är kvinnors och mäns lönefördelning mer lika. Idag arbetar en större andel kvinnor lång deltid och heltid. Därmed försvinner de två inkomsttopparna och fördelningen liknar männens, fast på en lägre nivå. De verkligt höga inkomsterna finns fortfarande hos männen. Över sju procent av männen och mindre än två procent av kvinnorna hade 1994 en löneinkomst som översteg 300.000 kr.

Diagram 2

Fördelning av löneinkomster för samtliga 18–64 år i 1994 års prisnivå

Källa: SCB Inkomstfördelningsundersökningen

Kvinnolön tvåtredjedelar av manslön

Även om skillnaden i löneinkomst mellan könen minskat, så är gapet fortfarande stort. Kvinnor har bara omkring tvåtredjedelar av mäns medellön. Huvudskälen till detta är att kvinnor lönearbetar kortare tid än män, att kvinnor i samma yrkeskategori som män ofta har lägre lön, och att kvinnor i högre grad än män återfinns inom yrken med låg lön.

Tabellen nedan, som gäller gruppen tjänstemän i privat sektor, visar detta mycket tydligt. Kvinnors medellön totalt sett uppgår till knappt 16.000 kr/månad, medan mäns uppgår till drygt 20.000 kr. Kvinnorna har inom var och en av de fyra kategorierna lägre lön än männen. Dessutom finns en majoritet av kvinnorna i kategorin "kvalificerat arbete" där lönen är låg, och en majoritet av männen i kategorin "självständigt kvalificerat arbete" där lönen är betydligt högre.

Tabell 4

Medellön, kr, kvinnors medellön som andel av mäns, %, tjänstemän inom privat sektor efter yrkesnivå, 1994

Yrkesnivå	Medelvärden*		Andel	Beräknat antal**	
	Kvinnor	Män		Kvinnor	Män
Ledande ställning	33.080	35.900	92	5.100	29.700
Självständigt kvalificerat arbete	19.450	21.890	89	84.300	235.200
Kvalificerat arbete	14.840	16.480	90	163.900	141.300
Rutinarbete	13.060	13.780	95	85.700	31.900
Totalt	15.970	20.560	78	339.000	438.100

* Heltid

** Heltid och deltid

Källa: SCB, Lönestatistik

Unga ekonomiskt jämställda men fattiga

I samtliga åldrar 18–64 år är andelen kvinnor och män som har löneinkomst ungefär lika hög. Hur höga kvinnornas inkomster är i förhållande till männens varierar däremot mellan olika ålderskategorier (se Bilaga diagram 1). De unga är mest jämställda ekonomiskt sett. I ålderskategorin 18–24 år uppgår kvinnornas löneinkomster till 82 procent av männens. Det handlar dock om ekonomisk jämställdhet på en så låg nivå att löneinkomsterna knappast räcker att leva på: 45.000 kr för de unga kvinnornas del, 55.000 kr

för de unga männens. Att inkomsterna är så låga i medeltal beror dels på att många ungdomar studerar, dels på den höga ungdomsarbetslösheten. Ungdomar har idag svårare att försörja sig genom lönearbete än på 1970-talet.

Det är sämre med den ekonomiska jämställdheten bland kvinnor och män över 25 år. Kvinnors löneinkomster i förhållande till mäns uppgår t.ex. endast till 69 procent i ålderskategorin 45–54 år. Här är lönerna i gengäld högre: kvinnornas löneinkomst ligger runt 134.000 kr, männens runt 195.000 kr. Även om kvinnornas andel av männens löneinkomster är lägre, så är deras möjligheter att försörja sig på sin lön betydligt bättre än bland ungdomarna.

Diagram 3A

Andel med löneinkomst 1994 efter ålder och familjesammansättning

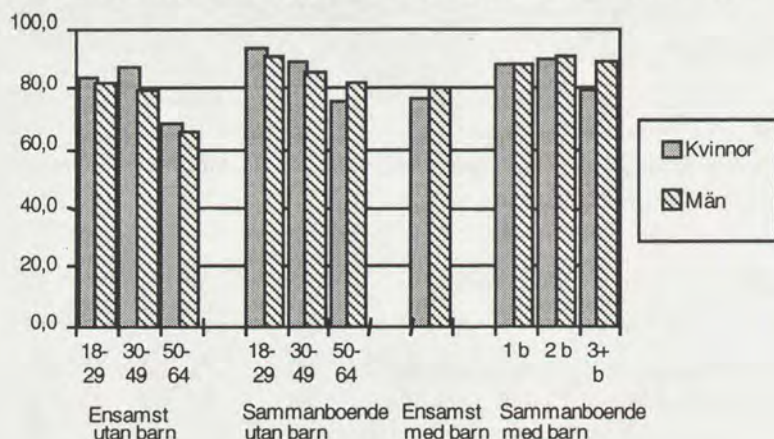
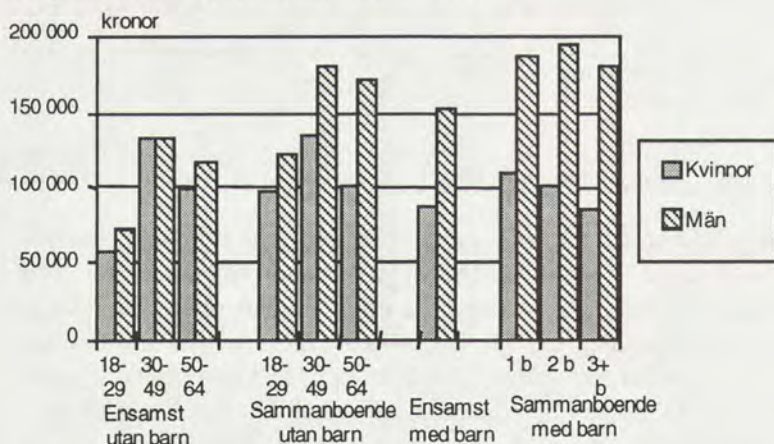

Diagram 3B Löneinkomst i kronor 1994

Källa: SCB, Inkomstfördelningsundersökningen

Ser man till olika faser i livscykeln visar det sig att en större andel eller lika stor andel kvinnor som män har löneinkomster. Undantagen utgörs bara av två grupper: sammanboende utan barn i åldern 50–64 år och barnfamiljer med tre eller flera barn. Ser vi sedan till kvinnornas löneinkomst i procent av männens, så uppmäts inte oväntat de minsta skillnaderna för ensamstående utan barn. Ensamstående kvinnor 30–49 år utan barn har i genomsnitt lika hög löneinkomst som män. Den största skillnaden hittar vi bland gifta/sammanboende med tre eller flera barn, där kvinnorna har mindre än hälften, 46 procent, av männens löneinkomst.

Ensamstående med barn kan tyckas ha större behov av att lönearbета än sammanboende. Därför kan det verka märkligt att andelen lönearbetare är lägre bland ensamstående mödrar och fäder än bland gifta/sammanboende kvinnor med barn. En delförklaring är att ensamstående föräldrar har högre arbetslöshet än sammanboende.

Sammanfattningsvis kan sägas att kvinnor och män idag är mer ekonomiskt jämställda vad avser löneinkomster än vad som var fallet på 1970-talet. Kvinnor lönearbetar mer och män mindre. Fortfarande har kvinnorna trots allt bara två tredjedelar av männens löneinkomster i medeltal. Ungdomar är relativt jämställda, men har så låga löneinkomster att de knappast kan försörja sig på dem. Medelålders är mindre jämställda, men har betydligt högre inkomster. Det är en sak att vara ekonomiskt jämställd, en annan om inkomsten är hög nog att leva på.

9 Kvinnors och mäns arbetsinkomster

Vi har hittills använt oss av begreppet löneinkomst. Men det finns också ett annat användbart begrepp som ofta förekommer i inkomstfördelningsstudier, "arbetsinkomst". Arbetsinkomsten används om man vill inkludera inte bara dem som är i arbete och har en lön utan också dem som har ett arbete men är tillfälligt frånvarande på grund av t.ex. sjukdom eller för vård av barn. I arbetsinkomsten ingår lön, näringsinkomst, sjuk- och föräldraförsäkring samt ersättningar i samband med militär repetitionsutbildning och civilförsvar. Pensioner och arbetslöshetsförsäkring ingår däremot inte.

Som vi sett ovan har stora förändringar ägt rum på arbetsmarknaden för såväl kvinnor som män sedan 1970-talet. Antalet kvinnotimmar har ökat och antalet manstimmar minskat. Därmed har kvinnorna inte endast fått ökade löneinkomster, utan också del av välfärdsstatens lönerelaterade bidrag.

*Kvinnors inkomst har ökat med 28.000 kr,
mäns har minskat med 27.000*

År 1975 var medelvärdet för *samtliga kvinnors* arbetsinkomst 44 procent av *samtliga mäns* (se tabell 5 nedan). År 1994 hade det ökat till 69 procent. Ser vi bara till de kvinnor och män som *hade en anställning* ökade kvinnors arbetsinkomst dock betydligt mindre, från 62 procent till 70 procent. Och ser vi slutligen endast på dem som hade en *heltidsanställning* uppgår ökningen bara till en procentenhet, från 76 till 77 procent. De minskade skillnaderna i arbetsinkomster mellan kvinnor och män beror alltså inte i första hand på att kvinnornas löner ökat i jämförelse med männens, utan på att kvinnornas sysselsättning ökat och männens minskat.

Tabell 5

Arbetsinkomst, kr, kvinnors arbetsinkomst som andel av mäns, %, 20-64 år, 1975 och 1994 i 1994 års prisnivå

	Kvinnor	Män	Andel
Samtliga			
1975	83.899	188.814	44,4
1994	112.132	161.950	69,2
Förändring	28.233	-26.864	
Del+heltidsanställda			
1975	128.556	207.014	62,1
1994	145.153	208.869	69,5
Förändring	16.597	1.855	
Heltidsanställda			
1975	166.880	220.060	75,8
1994	182.849	238.117	76,8
Förändring	15.969	18.057	

Källa: SCB, Inkomstfördelningsundersökningen. (Se även Bilaga, diagram 2-3.)

I kronor räknat var ökningen för samtliga kvinnor något större än minskningen för män, ca. 28.000 kr respektive ca. -27.000. För kvinnor och män med anställning har dock arbetsinkomsterna ökat för såväl kvinnor som män. Heltidsarbetande män har lyckats höja sina arbetsinkomster mer än heltidsarbetande kvinnor, med ca. 18.000 kr respektive ca. 16.000 kr.

Kvinnor mer lika män, män mer lika kvinnor

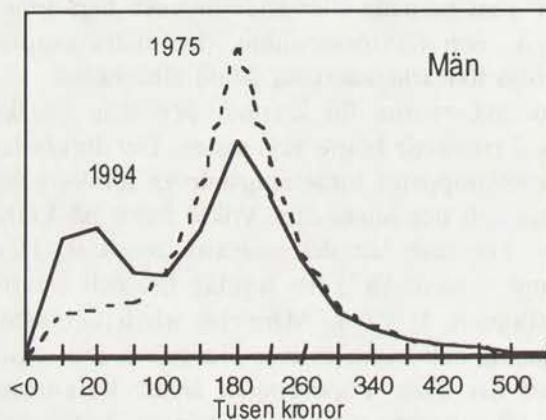
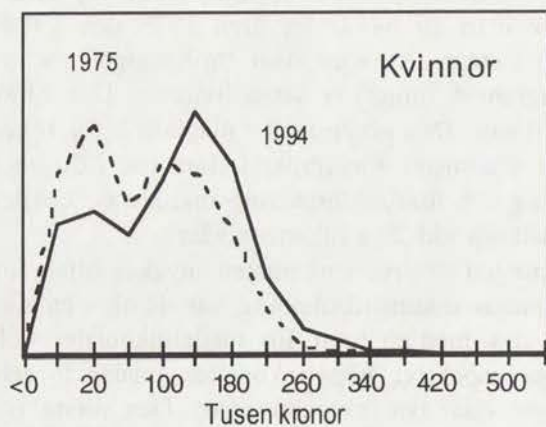
I diagram 4 nedan visas fördelningen av arbetsinkomsten för samtliga kvinnor respektive män 20–64 år för åren 1975 och 1994. Jämför vi diagram 2 (på sidan 18), som visar fördelningen av löneinkomsten, och diagram 4 finner vi vissa likheter. Där finns emellertid en viktig skillnad. Den grupp som i diagram 2 för löneinkomster, helt saknar inkomster försvinner i stort sett i diagram 4, dvs. när sjukersättning och föräldraförsäkring inkluderas. Istället får vi en större inkomsttopp vid låga inkomstnivåer.

År 1975 var fördelningen av arbetsinkomsten mycket olika för kvinnor och män. Männens inkomstfördelning var då nära en s.k. normalfördelad kurva, dvs. med en topp för medelinkomster och färre individer med låga respektive höga inkomster, medan fördelningskurvan för kvinnor visar två inkomsttoppar. Den första representerar de kvinnor som saknade eller hade mycket låga löneinkomster och/eller sjuk- och föräldrapenning, den andra toppen representerar kvinnor som lönearbetade lång deltid eller heltid.

År 1994 är fördelningskurvorna för kvinnor och män ganska lika. Männen har dock fortfarande högre inkomster. Det förefaller som om den första inkomsttoppen i fördelningskurvan för kvinnor år 1975 har tryckts ner och den andra upp, vilket beror på kvinnors ökade lönearbete. För män har det motsatta inträffat. Den enda inkomsttoppen som visas år 1975 har tryckts ner och ersatts av två mindre inkomsttoppar år 1994. Männens arbetsinkomster har blivit mer lika kvinnors och kvinnors mer lika mäns. Den ekonomiska jämställdheten har ökat. Förklaringen är att kvinnorna delvis har "höjts upp" till männens nivå, men männen har också "sänkts" till kvinnornas nivå.

Diagram 4

Fördelning av arbetsinkomsten 20–64 år, kvinnor och män, 1975 och 1994

Källa: SCB, bearbetning av Inkomst- och förmögenhetsundersökningen (IoF), storurval. (Se även Bilaga, tabell 17–18.)

Färre kvinnor och fler män med låga inkomster

Det har alltså skett stora förändringar bland dem som har låga arbetsinkomster mellan åren 1975 och 1994. Fler män än tidigare har ingen eller en låg sådan medan fler kvinnor lönearbetar och har en regelbunden arbetsinkomst.

Tabell 6 visar antal och andel kvinnor respektive män som har en låg inkomst, här satt till 40.000 kr om året i 1994 års prisnivå. I mitten av 1970-talet hade 874.000 kvinnor en sådan mycket låg inkomst, vilket motsvarade ca. 37 procent av samtliga kvinnor mellan 20 och 64 år. Endast 8 procent av männen hade då lika låg inkomst. År 1994 hade andelen låginkomstkvinnor minskat från 37 till 25 procent. Männen har råkat ut för en dramatisk förändring åt motsatt håll: andelen låginkomstmän har ökat från 8 procent till 22 procent.

Hur skall man förklara dessa förändringar? Det finns flera förklaringar, som samtliga mer eller mindre, har ett samband med den höga arbetslösheten. En förklaring är att andelen studerande har ökat, det gäller även vuxenstuderande. Detta kan ses som positivt, men beror också till en viss del på det kärva läget på arbetsmarknaden. En annan förklaring är att vi sedan 1990 har haft en stor flyktinginvandring, och många av dessa invandrare har haft svårt att finna ett arbete. Andelen förtidspensionärer har dessutom ökat från strax under 300.000 personer år 1975 till över 400.000 personer år 1994. Den samlade effekten av denna samhällsutveckling är att andelen män med låga inkomster har ökat. Andelen kvinnor med låga inkomster har dock minskat. Att kvinnor lönearbetar mer, och längre tid, har alltså betytt mer än arbetslösheten, invandringen och förtidspensioneringen.

Tabell 6

*Antal och andel, %, med arbetsinkomst under 40.000 kr
i 1994 års prisnivå för samtliga 20–64 år, 1975 och 1994*

	Antal Kvinnor	Antal Män	Andel av Kvinnor	Andel av Män
1975	874.000	191.000	37	8
1994	611.000	560.000	25	22

Källa: SCB, Inkomstfördelningsundersökningen

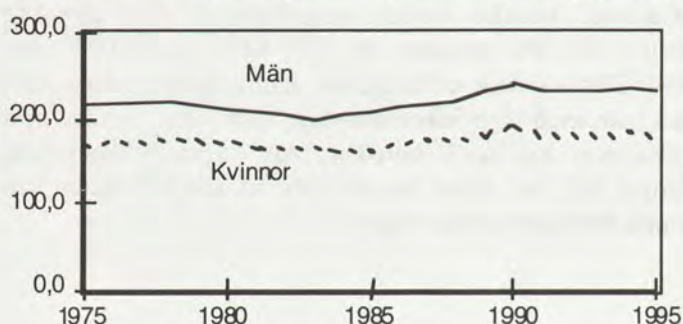
Högavlönade mindre jämställda än lågavlönade

Ibland används arbetsinkomsten för heltids- och helårsanställda för att jämföra situationen och utvecklingen för kvinnor respektive män. Å ena sidan har det den fördelen att äpplen jämförs med äpplen i den meningen att det är kvinnor och män som lönearbetar lika mycket som jämförs. Effekten av att kvinnor oftare arbetar deltid än män utesluts. En annan fördel är att de verkliga arbetsinkomsterna visas, inklusive övertidsersättning, extraknäck, sjuk- och föräldrapenning m.m.

Å andra sidan innebär det att äpplen jämförs med päron i den meningen att heltids- och helårsarbetande män är betydligt mer representativa för sitt kön än vad de heltids- och helårsarbetande kvinnorna är för sitt. De flesta män arbetar heltid, oavsett familjesituation och utbildningsnivå (Nyberg 1995; SOU 1996:56). Men bara runt 60 procent av kvinnorna. Heltidsarbetande är framför allt storstadskvinnor, ensamstående, utan barn, välutbildade och därmed högavlönade kvinnor – en inte helt representativ grupp med andra ord!

Diagram 5

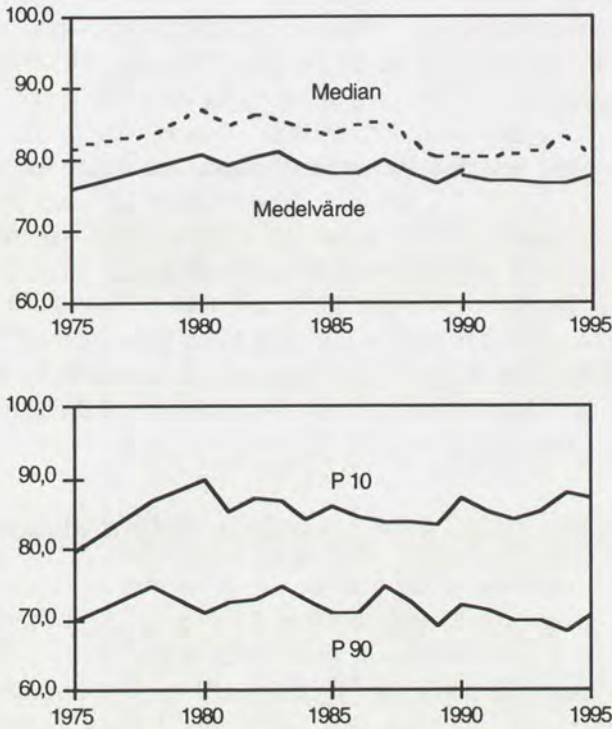
Arbetsinkomst, medelvärde, 1.000-tals kr i 1994 års priser, heltids- och helårsanställda 20–64 år utan näringsinkomst, 1975–1995

Källa: SCB, Inkomstfördelningsundersökningen

Diagram 6

Kvinnors medelinkomst i procent av männens för arbetsinkomst, heltids- och helårsanställda 20–64 år utan näringsinkomst

Källa: SCB, Inkomstfördelningsundersökningen

Diagrammen visar att arbetsinkomsten för heltidsanställda har utvecklats i stort sett lika för kvinnor och män mellan åren 1975 och 1995. Heltidsarbetande mäns arbetsinkomster har dock som nämndes tidigare ökat med ca. 18.000 kr, medan kvinnors endast ökat med ca. 16.000. Minst var skillnaden mellan kvinnor och män i början av 1980-talet. Skillnaden ökade sedan något, men har därefter under 1990-talet legat stilla på samma nivå.

Det sista av de fyra diagrammen visar läget för de mycket lågavlönade respektive de mycket högavlönade. Skillnaden mellan könen är större bland de högavlönade än bland de lågavlönade. Bland de tio procent som har lägst inkomst (percentilvärde 10, P 10), kommer kvinnorna upp i mellan 80 och 90 procent av männens arbetsinkomst. Bland de tio procent som tjänar mest (percen-

tiltvärde 90, P 90), kommer kvinnornas arbetsinkomst däremot bara upp i mellan 68 och 73 procent. De lågavlönade kvinnorna tjänar alltså nästan lika mycket som de lågavlönade männen. Medan de högavlönade kvinnorna tjänar väsentligt mindre än de högavlönade männen.

Sammanfattningsvis kan man alltså konstatera att den ekonomiska jämställdheten har ökat. Kvinnors och mäns löne- och arbetsinkomster är mer lika idag än de var på 1970-talet. Det beror dels på att kvinnors inkomster idag är mer lika mäns än år 1975, dels på att mäns inkomster idag är mer lika kvinnors. Att kvinnors inkomstförhållanden blir mer lika mäns innebär att kvinnors arbetsinkomster höjs. Att män blir mer lika kvinnor är mer problematiskt eftersom det kan innebära att mäns villkor har försämrats. Samtidigt som den ekonomiska jämställdheten ökat, har den ekonomiska jämlikheten inom kategorin kvinnor ökat, dvs. skillnaderna mellan kvinnor med hög inkomst och kvinnor med låg inkomst är mindre idag än på 1970-talet. Bland männen är det tvärtom. Här är jämlikheten idag mindre än tidigare – skillnaderna mellan män har ökat.

10 Kvinnors och mäns inkomster från välfärdsstaten

I studier av välfärdsstaten är det vanligt att skilja mellan "institutionella" och "marginella" välfärdsstater (Wilensky & Lebeaux 1958). Stater som klassificeras som marginella bidrar med en begränsad uppsättning bidrag till en begränsad del av befolkningen. Bidragen är knappt tilltagna och behovsprövade. I institutionella välfärdsstater har utvecklats en bred uppsättning bidrag som i princip är generella och tillgängliga för alla. De skandinaviska välfärdsstaterna betraktas som institutionella (Esping-Andersen 1990; Sainsbury 1996).

Framväxten av välfärdsstaten och socialförsäkringssystemen förstås ofta som ett resultatet av arbetarrörelsens kamp för ett mer jämlikt samhälle (Esping-Andersen 1990). Andra förklarar utvecklingen i termer av modernisering och industrialisering (Wilensky 1975). I båda fallen bortser man ifrån att välfärdsstatens framväxt, industrialiseringen och moderniseringen hade mycket olika effekter för kvinnor respektive män. Männen omvandlades till industriarbetare och kvinnorna till "hemmafruar".

Under de senaste decennierna har forskning om välfärdsstaten varit inriktad på att studera inkomstskillnader i olika länder och i vilken utsträckning välfärdsstater minskar dessa. Det är då inkomstspridningen mellan hushåll som fokuseras. Implicit betraktas

familjen som en enhet med gemensamma intressen där inkomsterna läggs i en gemensam pott och fördelas lika mellan familjemedlemmarna (Wilensky 1975; Esping-Andersen 1990; Smeeding m.fl. 1990). Denna utgångspunkt utelämnar inkomstskillnader mellan kvinnor och män och vad välfärdsstaten innebär för dessa.

Förhållandet mellan välfärdsstaten och kvinnorna har dock även det diskuterats och studerats. Amerikanska och europeiska välfärdsstatsforskare pekar ofta på de framsteg skandinaviska kvinnor gjort i form av sociala och ekonomiska rättigheter. Vid jämförelser mellan olika välfärdsstater finner man i allmänhet att de skandinaviska länderna är de mest "kvinnovänliga". Det gäller oavsett om man delar in välfärdsstaterna efter "försörjarmodeller", efter patriarkatets form och graden av patriarkalitet, efter olika slags genuskontrakt eller efter om kvinnors rättigheter i förhållande till välfärdsstaten har sin grund i deras roll som hustrur, mödrar eller arbetare (Lewis 1993; Siaroff 1994; Walby 1994; Duncan 1996; Sainsbury 1994; 1996).

Välfärdsstatens dubbla karaktär

Skandinaviska forskare pekar oftare på välfärdsstatens dubbla karaktär i förhållande till kvinnor, vilket innebär att den både har en frigörande potential och reproducerar maktförhållandena mellan kvinnor och män men i ny form. I de skandinaviska länderna lönearbetar kvinnor i hög grad, de har en egen inkomst, den offentliga barnomsorgen är väl utbyggd och i skatte- och transfereringssystemen betraktas kvinnor som individer och arbetare och inte som hustrur och mödrar. Trots det är maktrelationerna mellan kvinnor och män relativt oförändrade. Medborgaren är en manlig "medborgare-arbetare", medan kvinnor tills helt nyligen i huvudsak var "medborgare-mödrar". Rättigheterna i förhållande till välfärdsstaten bestäms av graden av lönearbete.

Utvecklingen karaktäriseras i termer av att kvinnor har gått från ett beroende av individuella män till ett beroende av välfärdsstaten (Hernes 1987). Andra menar att vi gått från ett "husmoderskontrakt" på 1930-talet till ett "jämställdhetskontrakt" på 1970-talet, men att könshierarkin bibehållits och nya former av segregering skapats (Hirdman 1990). Åter andra talar om kvinnorna som "juniora" partners i den skandinaviska välfärdsstaten. Kvinnor integreras i välfärdsstaten endast om de betar sig som män (Borchorst & Siim 1987). Samma forskare pekar dock även på den skandinaviska välfärdsstatens möjligheter att förändra könsarbetsdelningen, öka jämställdheten och stärka kvinnors ställ-

ning. Man talar om den kvinnovänliga staten (Hernes 1987), den ljusa bilden (Hirdman 1990) och att kvinnorna och staten ingått en allians (Siim 1990).

Ovan nämnda författare diskuterar i termer av kvinnors arbetskraftsdeltagande, kvinnors representation i politiken, vårdens organisering, m.m., inte i termer av transfereringarnas utfall i kronor för kvinnor respektive män. Det förefaller dock troligt att välfärdsstatens janusansikte visar sig även där. Välfärdsstaten bidrar till att stärka kvinnors ställning, men premierar framför allt typiskt manliga beteendemönster och manlig tidsanvändning. Avlönat arbete betraktas som viktigare än oavlönat och många av välfärdsstatens transfereringar är knutna till löneinkomster. För maximal utdelning krävs att en individ lönearbetar heltid åtminstone under några decennier. Därmed finns en ojämlikhet mellan kvinnor och män inbyggd i transfereringssystemen, som har sin grund i könsarbetsdelningen mellan avlönat och oavlönat arbete och den könssegregerade arbetsmarknaden. Det är detta vi ska studera nedan.

Löne- och försörjningsrelaterade samt behovsprövade bidrag

Välfärdsstatens transfereringar delas ofta in i så kallade inkomstförsäkringar, eller som vi benämner dem lönerelaterade bidrag, som beskattas, och bidrag av mer "social" karaktär, som inte beskattas. Lönerelaterade bidrag som sjukpenning, föräldrapenning och arbetsmarknadsstöd av olika slag är till för att utjämna inkomsterna mellan perioder av lönearbete och perioder av sjukdom, barnledighet och arbetslöshet. Ersättningsarna fungerar alltså som en försäkring under tider då man inte får en lön. Till de lönerelaterade bidragen kan också föras ATP-pensioner och kollektivt avtalade pensioner (men inte folkpensionerna).

Syftet med bidrag av social karaktär, som här benämns försörjningsrelaterade och behovsprövade bidrag, är ett annat, nämligen att förstärka köpkraften för människor med låga inkomster och/eller barn. Medan de lönerelaterade bidragen är tänkta att utjämna inkomsten för en och samma individ över tid, så utjämnar de sociala bidragen de ekonomiska villkoren mellan dem som har låga och dem som har höga löneinkomster eller mellan dem som har barn och de utan barn.

Framför allt lönerelaterade bidrag och behovsprövade bidrag skiljer sig åt både vad gäller ersättningsnivåer, legitimitet och myndighetskontroll. Lönerelaterade bidrag är mer generösa än de be-

hovsprövade. De stöds av många och anses som legitima "förtjänade rättigheter", medan det finns en djupt rotad misstänksamhet mot exempelvis socialbidrag och socialbidragstagare. Viljan att med skattepengar vara med och finansiera behovsprövade bidrag är ofta låg. Lönerelaterade bidrag betalas ut genom enkla standardrutiner, medan behovsprövade bidrag innebär minskad integritet för den enskilde, mer kontroll och ett visst mått av godtycke från myndigheternas sida (Halleröd 1996).

Män får, kan man anta, som heltidsarbetande och med högre löner än kvinnor, en större andel av de lönerelaterade bidragen. Medan kvinnor som har huvudansvaret för vården av barn och lägre löner är mer beroende av de försörjningsrelaterade och behovsprövade bidragen. Jämförs 1970-talet och 1990-talet kan kvinnors bidrag från de lönerelaterade bidragen antas ha ökat och från de försörjningsrelaterade och behovsprövade bidragen ha minskat eftersom kvinnor lönearbetar i högre grad idag än tidigare.

Bidragsförskott till kvinnor och arbetsmarknadsstöd till män

Tabellen nedan redovisar medelvärdet för olika inkomster som går till kvinnor och män, fördelat på samtliga av respektive kön 18–64 år i Sverige. De summor som betalades ut under 1994 till kvinnor respektive män har dividerats med hela antalet kvinnor respektive män i ålderskategorin.

Tabell 7

Medelinkomsten för samtliga kvinnor och män, kr, samt kvinnors medelinkomst som andel av mäns, %, 18–64 år, 1994

	Kvinnor	Män	Andel
Lönerelaterade bidrag			
Sjukersättning	3.644	3.569	102,1
Föräldrapenning	5.400	1.390	388,5
Arbetsmarknadsstöd	8.207	12.774	64,2
därav kontantersättning	5.725	8.457	67,7
arbetsmarknadsutbildning	2.482	4.317	57,5
<i>Summa lönerelaterade bidrag exkl. pension</i>	17.251	17.733	97,3
Pensioner	11.227	12.330	91,1
<i>Summa lönerelaterade bidrag inkl. pension</i>	28.478	30.063	94,7
Försörjningsrelaterade bidrag			
Barnbidrag	3.864	2.774	139,3
Bidragsförskott	2.236	302	740,4
<i>Summa försörjningsrelaterade</i>	6.100	3.076	198,3
Behovsprövade bidrag			
Bostadsbidrag	2.771	1.341	206,6
Socialbidrag	1.861	1.661	112,0
<i>Summa behovsprövade bidrag</i>	4.632	3.002	154,3
Övriga bidrag			
Skattefritt studiestöd	2.711	2.117	128,1
Övriga skattepliktiga bidrag	1.387	732	189,5
Skattepliktigt studiestöd	919	540	170,2
Övriga skattefria bidrag	172	320	53,8
<i>Summa övriga bidrag</i>	5.189	3.709	139,9
Totalt	44.399	39.850	111,4
(inklusive barn- och bidragsförskott)			
Totalt	38.299	36.774	104,1
(exklusive barn- och bidragsförskott)			

Källa: SCB, bearbetning av Inkomstfördelningsundersökningen
(se även Bilaga tabell 1–16)

Medelinkomsten av de lönerelaterade bidragen uppgick i runda tal för både kvinnor och män till 17.000–18.000 kr. Pensionerna

uppgick till 11.000 kr för kvinnor och 12.000 kr för män, de försörjningsrelaterade till 6.000 kr för kvinnor och 3.000 kr för män och de behovsprövade till 4.500 kr respektive 3.000 kr.

Resultatet är alltså det förväntade. Kvinnor får mer av de försörjningsrelaterade och behovsprövade bidragen och män mer av de lönerelaterade inklusive pensioner. Ser vi till de lönerelaterade exklusive pensioner får dock kvinnor och män ungefär lika mycket. Män får alltså inte högre belopp trots att de lönearbetar mer och trots löneskillnaderna mellan kvinnor och män. Skälet är att beloppen inte bara beror på lönenivån, utan också på hur stor andel som får sådana inkomster och under hur lång tid.

Vad gäller föräldrapenningen så är andelen kvinnor som får sådan mycket högre än andelen män, kvinnor har den under längre perioder och de får därmed också högre belopp i medeltal. En större andel kvinnor får sjukersättning, men de manliga mottagarna av sjukersättning får högre belopp, medelvärdet för samtliga blir därmed ungefär lika högt.

Av arbetsmarknadsstödet går ett högre belopp till män än till kvinnor. En förklaring till detta är att mäns öppna arbetslöshet var högre än kvinnors år 1994, 9,1 procent respektive 6,7 procent. År 1975 var kvinnors arbetslöshet högre än mäns, 2 procent respektive 1,3 procent. Kvinnor fick då del av arbetsmarknadsstödet i högre grad än män. Båda åren fick dock de mottagande männen högre belopp än de mottagande kvinnorna.

Den transferering som tydligast avspeglar skillnaderna i löneinkomster mellan kvinnor och män är pensionerna. Mäns pensioner är idag mycket högre än kvinnors. Det blir än tydligare om vi inkluderar även de över 65 år. För samtliga i åldern 18–64 år uppgick kvinnors medelpension till 132 procent av männens år 1975 och till 91 procent år 1994. Den höga andelen år 1975 beror på att en större andel kvinnor (12 procent) än män (7 procent) uppbar pension. Andelen kvinnor var högre även år 1994, men nu är skillnaden betydligt mindre, 15 procent respektive 13 procent. Vi återkommer till pensionärerna i ett särskilt avsnitt.

Sammanfattningsvis finns det inget enkelt samband mellan könsskillnader i löneinkomster och det belopp som kvinnor och män i medeltal under ett år får från olika lönerelaterade bidrag. Männens högre löneinkomster avspeglas i de lönerelaterade bidragen på så sätt att de mottagande männen får högre belopp än mottagande kvinnor vad gäller sjukersättning, arbetsmarknadsstöd och pensioner. Men när det gäller föräldraförsäkringen får kvinnorna högre belopp eftersom en större andel kvinnor får sådana belopp. En större andel kvinnor än män får också sjukförsäkring. Det sist-

nämnda innebär att sjukförsäkringen inte endast omfördelar mellan perioder av lönearbete och ej lönearbete, vilket ju är deras primära syfte. De omfördelar också mellan låg- och höginkomsttagare, och därigenom även mellan kvinnor och män, eftersom risken att drabbas av sjukdom är större bland kvinnor och låginkomsttagare än bland män och höginkomsttagare. Även arbetsmarknadsstödet omfördelar mellan låg- och höginkomsttagare eftersom risken att bli arbetslös är större bland de förstnämnda än de sistnämnda. Det omfördelar däremot inte mellan kvinnor och män eftersom män i högre grad är arbetslösa än kvinnor. Pensionerna avspeglar tydligast löneskillnaderna mellan kvinnor och män eftersom de bygger på "manlig" tidsanvändning under lång tid. Det bör dock påpekas att de lönerelaterade bidragen, till skillnad mot de försörjningsrelaterade och de behovsprövade, är skattepliktiga.

Fler skall försörjas på kvinnornas inkomster

De lönerelaterade bidragen inklusive pensionerna går alltså, enligt tabell 7, i högre grad till män än till kvinnor. De försörjningsrelaterade och behovsprövade bidragen går däremot i högre grad till kvinnor än till män. Detta resultat kan dock diskuteras. Frågan är om barnbidraget och bidragsförskottet skall inkluderas i *föräldrarnas* inkomster – man skulle även kunna se det som *barnens* inkomster.

Anledningen till att kvinnors inkomster i medeltal är högre för bidragsförskott och barnbidrag är att det finns fler ensamstående mödrar än ensamstående fäder. Betraktar vi bidragsförskott och barnbidrag som barnens inkomster istället för föräldrarnas blir skillnaden mellan kvinnor och män vad gäller de försörjningsrelaterade bidragen mycket mindre. Eftersom bidragsförskott går till den förälder som har vårdnaden om den underhållsskyldige föräldern inte kan eller vill betala, skulle man också kunna betrakta bidragsförskotten som en subvention till den underhållsskyldige föräldern snarare än som en inkomst till den som har vårdnaden!

Skillnaden mellan kvinnor och män vad gäller behovsprövade bidrag beror främst på att kvinnor får mer i bostadsbidrag än män. Detta har också ett samband med förekomsten av barn. 38 procent av bostadsbidragen i vårt material går till ensamstående föräldrar. Sammantaget innebär det att kvinnor och män totalt sett får ungefär lika höga belopp från välfärdsstaten.

Siffrorna i tabellen är också missvisande i den meningen att de inte tar hänsyn till hur många personer som skall dela på inkomsten. Kvinnors totala medelinkomst från välfärdsstaten uppgår till

drygt 44.000 kr och männens till knappt 40.000 kr inklusive bidragsförskott och barnbidrag. Det är emellertid fler personer som får del av kvinnornas transfereringar än männens, eftersom de ensamstående mödrarna är betydligt fler än de ensamstående fäderna. De förstnämnda har dessutom i genomsnitt fler barn än de sistnämnda. Ungefär 300.000 fler barn finns bland kvinnorna än bland männen. Eftersom antalet kvinnor mellan 18–64 år uppgår till drygt 2,5 miljoner personer så betyder det att ca tolv procent fler personer skall försörjas på kvinnornas inkomster än på männens. Tar man hänsyn till antal personer som får del av transfereringarna, så blir skillnaden mellan kvinnor och män i den totala inkomsten från välfärdsstaten mycket liten.

Mer lönerelaterade bidrag till kvinnor och mer pensioner till män

Mot bakgrund av kvinnors ökade och mäns minskade lönearbete kan man förvänta sig att kvinnor idag får en större andel av transfereringarna i form av lönerelaterade bidrag och mindre av behovsprövade än år 1975. Så är också fallet. De lönerelaterade bidragen har ökat i betydelse för kvinnor och är oförändrade för män. Pensionernas betydelse har ökat kraftigt för män och minskat något för kvinnor. De försörjningsrelaterade och behovsprövade bidragen har minskat som andel av transfereringarna för både kvinnor och män.

Tabell 8

Löne-, försörjningsrelaterade, behovsprövade och övriga bidrags andel av de totala transfereringarna, %, 18–64 år, 1975 och 1994

	1975		1994	
	Kvinnor	Män	Kvinnor	Män
Lönerelaterade bidrag	33,9	44,5	38,9	44,5
Pensioner	26,0	25,0	25,3	30,9
Försörjningsrelaterade bidrag	19,8	14,5	13,7	7,7
Behovsprövade bidrag	12,5	10,0	10,4	7,5
Övriga	7,8	6,0	11,7	9,4
Totalt	100,0	100,0	100,0	100,0
Medelvärde i 1994 års prisnivå	21.064	16.683	44.399	39.850

Källa: SCB, Inkomstfördelningsundersökningen

Utvecklingen beror på att transfereringarna totalt sett ökat i omfattning. De har något mer än fördubblats i fasta priser till både kvinnor och män vid en jämförelse mellan åren 1975 och 1994. Detta beror delvis på den höga arbetslösheten som tar sig uttryck i att arbetsmarknadsstödet ökat för båda könen och pensionerna för män. Däremot har sjukersättningarnas andel minskat väsentligt, vilket beror på att korttidsfrånvaro p.g.a. sjukdom numera ersätts direkt av arbetsgivaren. De första fjorton dagarnas sjukperiod kommer därför inte med i beräkningarna för år 1994. År 1975 var det ca. hälften av både kvinnor och män som erhöll sjukpenning någon gång under året.

10 Är kvinnor mer beroende av välfärdsstaten än män?

Ibland hävdas att kvinnor är mer beroende av välfärdsstaten än män. Mäns status, inkomster och inflytande bestäms i hög grad av marknaden, medan staten mer än marknaden skapar och förstärker skillnader mellan kvinnor. Kvinnor har gått från ett beroende av enskilda män till ett beroende av staten och kvinnor är mer beroende av staten än vad män är (Hernes 1987). Man syftar då främst på den offentliga sektorns tjänsteproduktion som har förändrat kvinnors och barns liv mer än mäns. Den offentliga sektorn utgör i hög grad kvinnors arbetsmarknad och är också till stora delar en förutsättning för att kvinnor skall kunna kombinera barn och lönearbete. I andra länder är kvinnor mer beroende av välfärdsstaten för socialbidrag och andra transfereringar. Här undersöker vi om kvinnor är mer ekonomiskt beroende av välfärdsstaten än män i termer av transfereringar och om detta beroende har ökat eller minskat.

Svaret beror naturligtvis på vad som menas med "beroende". Kvinnor är mer beroende av välfärdsstaten än män om man ser till den *andel* av den totala inkomsten som kommer ifrån välfärdsstaten. Det gäller oavsett om vi ser till kategorin 18–64 år eller till samtliga kvinnor och män och det gäller även om barnbidrag och bidragsförskott ses som barnens inkomster. Detta beror dock på att kvinnors inkomster från marknaden är mycket lägre än mäns, inte på att kvinnor får mycket större belopp i kronor räknat än män från välfärdsstaten.

I *antal kronor* är det belopp som går till kvinnor 18–64 år högre än mäns. Tar vi hänsyn till att vissa inkomster går till barn även om de utbetalas till kvinnor, eller till antalet personer som

skall försörja sig på inkomsterna, så får kvinnor och män 18–64 år i stort sett samma belopp. Utökar vi kategorin till att omfatta samtliga kvinnor och män, dvs. oavsett ålder, går i medeltal högre belopp till män än till kvinnor, 46.000 kr respektive 44.000 kr utan hänsyn taget till barnens inkomster eller hur många som skall dela på inkomsterna. Beaktar vi även detta blir skillnaden större.

Tabell 9

Medelinkomst samt andel av medelinkomsten från marknaden respektive välfärdsstaten av bruttoinkomsten, 1994

	18–64 år Kvinnor	Män	0 år– Kvinnor	Män
Marknaden				
Kr	109.575	167.175	70.225	109.096
Andel, %	71	81	61	70
Välfärdsstaten				
Kr	44.399	39.850	44.371	46.434
Andel, %	29	19	39	30
Summa				
Kr	153.974	207.025	114.596	155.530
Andel, %	100	100	100	100

Källa: SCB, bearbetning av Inkomstfördelningsundersökningen

Minskat beroende av män

Kvinnors ökade lönearbete och mäns minskade borde, kan man tycka, ha inneburit att kvinnors beroende av välfärdsstaten minskat och mäns ökat. Så är dock inte fallet. Transfereringarnas andel av den totala inkomsten har ökat mellan åren 1975 och 1994 för både kvinnor och män, dvs. båda könen får en större andel av sina inkomster från välfärdsstaten idag än tidigare. Ökningen är större för män än för kvinnor.

Tabell 10

Andel av medelinkomsten från marknaden respektive välfärdsstaten av bruttointkomsten, %, 1975 och 1994

	Kvinnor		Män	
	1975	1994	1975	1994
18-64 år				
Marknaden	79	71	92	81
Välfärdsstaten	21	29	8	19
Totalt	100	100	100	100
0 år-				
Marknaden	69	61	84	70
Välfärdsstaten	31	39	16	30
Totalt	100	100	100	100

Källa: SCB, bearbetning av Inkomstfördelningsundersökningen.
(Se även Bilaga, diagram 4.)

Resultatet kan tyckas paradoxalt på flera sätt. För det första lönearbetar kvinnor idag mer än på 1970-talet, men får ändå en större andel av sina inkomster i form av transfereringar. Detta beror bl.a. på att välfärdsstaten har byggts ut sedan 1970-talet och att allt fler får del av de lönerelaterade bidragen.

För det andra kan det förefalla paradoxalt därför att utvecklingen vad gäller lönearbete är helt olika för kvinnor och män, och ändå består bådas inkomster idag i högre grad av transfereringar. Männens löneinkomster har minskat och detta inkomstbortfall har ersatts av transfereringar främst i form av arbetsmarknadsstöd och pensioner. Kvinnors löneinkomster har ökat och de får då del av de lönerelaterade bidragen.

Sammanfattningsvis är kvinnor mer beroende av välfärdsstaten än män när beroendet uttrycks som andel av den totala inkomsten. Det beror på att kvinnor har lägre inkomster från marknaden än män, inte på att kvinnor får högre belopp i kronor räknat. Ser vi till hela befolkningen får män något högre belopp än kvinnor.

För kvinnornas del har utvecklingen inneburit ökade löneinkomster och ökade bidrag från välfärdsstaten, och därmed minskat beroende av män. Det är en betydande skillnad att vara beroende av välfärdsstaten som löntagare och mottagare av transfereringar än att vara beroende av en enskild man. För männen har den inneburit minskade löneinkomster och ökat beroende av välfärdsstaten.

11 Minskar välfärdsstaten inkomstskillnaderna mellan kvinnor och män?

I budgetpropositionen för år 1997 konstateras att spridningen av löneinkomster är den faktor som har störst fördelningspolitisk betydelse och att ett viktigt mål i regeringens politik är att minska inkomstklyftorna (Prop. 1996/97:1 s 50). Vi vet att skillnaderna i löneinkomster är stora mellan kvinnor och män. Utjämnar välfärdsstaten dessa skillnader eller förstärker den dem?

Vi undersöker detta genom att jämföra kvinnors andel av mäns *marknadsinkomster* med kvinnors andel av mäns *disponibla inkomster*. Disponibel inkomst är marknadsinkomster plus transfereeringar minus negativa transfereringar (skatter m.m.).

Med disponibel inkomst menas kvinnors respektive mäns *egna* disponibla inkomst. Hur sammanboende kvinnor och män fördelar inkomsterna sig emellan och hur de används studeras inte här. Andra rapporter till Kvinnomaktutredningen kommer dock att undersöka detta.

Tabell 11 visar att kvinnornas inkomster från marknaden har ökat med 30.000 kr i fasta priser mellan åren 1975 och 1994, medan männens minskat med 14.000 kr. Kvinnornas medelinkomst från marknaden uppgick år 1975 till 44 procent av männens och den disponibla inkomsten till 58 procent. Välfärdsstaten utjämnade alltså inkomstskillnaderna mellan könen.

År 1994 hade kvinnor 66 procent av männens marknadsinkomster men 78 procent av deras disponibla inkomster, vilket innebär att välfärdsstaten också idag minskar inkomstskillnaderna mellan kvinnor och män. Det betyder dock inte att kvinnor och män har lika höga inkomster. Män har ca. 32.000 kr mer i disponibel inkomst.

Transfereringar eller skatter

Välfärdsstaten utjämnar inkomstskillnaderna mellan könen. Sker detta med hjälp av transfereringar eller skatter? År 1975 betalade kvinnor 4.200 kr mer i skatt än de fick i transfereringar. Trots kvinnors ökade lönearbete på 1990-talet fick de ungefär 5.000 kr mer i transfereringar än de betalade i skatt. Transfereringarna ökade alltså mer än skatten. Männen betalade båda åren mer i skatt än de fick i transfereringar, men skillnaden minskade mellan åren 1975 och 1994 från -51.000 kr till -20.000 kr bland annat beroende på mäns minskade lönearbete.

Tabell 11

Inkomster samt kvinnors medinkomst som andel av mäns, 1975 och 1994 samtliga 18-64 år, medelvärden, kr, i 1994 års prinsnivå

	Kvinnor	Män	Andel
1975			
Marknaden	79.030	181.168	43,6
+Transfereringar	100.094	197.851	50,6
- Skatter m.m.			
= Disponibel inkomst	74.812	130.085	57,5
1994			
Marknaden	109.575	167.175	65,5
+ Transfereringar	153.974	207.025	74,4
- Skatter m.m.			
= Disponibel inkomst	114.956	146.894	78,3

Källa: SCB, Inkomstfördelningsstudien

År 1975 hade skatter och transfereringar ungefär lika stor utjämnande effekt mellan kvinnors och mäns inkomster. År 1994 hade transfereringarna större betydelse än skatterna. Det beror dels på att kvinnor betalar mer skatt idag än tidigare och männen mindre, dels på skattereformen 1990/91. Den avsågs att vara fördelningsmässigt neutral mellan olika hushåll genom förändringar av både skatte- och bidragssystemen. Det är dock tveksamt om den var fördelningsmässigt neutral ur ett könsperspektiv eftersom kvinnor har lägre löneinkomster än män – skattesystemets utjämningspotential har nämligen minskat påtagligt. Det har dock motverkats av höjda barn- och bostadsbidrag, vilket innebär att bidragen fått en mer central roll för omfördelningen av inkomster (SOU 1995:104).

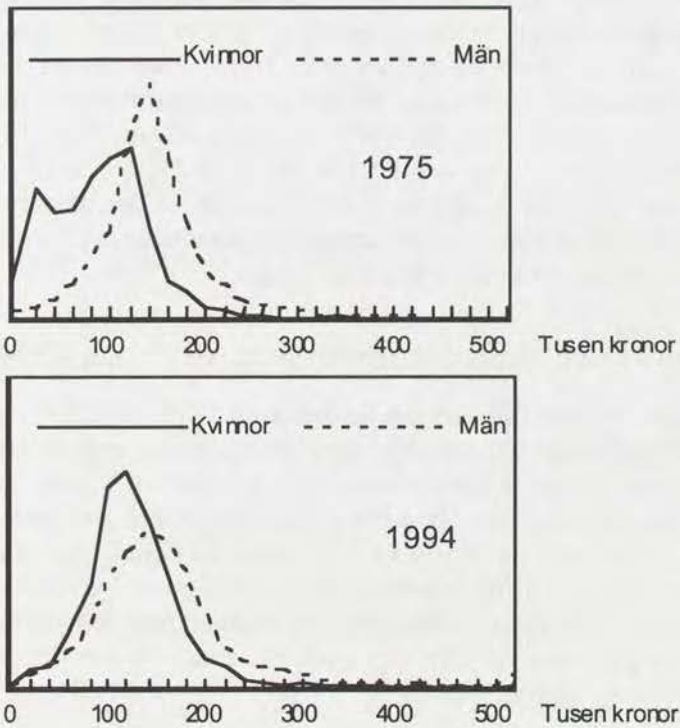
Kvinnors trefjärdedelssamhälle på 1970-talet, männens idag

På samma sätt som vi tidigare i diagram 2 och 3 (s. 18 och s. 20) visade löne- och arbetsinkomsternas fördelning för kvinnor respektive män, visar vi nedan motsvarande diagram för disponibel inkomst.

Jämför vi lönefördelningen i diagram 2 på s. 18 med fördelningen av disponibel inkomst, finner vi att den disponibla inkomsten är betydligt mer jämnt fördelad än löneinkomsten.

Diagram 7

Fördelning av individuell disponibel inkomst för samtliga 18–64 år beräknat i 1994 års prisnivå

Källa: SCB, Inkomstfördelningsundersökningen

Praktiskt taget alla kvinnor och män i åldersgruppen 18–64 år har idag en egen disponibel inkomst. Det gällde också på 1970-talet. Bara omkring 4 procent av kvinnorna saknade disponibel inkomst år 1975. Trots att kvinnor då lönearbetade i mindre utsträckning hade de en egen inkomst i form av t.ex. barnbidrag samt i viss mån också räntor m.m. En mycket stor andel, en fjärdedel, hade dock en disponibel inkomst under 40.000 kr. År 1994 var det knappt 4 procent som hade så låga inkomster. För männen var det ungefär samma andel båda åren, nämligen strax under 4 procent.

Bland män har inkomstspredningen ökat. Fördelningskurvan är flackare år 1994 än år 1975. För kvinnor har det motsatta inträffat. Kurvan för år 1975 med två inkomsttoppar har år 1994 ersatts med en kurva som i stort liknar den som gällde för män år 1975. År 1975 var inkomstspredningen större bland kvinnor än bland män, idag är det tvärtom.

Det hävdas ibland att "trefjärdedelssamhället" inte bara är på väg – det är redan här (Sander & Holmer 1996). Att döma av de förändringar som visas i diagram 7 inföll kvinnornas trefjärdedels-samhälle på 1970-talet, medan fördelningen är betydligt jämnare idag. Det är dock möjligt att denna period av relativ kvinnlig jämlikhet blir kort. Skillnaderna mellan män tycks trendmässigt ha ökat sedan början av 1980-talet, medan inkomstspridningen för kvinnor sjönk påtagligt fram till 1988 och var konstant fram till 1990 (Björklund 1992). Vad som hänt mellan åren 1990 och 1994 känner vi inte till. Mot bakgrund av utvecklingen på arbetsmarknaden är sannolikheten stor för att inkomstskillnaderna även mellan olika kategorier av kvinnor har ökat under 1990-talet.

12 Kvinnors och mäns inkomster åren 1975 och 1994

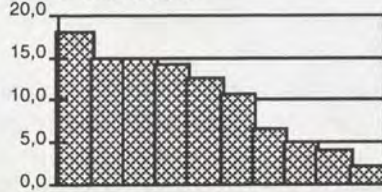
Ett annat sätt att visa skillnaderna mellan åren 1975 och 1994 är att dela in befolkningen i tio lika stora decilgrupper, dvs. de tio procenten med de lägsta inkomsterna, de tio procenten med de näst lägsta inkomsterna, osv. Därefter undersöker vi hur stor andel av samtliga kvinnor som återfinns i de olika decilgrupperna. En helt jämn fördelning skulle innebära att tio procent av kvinnorna hamnar i varje decilgrupp. I diagrammet representerar den första decilen de tio procenten med de lägsta inkomsterna och den tionde de med de högsta inkomsterna.

Diagram 8

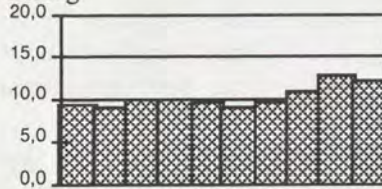
Kvinnor 18–64 år i deciler efter samtliga kvinnor och män 18–64 år.
Andelar i procent. Decilindelning för respektive inkomst

1975

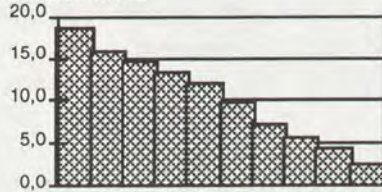
Marknadsinkomst

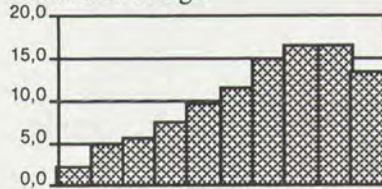
Bidrag

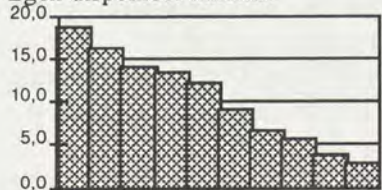
Skatter m.m.

Nettotransfereringar

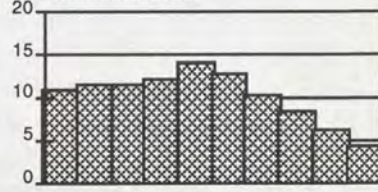

Egen disponibel inkomst

1994

Marknadsinkomst

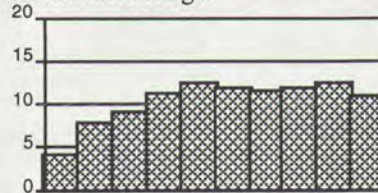
Bidrag

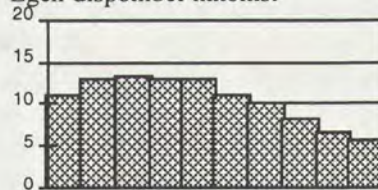
Skatter m.m.

Nettotransfereringar

Egen disponibel inkomst

Diagrammet visar att inkomsterna från marknaden har utjämnats. År 1975 fanns ca 18 procent av kvinnorna i den lägsta decilen. År 1994 var andelen kvinnor i den decilen bara drygt 10 procent, en nästan lika stor andel som män. Andelen kvinnor i den översta decilen ökade från 1,8 procent år 1975 till 4,1 procent 1994. Trots de stora förändringarna vad gäller marknadsinkomster är helhetsintrycket vad gäller transfereringarna att fördelningen av dessa mellan kvinnor och män har förändrats mycket lite mellan åren 1975 och 1994.

I och med att marknadsinkomsterna har blivit jämnare fördelade mellan könen, så blir skatterna det också. År 1975 fanns 18 procent av kvinnorna i den första decilen mot ca. 11 procent år 1994. I den översta decilen fanns bara 2 procent av kvinnorna år 1975 och år 1994 hade andelen stigit till 4 procent.

När nettotransfereringarna beräknas, dvs. transfereringar minus skatter, finner vi att kvinnor dominerar bland dem som hade högst netto år 1975. År 1994 är nettotransfereringarna betydligt jämnare fördelade mellan kvinnor och män.

Slutligen finner vi vad gäller disponibel inkomst att det har skett en stor förändring. 1975 fanns 18,3 procent av kvinnorna bland de 10 procenten som hade lägst egen disponibel inkomst. År 1994 hade detta förändrats till 10,4 procent. Kvinnor är alltså idag inte överrepresenterade bland dem som har de allra lägsta inkomsterna.

Sammanfattningsvis utjämnar både transfereringar och skatter inkomstskillnaderna mellan kvinnor och män. År 1975 hade transfereringar och skatter ungefär lika stor utjämnande effekt. År 1994 har transfereringarna större betydelse än skatterna. Det betyder dock inte att kvinnor och män har lika hög egen disponibel inkomst. Kvinnors disponibla inkomst uppgår idag till 115.000 kr och mäns till 147.000 kr.

13 Sammanboende kvinnors ekonomiska oberoende

Så här långt har vi undersökt hur stora kvinnors och mäns inkomster är och varifrån de kommer. Vi har utgått från samtliga kvinnor och män, och kvinnornas inkomster har beräknats i procent av männens. Nu övergår vi till att studera kvinnor och män i familjer och kvinnors ekonomiska oberoende av män. Det gör vi genom att beräkna kvinnans inkomst i procent av familjens, dvs. av båda parter sammanlagda inkomst. Denna kvot används sedan för att beräkna genomsnittsvärden av kvinnans andel till familjeinkomsten åren 1975 och 1993 och i olika familjekategorier.

Låt oss emellertid innan vi undersöker inkomsterna och utvecklingen av dessa, se på hur kvinnors och mäns lönearbete har utvecklats i familjer.

Enförsörjarfamiljen sällsynt idag

Idag lönearbetar både kvinnan och mannen heltid i omkring 30 procent av hushållen. Andelen har ökat något jämfört med år 1975. Andelen där mannen arbetar heltid och kvinnan deltid är ungefär lika hög båda åren. Den största förändringen har skett vad gäller familjer där mannen arbetar heltid och kvinnan inte lönearbetar. Sådana familjer utgjorde år 1975 nästan en tredjedel av de sammanboende men bara 8 procent idag, trots den ökade arbetslösheten. Vi finner dock också att andelen familjer där mannen inte lönearbetar alls har ökat något.

Under 1970-talet hade de hushåll där både kvinnan och mannen arbetade heltid också en disponibel inkomst som var betydligt högre än för samtliga sammanboende. Medianvärdet för den disponibla inkomsten i sådana familjer var då 38 procent högre än medianvärdet för samtliga sammanboende. År 1993 har medianvärdet minskat och ligger nu 24 procent högre än för samtliga. Detta beror främst på att inkomstnivån totalt har höjts eftersom andelen familjer där hustrun inte lönearbetar har minskat drastiskt.

Man kan också lägga märke till att i familjer där kvinnan arbetar heltid oavsett mannens arbetstid ligger den disponibla inkomsten över medianen år 1993, medan detta inte gäller i familjer där mannen arbetar heltid och kvinnan deltid eller inte lönearbetar alls.

Tabell 12

Gifta/sammanboende 18–64 år efter arbetstid och medianvärde av disponibel inkomst/konsumtionsenhet i procent av medianvärdet för samtliga gifta/sammaboende

Arbetstid för		Andel i procent		Samtliga=100	
Mannen	Kvinnan	1975	1993	1975	1993
Heltid	Heltid	22,5	29,9	138	124
Heltid	Deltid	32,1	33,2	106	94
Heltid	0	31,7	8,2	79	90
Deltid	Heltid	2,2	4,9	113	107
Deltid	Deltid	3,4	6,9	96	90
Deltid	0	2,9	3,2	66	85
0	Heltid	1,3	3,6	108	104
0	Deltid	1,7	4,4	86	89
0	0	2,3	5,6	72	77
Samtliga		100,0	100,0	100	100

Källa: Bearbetning av HINK

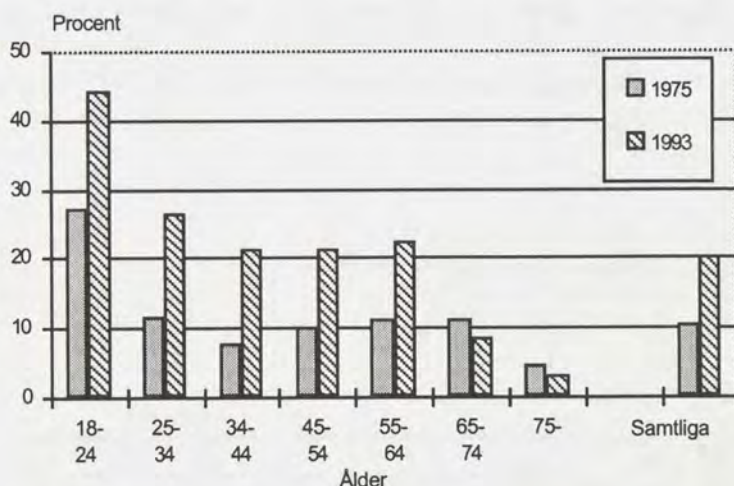
Kvinnor med högre inkomst än mannen

Därmed övergår vi till att undersöka inkomsterna i familjer och hur stor andel av kvinnorna som har högre förvärvsinkomster än mannen. Med förvärvsinkomster menas löne- och näringsinkomst, sjuk-, föräldra-, arbetslöshetsförsäkring och pension. Kapitalinkomsterna ingår inte och inte heller barnens inkomster, som i allmänhet är mycket små. Data gäller åren 1975 och 1993 och är hämtade från en särskild (opublicerad) studie (Jansson 1996). Studien har inte upprepats med data för 1994. Vår bedömning är att förändringarna mellan åren 1993 och 1994 är mycket små.

I tio procent av familjerna hade kvinnan högre förvärvsinkomst år 1975. Denna andel ökade till 20 procent år 1993. Det förstnämnda året hade kvinnan i 36 procent av familjerna en förvärvsinkomst som var mindre än en fjärdedel av mannens. Motsvarande andel år 1993 uppgick till 12 procent.

Diagram 9

Andel kvinnor med högre förvärvsinkomst än män inom familjer

Källa: SCB, Inkomstfördelningsundersökningen

Skillnaden är stor mellan olika ålderskategorier. Mönstret är dock detsamma för de båda åren 1975 och 1993. I hela 44 procent av de yngsta familjerna har kvinnan på 1990-talet högre inkomst än mannen. Man kan dock misstänka att deras inkomster är betydligt lägre än i familjer i ålderskategorin 45–54 år, där ca. 20 procent av kvinnorna har en högre inkomst än männen. I 35–44 årsåldern minskar andelen kvinnor med högre inkomst än mannen, för att därefter åter öka något.

I de äldsta hushållen var andelen familjer där kvinnan hade högre inkomster än mannen större år 1975 än år 1993. Varken kvinnor eller män hade år 1975 i någon utsträckning ATP. Eftersom folkpensionen är lika för alla, så var inkomstfördelningen inom pensionärshushållen jämnare då än idag.

Andelen kvinnor som har högre inkomster än mannen har ökat kraftigt. Kvinnor som är ekonomiskt oberoende av sina män har alltså ökat, liksom andelen män som är ekonomiskt beroende av sina hustrur, mellan 1970-talet och 1990-talet.

Kvinnors andel av familjeinkomsten

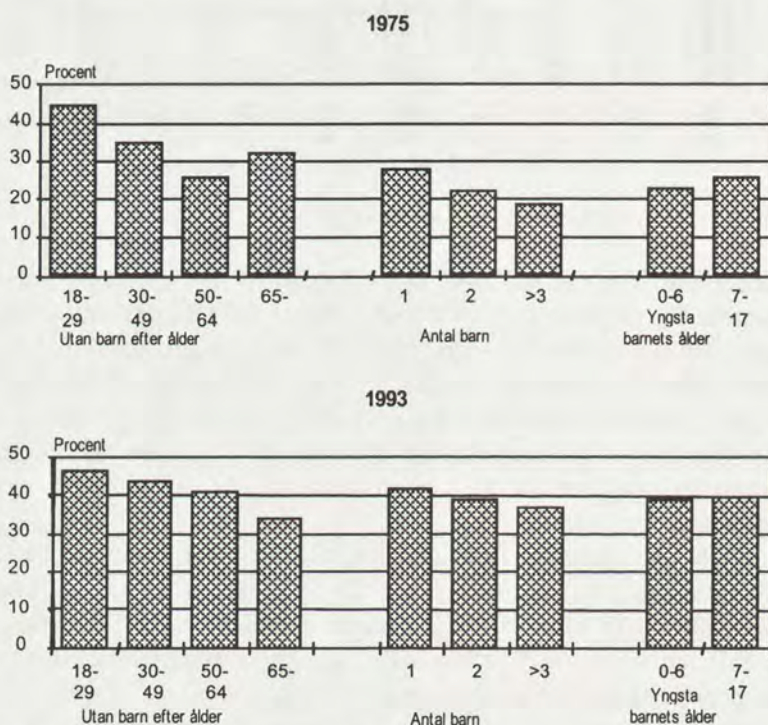
Nu övergår vi till att undersöka kvinnornas andel av familjens inkomster i olika familjekategorier. Till att börja med kan vi konsta-

tera att kvinnors andel av familjeinkomsten har ökat i samtliga kategorier. Men skillnaden mellan år 1975 och år 1993 i de yngsta och de äldsta hushållen är mycket liten. De yngsta kvinnorna stod redan år 1975 för drygt 40 procent av familjeinkomsten.

År 1975 påverkade ålder, antal barn och barnets ålder i betydligt högre grad kvinnors andel av familjeinkomsten än idag. År 1993 har barnets ålder ingen betydelse, antal barn inverkar fortfarande något. Pensionsålder är det som ökar kvinnors ekonomiska beroende av män mest.

Diagram 10

Kvinnors andel av familjens skattepliktiga inkomster

Källa: SCB, Inkomstfördelningsundersökningen

I tabell 13 nedan undersöker vi hur fördelningen påverkas när vi stegvis lägger på olika inkomster med utgångspunkt från de inkomster som erhålls från marknaden. Till marknadsinkomsterna lägger vi först pensioner och sedan övriga skattepliktiga bidrag; sjuk- och föräldrapenning samt arbetsmarknadsstöd. I nästa steg drar vi ifrån skatterna och övriga negativa transfereringar. Det sista steget är att lägga till skattefria transfereringar som barn-, bostads- och so-

cialbidrag m.m. Dessa bidrag till familjen delas lika mellan mannen och kvinnan. Vi har då fått fram familjens disponibla inkomst. För varje hopsummering av inkomsterna beräknar vi kvinnans andel av den samlade inkomsten och redovisar den genomsnittliga andel som kvinnan bidrar med till familjens inkomst. Uppgår denna andel till 50 procent så innebär det att kvinnan står för lika stor andel som mannen.

Tabell 13

Kvinnans inkomst i procent av familjeinkomsten, 18 år –, medelvärden för 1975 och 1993

	1975	1993
Marknadsinkomst	25,0	40,3
+ pensioner	27,1	37,4
+ övriga skattepliktiga bidrag	27,7	39,0
- skatter m.m.	29,8	39,8
+ skattefria individuella bidrag, familjestöd		
= Disponibel inkomst	31,1	40,5

Källa: SCB, Inkomstfördelningsundersökningen

År 1975 svarade kvinnorna för en fjärdedel av familjens marknadsinkomster, men hela 40 procent år 1993. När pensionerna läggs till steg kvinnornas andel av familjeinkomsten år 1975, men sjönk 1993. Pensionerna är på 1990-talet ojämna fördelade mellan kvinnor och män än marknadsinkomsterna. Övriga skattepliktiga bidrag, dvs. sjuk-, föräldrapenning och arbetsmarknadsstöd, innebär att kvinnornas andel åter ökar. Det gäller också skatterna. Skatterna hade en större utjämnande effekt på 1970-talet än på 1990-talet. Skattefria individuella bidrag och familjestöd, dvs. barnbostads- och socialbidrag, studiestöd och bidragsförskott ökar även de kvinnornas andel något. År 1975 stod kvinnorna för 31 procent av familjens disponibla inkomst i medeltal och år 1993 för 40–41 procent. Sammanboende kvinnor är således även mätt på detta sätt mer ekonomiskt oberoende idag än på 1970-talet.

På 1970-talet uppgick kvinnornas marknadsinkomster till en fjärdedel av familjens marknadsinkomster och 31 procent av familjens disponibla inkomster. Det innebär att på 1970-talet stärkte välfärdsstaten – transfereringar och skatter sammantaget – kvinnors ekonomiska oberoende av män i sammanboende familjer. Detta är inte fallet på 1990-talet. Kvinnors andel av familjens marknadsinkomster och deras andel av den disponibla inkomsten är

nästan exakt lika höga. Situationen skiljer sig dock åt mellan olika familjekategorier.

Familjer med och utan barn

Ser man till samtliga kvinnor och män 18 år och äldre så minskar inte välfärdsstaten inkomstskillnaderna mellan kvinnor och män. Transfereringar och skatter har dock olika betydelse vid olika tidpunkter under livet. I tabell 14 nedan gör vi samma sak som i tabell 13, men nu uppdelat efter ålder för familjer utan barn, familjer med barn efter antal barn och yngsta barnets ålder.

Kvinnor utan barn bidrar, föga förvånande, i högre grad till familjens samlade marknadsinkomster än kvinnor med barn. När pensioner läggs till finner vi att det har liten betydelse för andra kategorier utom för de som är 50 år och äldre, där kvinnornas andel av inkomsten minskar. När de skattepliktiga bidragen läggs till har det å andra sidan liten betydelse för andra kategorier än för kvinnor med små barn. Föräldraförsäkringen ökar där kvinnors andel av familjeinkomsten.

Även skatterna har liten betydelse, utom för de som är 65 år och äldre. Männen betalar mer i skatt än kvinnorna i denna ålderskategori eftersom de har högre inkomster, vilket innebär att kvinnornas bidrag till familjeinkomsten relativt sett ökar. Slutligen lägger vi till familjestödet och får den disponibla inkomsten. Familjestödet har viss betydelse för kvinnor med barn och kvinnors bidrag till familjeinkomsten ökar i dessa familjer.

Tabell 14

Kvinnans inkomst i procent av mannens och kvinnans inkomst
för sammanboende, 18 år-, 1993

	Utan barn				Med barn				Yngsta barn		Samt liga
	18– 29	30– 49	50– 64	65– barn	Antal barn 1 barn	2 barn barn	3+ barn	0–6	7–17		
Marknads- inkomst	45,5	43,0	44,0	45,3	34,4	36,4	34,6	30,2	30,6	39,2	40,3
+ Pension	45,7	43,4	40,7	34,2	34,2	36,0	34,6	30,2	30,5	39,1	37,4
+ Skattepl. bidrag	45,8	43,0	40,3	34,6	38,3	39,8	38,2	35,9	37,7	39,2	39,0
- Skatter m.m.	45,8	43,0	41,0	37,5	38,4	40,0	38,2	36,1	37,8	39,3	39,8
+ Fam.stöd Skattefria bidrag											
= Disponibel inkomst	46,3	43,2	41,2	37,7	39,9	40,8	39,4	39,0	39,5	40,3	40,5

Källa: SCB, Inkomstfördelningsundersökningen. (Se även Bilaga, tabell 19-30.)

I familjer utan barn 18-49 år förändrar inte transfereringar och skatter förhållandet mellan kvinnors och mäns bidrag till familjeinkomsten och inte heller om man ser till samtliga familjer, med och utan barn i olika ålderskategorier. Det sistnämnda beror dock på två olika effekter. Å ena sidan ökar välfärdsstatens transfereringar i pensionärshushåll männens inkomster i högre grad än kvinnors. Å andra sidan bidrar välfärdsstaten i barnfamiljer i högre grad till kvinnornas inkomster än mäns genom framför allt föräldraförsäkringen och minskar därmed kvinnors ekonomiska beroende av män.

Sammanboende kvinnors lönearbete har ökat kraftigt sedan 1970-talet, männens har minskat. Kvinnors andel av familjens disponibla inkomst har ökat från 31 procent till 40 procent. 40 procent av den disponibla inkomsten kan förefalla relativt mycket. I kronor betyder det dock att kvinnor i medeltal har en egen disponibel inkomst på ca. 116.000 kr och män en på 175.000 kr, dvs. en skillnad på nästan 60.000 kr per år.

14 Kvinnors och mäns pensioner

Av välfärdsstatens stöd till hushållen uppgick 56 procent till pensioner, de lönerelaterade bidragen till 25 procent, de behovspröva-
de till 7 procent och de försörjningsrelaterade till 6 procent år 1994. Av detta förstås att pensionerna väger tungt i välfärdssta-
tens transfereringssystem.

Män har högre pension än kvinnor, och avståndet mellan kvinnliga och manliga pensionärer har ökat. År 1975 var kvinnornas genomsnittliga pension 71 procent av männens, men hade på 1990-talet sjunkit till bara 59 procent! Medan fördelningen mellan kvinnor och män generellt sett blivit jämnare sedan 1970-talet, så har situationen blivit den omvända för pensionärerna. Utvecklingen kan förklaras av förändringar i det svenska pensionssystemet.

Tabell 15

Medelpension, 65 år –, kr i 1994 års prisnivå,
kvinnors medelpension som andel av mäns, %

	Kvinnor	Män	Andel
1975	50.380	70.721	71,2
1994	81.820	139.049	58,8

Källa: HINK

Olika pensionssystem

Det svenska pensionssystemet består i huvudsak av fyra olika delsystem:

- Allmän folkpension
- ATP – allmän tilläggspension
- Kollektiva avtalspensioner
- Privata pensionsavtal.

Den allmänna pensionsåldern är 65 år, men pensionsåldern är rörlig, vilket innebär att man kan välja att ta pension mellan 60 och 70 år. Alla som bott eller arbetat i Sverige minst tre år har rätt till folkpension. Har man ingen eller låg ATP får man s.k. pensionstillskott.

Den allmänna tilläggspensionen ATP infördes år 1960. Full ATP får man efter 30 års förvärvsarbete, och pensionen beräknas

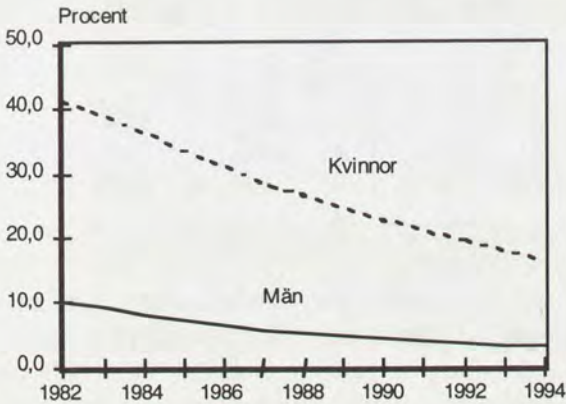
på de 15 bästa inkomststärken. De första fullvärdiga ATP-pensionärerna pensionerades därför först år 1990.

Till de allmänna pensionssystemen kommer kollektiva avtalspensioner som vuxit fram genom uppgörelser mellan parterna på arbetsmarknaden samt – från 1980-talet – eget privat pensionsparande.

Andelen personer som bara har folkpension och pensionstillskott har minskat kontinuerligt. År 1994 var det endast 3 procent av männen 65 år eller äldre och 16 procent av kvinnorna som bara hade folkpension och pensionstillskott (se även Bilaga, tabell 31).

Diagram 11

Andel personer 65 år eller äldre med enbart folkpension

Källa: SCB, Totalräknad inkomststatistik

Den allmänna folkpensionen är lika för kvinnor och män, men när ATP och andra avtalspensioner läggs till blir de utbetalade pensionerna olika. Genom ATP-systemets fortsatta utbyggnad har pensionsbeloppen stigit kraftigt och inkomstskillnaderna mellan kvinnliga och manliga pensionärer ökat.

Nästan alla män

och två tredjedelar av kvinnorna har ATP

Idag har en majoritet av ålderspensionärerna en ATP-pension. Det gäller 96 procent av männen och 67 procent av kvinnorna. Bland de yngre pensionärerna (där fler av kvinnorna hunnit skaffa sig ATP-poäng) är siffrorna 98 procent för männen mot 85 procent för kvinnorna.

Män har avtalspensioner i högre utsträckning och med större belopp än kvinnor. Däremot får dagens pensionärer en mycket liten andel av sin pension från eget privat pensionssparande. År 1994 var det endast 9 procent av samtliga ålderspensionärer som fick en sådan privat pension. Andelen män var dubbelt så stor som andelen kvinnor. Bland de yngre pensionärerna är det fler som har ett privat pensionssparande, 20 procent av männen och nära 12 procent av kvinnorna.

Tabell 16

Andel med olika pensioner, %, 1994

	Samtliga 66 år–		66–69 år	
	Kvinnor	Män	Kvinnor	Män
Folkpension med pensionstillskott	99,5	99,5	99,3	99,3
ATP	67,0	96,4	85,1	97,9
Avtalspension	51,1	71,4	64,6	76,2
Privat pension	6,6	13,4	11,8	20,5

Källa: bearbetning av IoF 1994, storurval. Bosatta i Sverige hela året

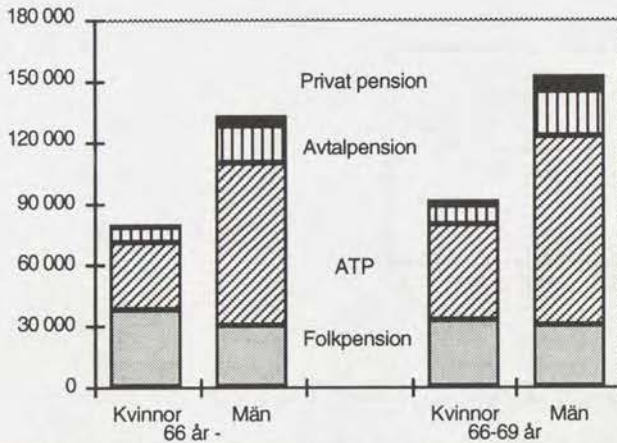
Även om många har avtalspensioner och somliga också egna privata pensionsförsäkringar, så svarar det offentliga pensionssystemet för merparten av de utbetalda pensionerna. Det är emellertid stora skillnader dels mellan yngre och äldre pensionärer, dels mellan kvinnor och män.

Summan av folkpension och pensionstillskott är högre för kvinnor än för män. Det beror på att pensionstillskottet är högre för kvinnor än för män. Pensionstillskottets syfte är ju att förstärka pensionen för personer med ingen eller låg ATP, och kvinnor har i medeltal lägre ATP, alltså får kvinnorna högre pensionstillskott.

Diagrammet nedan visar att männen har mycket högre pensioner än kvinnorna. År 1994 uppgick kvinnornas pensioner i medeltal endast till knappt 60 procent av männens. Den ekonomiska ojämställdheten är alltså större bland pensionärer än bland de förvärvsarbetande, där kvinnorna samma år i genomsnitt hade 72 procent av männens inkomst (130.600 respektive 181.200 kr för åldersgruppen 20–64 år). Diagrammet visar också tydligt hur lite det egna privata pensionssparandet betyder för dagens pensionärer.

Diagram 12

Olika slag av pensioner 1994

Källa: SCB, Totalräknad inkomststatistik. (Se även Bilaga, tabell 32-33.)

Allt fler pensionssparar

Det privata pensionssparandet har ökat kraftigt under andra hälften av 1980-talet. År 1980 var det bara 4 procent som sparade i pensionsförsäkringar. År 1995 betalade 1.360.000 personer in egna, avdragsgilla pensionspremier. Mer än var fjärde person mellan 20 och 64 år sparade i privata pensionssystem. I åldersgruppen 45-54 år var siffran hela 36 procent. Utöver dessa registrerade inbetalningar finns det också privat pensionssparande som arbetsgivaren betalar utanför de kollektiva pensionsavtalen.

Den kraftiga ökningen av sparandet bland kvinnor kan grunda sig i en oro för den egna pensionen. Kvinnor har ju i allmänhet lägre förvärvsinkomster och får därmed lägre ATP och kompenserar detta genom eget pensionssparande.

Diagram 13A

Privat pensionssparande 20–64 år. Andel som sparar.

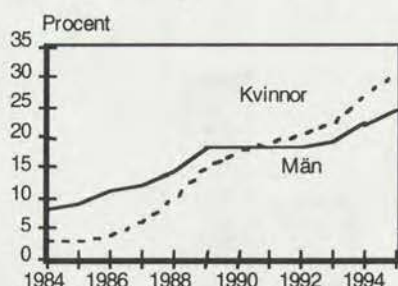
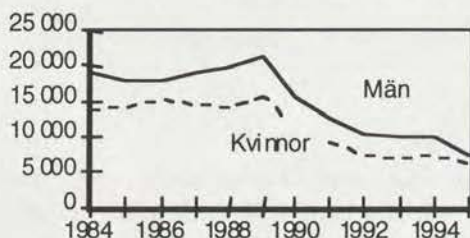

Diagram 13B

Årligt genomsnittligt sparbelopp i 1995 års prisnivå, kr.

Källa: SCB, Inkomstfördelningsundersökningen

Kvinnor sparar lägre belopp, i medeltal 5.900 kr jämfört med männens 7.500 kr år 1995. Å andra sidan börjar de i regel att spara tidigare och har ett mer långsiktigt sparande.

Det genomsnittliga sparbeloppet minskade kraftigt efter 1989 för både män och kvinnor. För männens del är det en tydlig minskning av sparbeloppet, som kan förklaras av försämrade avdragsregler. För kvinnorna kan orsaken vara densamma, men skulle också kunna förklaras av att nytillkomna sparare sparar lägre belopp.

Pensionssystemet premierar "manlig" tidsanvändning

Pensionssystemet är det som i störst utsträckning gynnar en manlig tidsanvändning. Det är också det som väger tyngst i välfärdsstatens bidrag till hushållen, 56 procent år 1994. Syftet med dagens pensionssystem när det infördes år 1960 var att även de äldre skulle få del av den allmänna välfärdsökningen (Ringqvist 1996). Systemet har successivt byggts ut och den offentliga sektorns utgifter

för pensioner har mer än tredubblats sedan 1970, räknat i fasta priser. Ökningen beror på att allt fler har fått större ersättningar, att pensionsåldern sänktes till 65 år 1976 och att antalet förmåstagare har ökat genom att antalet äldre stiger, allt fler kvinnor har rätt till ATP-pension, antalet förtidspensionärer har trendmässigt vuxit och en rad sociala förmåner har gjorts pensionsgrundande. Det gäller t.ex. sjukpenning, arbetslöshetsunderstöd och föräldrapenning.

Det svenska pensionssystemet har kritiserats för att sambandet mellan avgifter och förmåner är för svagt. Kritiken resulterade i att en utredning tillsattes år 1991 för att se över pensionssystemet (Ringqvist 1996). Utredningen presenterade ett förslag som skulle innebära att individernas framtida pensionsförmåner i större utsträckning grundas på egna inbetalda avgifter. Utredningen förslög också att hela livsinkomsten skulle vara pensionsgrundande. Ett principbeslut har fattats av riksdagen om att som ett komplement till ett statlig fördelningssystem, typ ATP, skulle en del av lönta-garnas pensionsavgifter gå till ett individuellt pensionssparande. Det kommer i princip att fungera som en privat pensionsförsäkring. Hur kommer då detta att påverka den ekonomiska jämställdheten? Å ena sidan innebär det sannolikt att, om nuvarande tidsanvändning mellan kvinnor och män består, skillnaderna i pensioner mellan kvinnor och män åter kommer att öka, dvs. den ekonomiska jämställdheten minskar. Å andra sidan kan det också innebära att kvinnors benägenhet att öka sin lönearbets tid förstärks ytterligare, vilket innebär att den ekonomiska jämställdheten ökar. Det sistnämnda förutsätter dock att det finns en efterfrågan på det ökade utbudet av arbetskraft, vilket inte är fallet idag.

15 Går vi mot en fattigdomens feminisering?

Studier av de fattiga i USA och andra länder gav på 1980-talet upphov till begreppet "fattigdomens feminisering". Den ökade andelen kvinnor bland fattiga är ett resultat av att andelen ensamstående mödrar – antingen ogifta eller skilda – har ökat samt kvinnors överrepresentation bland de äldre och särskilt bland de mycket äldre. Många har dock påpekat att en överrepresentation av kvinnor bland de fattiga i ett historiskt perspektiv inte är något nytt fenomen (Lewis & Piachaud 1992). Ibland ställs frågan om det har skett en feminisering av fattigdomen även i Sverige. Har den ökade ojämlikheten inneburit att kvinnornas andel av låginkomstgruppen har ökat?

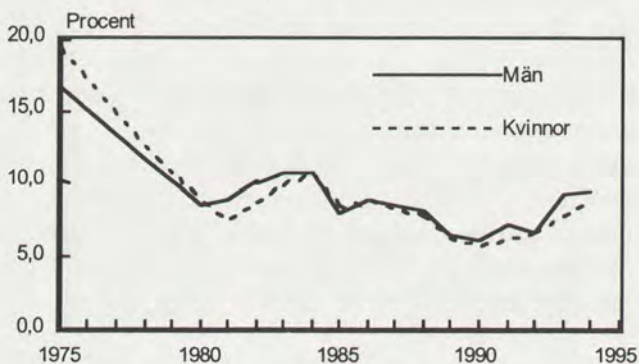
Det finns inga officiella mätningar av fattigdom i Sverige. Där-
emot kan man belysa inkomsterna ur ett traditionellt låginkomst-
perspektiv. Vi har redan funnit att kvinnor har lägre inkomster än
män, men också att andelen män med mycket låga inkomster ökat
och andelen kvinnor minskat.

Kvinnor och män med inkomster under socialbidragsnormen

Ett sätt att mäta i vilken utsträckning kvinnor respektive män är
överrepresenterade bland låginkomsttagare är att undersöka om
kvinnorna oftare lever i hushåll med låga inkomster, t.ex. i hushåll
under socialbidragsnormen. När beräkningarna gjorts för att utröna
detta har familjens inkomst delats lika mellan kvinnor och män i
sammanboende hushåll.

Diagram 14

Andel under socialbidragsnorm

Källa: SCB, Inkomstfördelningsundersökningen

Diagrammet visar att andelen kvinnor och män under socialbi-
dragsnormen är i stort sett densamma. Andelen under normen min-
skade från 1975 till 1990-talet, med en tillfällig uppgång i början
av 1980-talet. Under 1990-talet har sedan andelen åter ökat. Mön-
stret är detsamma för kvinnor och män, och uppgången av andelen
låginkomsttagare omfattar också båda könen.

Alternativa socialbidragsnormer

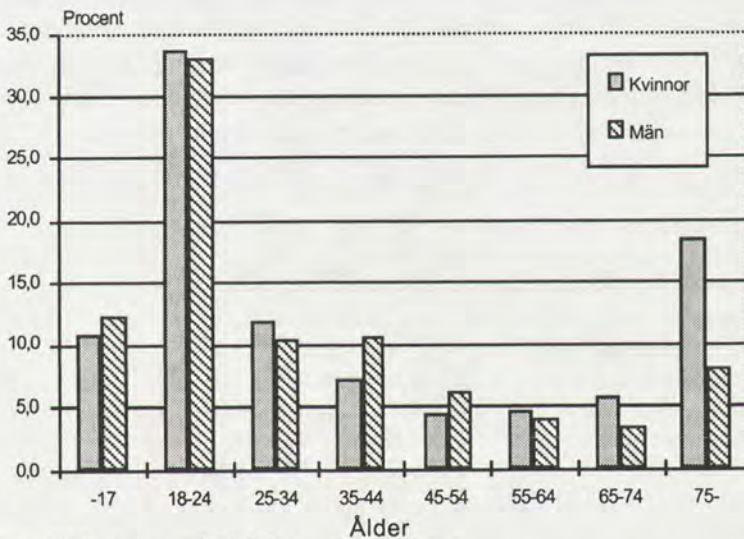
Socialbidragsnormen ovan har beräknats utifrån den norm som
fastställdes i mitten av 1980-talet, justerad för prisförändringarna

enligt konsumentprisindex exkl. dess boendekomponent. Boendeutgiften har satts till lika med medelhyran för hushåll i lägenheter som är på gränsen till trångboddhet. (En familj räknas som trångbodd om man bor fler än två personer/rum, ett rum oräknat). Uppgifterna är framtagna för Social rapport 1997 från Socialstyrelsen.

För år 1994 har vi gjort en speciell beräkning som ger en mer nyanserad bild av de hushåll som hamnar under socialbidragsnormen. Till att börja med har vi beräknat hushållens verkliga bostadskostnader. Till dessa har sedan lagts utgifter för barnomsorg, schablonutgifter för lokala resor samt för fackföreningsavgifter för dem som har en anställning. Slutberäkningen, som alltså bygger på verkliga utgifter i stället för normhyra, ger en något högre andel av befolkningen under socialbidragsnormen och en något högre andel kvinnor än män.

Diagram 15

Andel personer i hushåll med inkomst under socialbidragsnormen 1994, beräkning med verkliga utgifter

Källa: SCB. Inkomstfördelningsundersökningen

Diagram 15 visar att andel personer med inkomst under socialbidragsnormen, som den här har beräknats, varierar kraftigt med åldern. Så mycket som en tredjedel av ungdomarna mellan 18 och 24 år ligger under socialbidragsnormen. Näst sämst till ligger de äldre kvinnliga pensionärerna.

Att en viss andel hushåll ligger under socialbidragsnormen innebär dock inte automatiskt att dessa hushåll är berättigade till socialbidrag. Ett hushåll kan av många skäl ha inkomster under normen,

men ändå inte ha rätt till socialbidrag. När det gäller ungdomar, så har t.ex. många av de ungdomar som är med i beräkningen ännu inte flyttat hemifrån. I vårt material betecknas de ändå – eftersom de är myndiga – som egna hushåll, och deras inkomster jämförs med andra ensamstående. Andra ungdomar har flyttat hemifrån, men får bidrag från sina föräldrar som gör deras ekonomi bättre än vad som framgår av inkomstmätningarna.

Kvinnor och män bland socialbidragstagare

Kvinnor och män är socialbidragstagare i ungefär samma utsträckning. År 1995 fanns det cirka 445.000 vuxna i de hushåll som fick socialbidrag. Knappt hälften av dem var kvinnor. Antalet bidragstagare växlar med konjunkturen, men har sedan 1980-talet ökat något oavsett konjunkturen. Ökningen har inte påverkat fördelningen mellan kvinnor och män.

Under 1995 fick 8,5 procent av de vuxna kvinnorna och 8,2 procent av de vuxna männen mellan 18 och 64 år socialbidrag. I dessa hushåll ingick totalt 720.000 personer inkl. barn. En större andel av socialbidragstagarna fanns bland yngre hushåll, och det var stora skillnader beroende på familjesammansättning. Det är vanligast med socialbidrag bland ensamstående föräldrar, både bland kvinnor och män, därefter kommer ensamstående utan barn.

Tabell 17

*Andel vuxna personer boende i hushåll med socialbidrag**

	1985	1990	1995
Kvinnor			
Ensamstående med barn	37,4	35,2	35,4
Ensamstående utan barn	7,1	10,0	13,1
Samboende med barn	4,7	4,3	6,2
Samboende utan barn	1,6	1,9	2,4
Samtliga kvinnor	5,7	6,6	8,5
Män			
Ensamstående med barn	17,0	18,8	16,4
Ensamstående utan barn	11,3	12,4	15,4
Samboende med barn	4,7	4,3	6,2
Samboende utan barn	1,6	1,9	2,4
Samtliga män	5,9	6,3	8,2
Samtliga kvinnor och män	5,8	6,4	8,3

* 1985 18–74 år, 1990, 1995 18–64 år

Källa: Beräkning ur SCB:s och Socialstyrelsens socialbidragsstatistik 1985 hushåll 18–74 år, 1990 och 1995 hushåll 18–64 år

Runt hälften av de vuxna som lever i hushåll med socialbidrag är kvinnor. År 1995 var 49,7 procent av socialbidragstagarna kvinnor och 50,3 procent män, en obetydlig ökning av andelen kvinnor jämfört med år 1975 då motsvarande siffra var 48,6 procent mot 51,4 procent för männen.

Tabell 18

Fördelning av vuxna med socialbidrag bland kvinnor och män i olika hushåll, 18-64 år

	1975	1980	1985	1990	1995
Kvinnor					
Ensamstående med barn	12,1	14,7	13,8	14,7	13,2
Ensamstående utan barn	14,7	14,3	18,5	18,5	18,9
Samboende med barn	15,0	14,0	11,8	12,1	13,0
Samboende utan barn	6,8	5,2	5,0	4,7	4,7
Samtliga kvinnor	48,6	48,2	49,1	50,1	49,7
Män					
Ensamstående med barn	0,6	1,1	1,3	1,8	1,6
Ensamstående utan barn	29,0	31,4	32,8	31,2	31,0
Samboende med barn	15,0	14,0	11,8	12,1	13,0
Samboende utan barn	6,8	5,2	5,0	4,7	4,7
Samtliga män	51,4	51,8	50,9	49,9	50,3
Samtliga	100	100	100	100	100

Källa: Beräkning ur SCB:s och Socialstyrelsens socialbidragsstatistik

Det finns, utifrån andelen kvinnor och män bland socialbidragstagare, inget belägg för att tala om "feminisering av fattigdomen" i Sverige. Den största enskilda gruppen socialbidragstagare är inte heller kvinnlig utan det är gruppen ensamstående män utan barn. De utgör 31 procent av de vuxna socialbidragstagarna.

16 Är män rikare än kvinnor?

Uppgifter om tillgångar och skulder är betydligt mer begränsade än vad som gäller för inkomster av olika slag. I den officiella statistiken redovisas endast uppgifter om den taxerade förmögenheten. Uppgifterna om taxerad förmögenhet är dessutom inriktade på att erhålla underlag för taxering och beskattning. De undantar därmed en del tillgångar och de värderar inte tillgångarna till marknadsvärde.

I den statistik som normalt publiceras redovisas uppgifterna endast för hushåll och den är inte uppdelat på kvinnor och män. Orsaken är att den samlade förmögenheten är samtaxerad för gifta och sambeskattade. Data för år 1992 är de mest tillförlitliga av senare datum. För detta år insamlades uppgifter om tillgångar och skulder till SCB:s ordinarie inkomstfördelningsundersökning. Undersökningen kompletterades med ett speciellt urval av hushåll med stora taxerade förmögenheter. Syftet var att erhålla säkrare skattningar av hushållens förmögenhetsfördelning. Dessa uppgifter har här använts för att undersöka förmögenhetsfördelningen mellan kvinnor och män.

Förmögenheten jämnare fördelad än inkomsten mellan kvinnor och män

Studier av förmögenhetens fördelning mellan hushåll visar att förmögenheter är mycket mer ojämnt fördelade än inkomster. Det gäller dock inte fördelningen av förmögenheter mellan kvinnor och män. Förmögenheten är jämnare fördelad än inkomsten från marknaden. Däremot är kvinnors och mäns nettoförmögenhet och egen disponibel inkomst ungefär lika fördelade. Kvinnor ägde år 1992 nästan 47 procent av den privata nettoförmögenheten. Motsvarande andel av de individuella disponibla inkomsterna var 45 procent år 1994.

Tabell 19

Tillgångar och skulder 1992 för samtliga 0 år –. Belopp i miljarder kronor, kvinnors tillgångar och skulder som andel av mäns, %

	Kvinnor	Män	Andel
Bankmedel (ej i näring)	214,4	214,5	50,0
Direktägda aktier	34,1	46,9	42,1
Allemansfonder	20,9	22,9	47,6
Andra aktiefonder	15,8	17,0	48,2
Eget hem	413,6	604,0	40,6
Fritidsfastighet	77,1	87,3	46,9
Bostadsrätt dekl värde	7,8	7,9	49,7
Övriga reala tillgångar	23,9	71,4	25,1
Summa tillgångar	879,4	1221,6	41,9
Skulder	243,1	512,1	32,2
Nettoförmögenhet, privat	636,3	709,5	47,3
Tillgångar i näring	107,6	327,2	24,7
Skulder i näring	31,9	152,0	17,3
Nettoförmögenhet i näring	75,7	175,2	30,2
S:a tillgångar inkl näringsverksamhet	987,0	1548,9	38,9
Skulder inkl näringsverksamhet	275,0	664,0	29,3
Nettoförmögenhet	712,0	884,9	44,6
Taxerad förmögenhet	380,2	336,3	53,1
Studieskuld	33,4	24,1	58,1

Källa: SCB, Inkomstfördelningsundersökningen med extra urval av förmögna hushåll. (Se även Bilaga, tabell 34 och följande.)

Kvinnornas olika tillgångar år 1992 var så gott som alltid något mindre än männens. Knappt 45 procent av den totala nettoförmögenheten till marknadsvärde registrerades på kvinnor. Det gäller såväl finansiella tillgångar, boendetillgångar som tillgångar i näringsverksamhet.

*14 procent av kvinnorna
och 24 procent av männen äger aktier*

De samlade privata tillgångarna på bankkonton var lika för kvinnor och män. Eftersom det finns något fler kvinnor än män i Sverige blir emellertid medelvärdet något lägre för kvinnor än för män.

Kvinnor har sina tillgångar mer koncentrerade till mindre riskfyllda placeringar än män. Bankmedel, allemansfonder och andra aktiefonder är jämnare fördelade än vad innehavet av börsaktier är. 14 procent av kvinnorna över 18 år äger aktier och 24 procent av männen.

Det finns fyra gånger fler manliga än kvinnliga företagare. Detta avspeglas i fördelningen av tillgångar och skulder i egen näringsverksamhet.

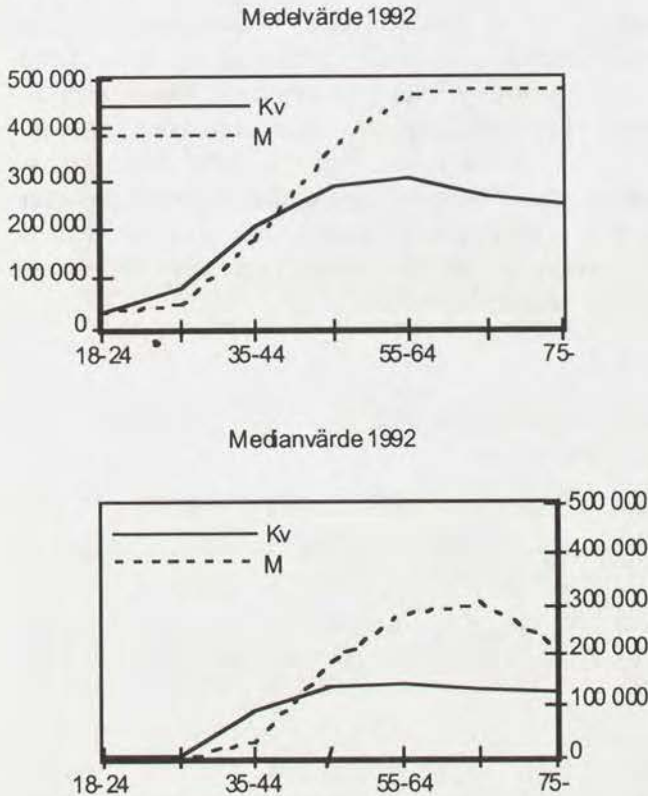
Kvinnor har högre värden än män vad gäller två poster. Den ena gäller den taxerade förmögenheten och den andra gäller studieskulder.

År 1992 hade kvinnor 53 procent av den samlade taxerade förmögenheten. Flera faktorer förklarar varför kvinnor har en större andel av den taxerade förmögenheten, som uppgår till knappt 45 procent, än av den totala nettoförmögenheten. I beräkningarna av den totala nettoförmögenheten har tillgångarna värderats till marknadsvärde. Det innebär att aktier och fastigheter får högre värden än när de ingår i beräkningen av den taxerade förmögenheten. Tillgångar i näringsverksamhet är befriade från förmögenhetsbeskattning och ingår därför inte i den taxerade förmögenheten. Eftersom män har större näringstillgångar och värden på aktier än vad kvinnor har, innebär det att en del tillgångar i större utsträckning saknas i taxerad förmögenhet för män än för kvinnor.

Att ålder har betydelse för förmögenhetsfördelningen visas tydligt i diagram 16. Där både medelvärdet och medianvärdet för kvinnor och män i olika åldrar visas.

Diagram 16

Nettoförmögenhet till marknadsvärde 1992. Medelvärde och medianvärde efter ålder

Källa: SCB, Inkomstfördelningsundersökningen

Resultatet blir mycket olika beroende på om vi betraktar medelvärde eller medianvärde på förmögenheten. För samtliga kvinnor och män är medelvärdet mycket större än medianvärdet. Medianvärdet speglar värdet för den person som befinner sig mitt i fördelningen. När medelvärdet beräknas påverkas det av personer med mycket stora förmögenheter. Både beräkningen med medelvärde och medianvärde visar emellertid på att det är en klar koncentration av nettoförmögenheten till åldrarna över 40 år.

Kvinnors medelförmögenhet uppgår till 79 procent av männens. Gör vi beräkningen med medianvärdet för kvinnor respektive män får vi att kvinnor har 60 procent högre medianförmögenhet. Dessa två resultat är båda riktiga, men kan förefalla motsägelseful-

la. De olika resultaten beror på att spridningen av förmögenhet är mycket större bland män än bland kvinnor.

Kvinnors förmögenhet mindre spridd

En närmare beskrivning av spridningen av förmögenheten bland kvinnor och män finner vi i tabell 20. Den visar att nettoförmögenheten för män har större spridning än kvinnors. Värdet som avgränsar de 10 procenten med de största förmögenheterna ligger avgjort högre för män än för kvinnor. Det omvända gäller för det värde som avgränsar de 10 procent med de lägsta förmögenheterna. Då har kvinnor högre värden än män, dvs. kvinnor med de minsta förmögenheterna är inte lika fattiga som män eller snarare de har inte lika stora skulder som män.

Tabell 20

Nettoförmögenhet till marknadsvärde 1992.

Medelvärden och percentilvärden

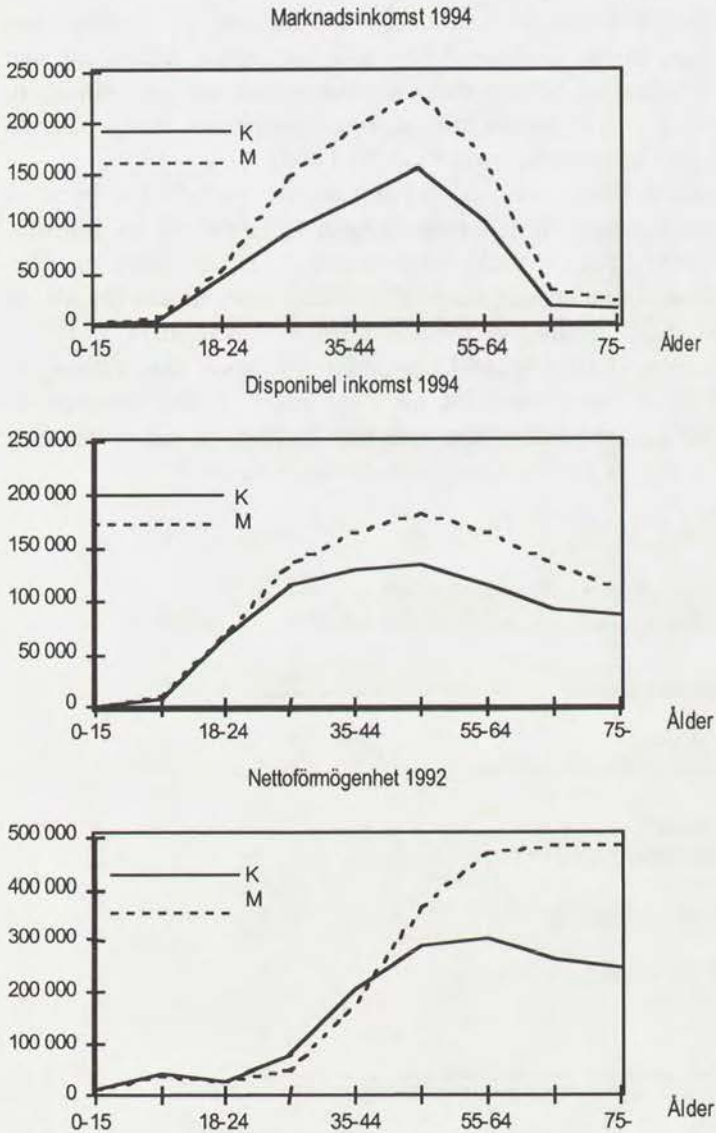
	Medel	P10	P25 Kvartil 1	P50 Median	P75 Kvartil 3	P90
Kvinnor						
18-64 år	183.379	-63.386	0	47.890	269.476	552.469
65 år-	255.218	6.128	42.818	125.043	306.999	595.225
0 år -	163.125	-22.223	0	31.450	204.030	488.192
Män						
18-64 år	212.174	-134.194	-21.340	35.275	278.397	700.332
65 år -	482.997	287	77.224	268.689	631.799	1.037.166
0 år-	206.767	-71.000	0	19.611	237.394	672.085

Källa: SCB, Inkomstfördelningsundersökningen med extra urval av förmögna hushåll

En jämförelse mellan förmögenhet och marknadsinkomster visar att marknadsinkomsterna är mer ojämnt fördelade mellan kvinnor och män än förmögenheten. Kvinnors marknadsinkomster uppgår till 64 procent av männens, medan kvinnors andel av nettoförmögenheten uppgår till 79 procent av männens, vilket är detsamma som kvinnors andel av mäns disponibla inkomst.

Diagram 17

Jämförelse mellan inkomster och nettoförmögenhet i olika åldrar

Män är rikare än kvinnor och majoriteten av dem som har en mycket stor förmögenhet är män.

17 Kvinnliga och manliga företagares inkomster

Företagande är ett begrepp som ger associationer till makt och män. Företagare har makt genom sina möjligheter att besluta över investeringar, anställningar osv. Manliga företagare uppger att den starkaste drivkraften för att starta eget är viljan att vara sin egen, för kvinnor är det att kunna ta hand om familjen samtidigt som de bidrar till familjens försörjning (Sundin 1989).

Företagande kan emellertid också vara ett uttryck för brist på makt. Svårigheter att finna en anställning leder till att ett alternativ är att starta eget. En tredjedel av männen och närmare en fjärdedel av kvinnorna uppger idag arbetslöshet som motiv för att de startat eget (SCB, Statistiska meddelanden F 15 SM9301).

Mellan åren 1975 och 1994 har andelen kvinnor med företagarinkomster ökat, medan andelen män har minskat. Det sistnämnda beror på att antalet jordbrukare minskat kraftigt. Kvinnor får idag en större andel av företagarinkomsterna än tidigare.

Tabell 21

*Kvinnors andel av mäns företagarinkomster,
andel med företagarinkomster, %, 18-64 år, 1975 och 1994*

	1975	1994
Kvinnors andel av företagares totala inkomstsumma	14,6	27,2
Kvinnors andel av mäns företagarinkomster		
hela befolkningen	17,5	37,6
de med företagarinkomster	52,2	67,1
Andel med företagarinkomster		
kvinnor	4,6	7,0
män	13,8	12,6

Källa: SCB, Inkomstfördelningsundersökningen

Ett eget företag kan drivas antingen som enskild firma eller som eget aktiebolag. Företagarens inkomst i ett aktiebolag räknas som lön, och företagaren bestämmer själv vilken lön som han eller hon anser rimlig. Den som har en enskild firma kan däremot inte reglera sin inkomst på samma sätt. Här är inkomsten helt enkelt det

netto som uppstår då kostnaderna i företaget dragits ifrån intäkterna. Jordbruksföretag drivs som enskild firma.

Det finns idag tre gånger fler manliga än kvinnliga företagare. Kvinnliga företagare bedriver oftare än manliga sin verksamhet på deltid. Bland de företagare som driver sitt företag på heltid hela året är männen fyra gånger så många som kvinnorna. Bland heltidsföretagarna är kvinnors medelinkomst ca. 75 procent av de manliga företagarnas.

I tabell 22 jämförs inkomsten av anställning med inkomsten av olika företagsformer. Bara heltidsarbetande är med, vilket undanröjer effekten av deltidarbete.

Tabell 22

Arbetsinkomst för heltidsarbetande 20-64 år i eget företag 1994

	Medelinkomst		Andel	Beräknat antal	
	Kvinnor	Män		Kvinnor	Män
Enskild firma	88.200	124.500	70,8	29.400	91.600
Aktiebolag	210.400	147.000	85,2	22.100	110.300
Jordbruk	74.300	89.800	82,7	4.400	30.200
Samtliga företagare	135.322	178.197	75,9	55.900	232.100
Anställda	182.849	238.117	76,8	881.700	1.316.700

Källa: SCB, bearbetning av Inkomstfördelningsundersökningen

När man jämför siffrorna för samtliga företagare med siffrorna för anställda, så ser man dels att skillnaderna mellan kvinnor och män är ungefär desamma, dels att de anställda i genomsnitt har högre inkomster än företagarna.

Skillnaderna inom företagargruppen är emellertid stora. Jordbrukarna har lägst inkomster, därefter de företagare som har enskild firma. Företagare som driver sin verksamhet som aktiebolag har däremot en högre medelinkomst än vad anställda har.

Bakom företagarnas låga medelinkomster döljer sig en mycket större spridning av inkomsten än vad som gäller de anställda. Det finns företagare som har en mycket inkomstbringande verksamhet, och andra som driver sitt företag trots att det har dålig lönsamhet. Inkomstskillnaden mellan kvinnor och män återfinns i alla dessa grupper, om än något mindre för företagare i eget aktiebolag och jordbrukare.

Bristen på ekonomisk jämställdhet är av ungefär samma storleksordning bland företagare som bland anställda. Mest ekonomiskt

jämställda är aktiebolagsföretagarna och minst de som driver enskild firma.

18 Mäns beroende av kvinnors oavlönade hushålls- och vårdarbete

Hittills har vi ägnat oss åt avlönat arbete och penninginkomster. Drygt hälften av allt arbete som utförs är emellertid oavlönat. Lönearbete betraktas officiellt som arbete; merparten av det utförs av män. Oavlönat hemarbete (hushåll- och vårdarbete) betraktas inte officiellt som arbete; merparten utförs av kvinnor. Vi vet betydligt mindre om det oavlönade hemarbetet än det avlönade arbetet. Några tidsanvändningsstudier har dock genomförts. I detta avsnitt diskuteras det oavlönade arbetet och mäns beroende av kvinnors hushålls- och vårdarbete.

Det könssegregerade hemarbetet

Mellan 1970-talet och idag har kvinnors medelarbetstid i hemarbete minskat och mäns ökat (Nyberg 1996a). Att kvinnor i medeltal ägnar mindre tid till hemarbete och män mer behöver dock inte betyda att kvinnorna blivit avlastade hemarbete. Även hemarbetet är könssegregerat.

I början av 1990-talet var "vård, tillverkning av kläder", t.ex. lagning och sömnad av kläder mest könssegregerat. Därefter kommer brödbakning, tvätt och strykning, som kvinnor ägnar sig åt, men få män. Å andra sidan ägnar sig kvinnor i liten utsträckning åt reparationer och underhåll av bilen. De aktiviteter som tar mest tid, förutom tvätten, är mer jämställt fördelade. Kvinnor ägnar dock mer än dubbelt så lång tid än män till disk, vård av barn och matlagning. Dessa uppgifter gäller ensamstående och sammanboende sammanlagt. Arbetsfördelningen i sammanboende hushåll, och särskilt sådana med barn, är mer segregerat.

Efterfrågan på hemstickade strumpor har minskat och efterfrågan på tvätt av bil ökat

Sett över en längre tidsperiod har produktionen i hushållen genomgått en strukturomvandling på liknande sätt som den avlönade produktionen, dvs. från varuproduktion till tjänsteproduktion beroende på såväl förändrade krav som förändrad efterfrågan. Vi ägnar idag mindre tid till matlagning, disk, städning, lagning och lappning och nysömnad av kläder. Efterfrågan på hemstickade strumpor och

hemsydd kläder har minskat dramatiskt. Behovet av städning har minskat i och med att vi vistas mindre i hemmet. Kraven har kanske också minskat i takt med att kvinnors identitet förskjutits från husmor till yrkesarbetande. I vissa kretsar bland välutbildade kvinnor tycks idealet snarare vara att hemmet skall se ut som en "kreativ intellektuell verkstad" än ett prydligt, putsat och välstädat hem. Vi ägnar mindre tid till matlagning eftersom vi intar fler måltider utanför hemmen: föräldrarna i anslutning till lönearbetet och barnen i skolan och på dagis. Samtidigt har dock kraven på näringsriktig och varierad kost höjts. Kraven vad gäller rena kläder har också ökat. Den tid som idag ägnas tvätt är i stort sett oförändrat sedan 1930-talet trots den tekniska utvecklingen på området eftersom vi byter kläder och linne mycket oftare än förr (Nyberg 1989; 1996a; 1996b).

Efterfrågan på männens tjänsteproduktion i hushållen – underhåll och reparationer – har ökat i takt med att allt fler har skaffat villa, sommarstuga, bil och båt. Den tid som ägnas underhåll och reparationer har ökat helt enkelt därför att vi idag har mer att reparera och underhålla, dvs. nya arbetsuppgifter har tillkommit.

Hushålls- och vårdarbete i barnfamiljer

Sammanboende män utan barn tar en större andel av det oavlönade hemarbetet än män med barn. Detta beror inte på att de förstnämnda ägnar mer tid till hemarbete än de sistnämnda, utan på att kvinnor utan barn ägnar betydligt mindre tid åt hemarbete än de med barn. Mäns beroende av kvinnors oavlönade hemarbete ökar således, föga förvånande, när barnen kommer.

Tabell 23

Tid till hemarbete, timmar per vecka, mäns andel av kvinnors och mäns sammanlagda tid, %, 1990/91

	Sammanboende småbarnsföräldrar			Sammanboende storbarnsföräldrar		
	Kv	Män	Andel	Kv	Män	Andel
Hushållsarbete	20.24	6.44	25	18.26	6.15	25
Omsorg om egna barn	19.01	8.15	30	3.38	1.36	31
Resor i samband med hemarbete	4.00	3.04	43	3.26	2.57	46
Inköp av varor och tjänster	3.27	2.10	42	3.20	2.10	39
Underhållsarbete	1.44	4.23	72	2.36	5.24	68
Omsorg om andra	0.25	0.34	58	0.55	0.53	49
Annat hemarbete	0.40	0.44	52	0.39	0.45	54
Hemarbete tot	49.43	25.53	34	33.00	20.00	38

Källa: beräknat från SCB 1992 Tidsanvändningsundersökningen 1990/91, tabell 8a och 8b

Hushållsarbete är, även i barnfamiljer, den aktivitet som kräver mest tid. Männen står för en fjärdedel av kvinnors och mäns samlade insatser och kvinnorna därmed för tre fjärdedelar. Därefter kommer vård av egna barn, där fäderna står för 30 procent och mödrarna för 70 procent. Denna tid gäller endast aktiv tid med barnen: att mata, byta på, bada, läsa läxor m.m. Därefter kommer resor i samband med hemarbete och inköp av varor och tjänster. Först på femte plats kommer underhållsarbete, där männen står för merparten.

Mäns beroende av kvinnors vårdarbete

Mer aktiv tid ägnas barn idag än tidigare. Trots kvinnors ökade lönearbete ägnar kvinnor mer aktiv tid till barn idag än på 1970-talet. Till viss del beror det på den allt längre föräldraledigheten. De yngsta barnen har oftast en förälder hemma, vanligen modern. Ungefär 90 procent av de barn som ännu inte fyllt ett år har sin mor hemma, vilket innebär att övriga barn i familjen också har tillgång till sin mamma. 43 procent av förskolebarnen var hemma med sina föräldrar.

På 1960-talet räckte det i allmänhet med att modern såg till att barnen fick mat och rena kläder. Hon var närvarande men ägnade sig åt sitt; att laga mat, städa och tvätta. Själva hushållsarbetet var

fysiskt tyngre. Idag finns färdiglagad barnmat, lättskötta barnkläder, engångsblöjor, tvättmaskiner och andra hushållsapparater, vilken innebär att arbetet blivit fysiskt lättare. Arbetet med vården av barn har emellertid omdefinierats och intensifierats.

Mödrars ansvar har förändrats från att i första hand se till att de var mätta, hela och rena, till att se till att barnen blir självständiga individer, att det går bra för dem i skolan, att de är aktiva på sin fritid osv. Förr fick barnen i högre grad sköta sig själva. Enligt en tidsanvändningsstudie från 1960-talet ägnades t.ex. ingen tid alls till läxläsning trots att läxläsning fanns med som en särskild aktivitetskategori (Nyberg 1996b). Numera menar man allmänt att modern har mycket stor betydelse för barnens intellektuella och emotionella utveckling. Mödrar organiserar idag snarare hushållsarbetet runt barnen än barnen runt hushållsarbetet. Mödrar förväntas vara tillgängliga för sina barn, att bli avbrutna i sitt hushållsarbete och att tidvis ägna sig enbart åt barnen.

För fäderna är förändringen på sätt och vis större. Inte tidsmässigt, men attitydmässigt. På 1960-talet (och tidigare) var det mycket ovanligt att papporna vårdade små barn. Endast 1 procent av fäderna matade, bytte, klädde av och på sina barn och endast 4 procent lekte med dem enligt den ovan nämnda tidsanvändningsundersökningen från 1960-talet. En större andel fäder deltog när barnen blev något större, men fortfarande var andelen mycket låg – 14 procent. En tredjedel av fäderna lekte med sina 4–6-åringar (Nyberg 1996b). På 1960-talet var en man som kunde byta blöjor en raritet, idag är så inte fallet. En pappa som tog sina barn till dagis kunde på 1960-talet hamna på lokaltidningens förstasida, idag är det vardagsmat. Männens ökade deltagande i hemarbetet betyder dock inte att det delas jämnt mellan kvinnor och män.

Småbarnsmödrar ägnar 19 timmar i veckan och småbarnsfäder 8 timmar i veckan till vård av barn, det betyder att fäderna står för 30 procent och mödrarna för 70 procent av den samlade tiden för vård av barn. Men därtill är mödrar och fäder också tillsammans med sina barn medan de ägnar sig åt annat; hemarbete, måltider och fritid. Totalt är småbarnsmödrar ensamma tillsammans med barn 47 timmar i veckan och fäder drygt 18 timmar, dvs. småbarnsfäderna står för 28 procent av den sammanlagda tiden och småbarnsmödrarna för 72 procent.

Tabell 24

Tid tillsammans med barn, timmar per vecka, männens andel av mäns och kvinnors sammanlagda tid, 1990/91

	Småbarnsföräldrar			Storbarnsföräldrar		
	Kv	Män	Andel	Kv	Män	Andel
Vård av barn	19.01	8.15	30	3.38	1.36	31
Hemarbete	22.48	7.51	26	5.47	2.33	31
Måltider	2.02	0.38	24	0.58	0.29	33
Fritid	3.18	1.57	37	1.39	1.50	53
Totalt	47.09	18.41	28	12.02	6.28	35

Källa: beräknat från SCB 1992 Tidsanvändningsundersökningen, tabell 8a, 8b, 45a och 45b

Den tid som ägnas barnen minskar kraftigt när barnen blir större för såväl mödrar som fäder. Av tabellen framgår att storbarnsfäders andel av den totala tid som ägnas barnen ökar något. Det beror dock inte på att de ägnar mer tid till barnen, utan på att mödrarna ägnar mindre tid till barn.

I tid räknat är mäns beroende av kvinnors oavlönade hemarbete stort. Sett i ett historiskt perspektiv har deras beroende dock minskat. Idag vet flertalet fäder hur man gör när man byter blöjor, matar och badar barn osv. Det var inte alltid fallet på 1960-talet.

19 Kvinnor, män och inkomster

Kvinnors och mäns inkomster måste ses som ett resultat av vad som sker i familjen, på arbetsmarknaden och i välfärdsstaten. Könsarbetsdelningen mellan avlönat och oavlönat arbete innebär att kvinnor ägnar mer tid till oavlönat arbete och mindre tid till avlönat arbete än män. Arbetsmarknaden är könssegregerad och lönen på kvinnodominerade arbetsplatser och befattningar är lägre än på mansdominerade arbetsplatser och befattningar. Kortare lönearbetstider och lägre löner innebär att kvinnor har lägre löneinkomster än män. Fler skall försörjas på kvinnors inkomster. Kvinnor får därför i högre grad än män del av de försörjningsrelaterade och behovsprövade bidragen och män i högre grad än kvinnor av de lönerelaterade bidragen inklusive pensioner. Kvinnors och mäns inkomster skiljer sig åt både vad gäller storleken och varifrån de kommer.

Hittills har vi diskuterat i termer av kvinnor och män. I detta avslutande avsnitt utökar vi kategorierna något och jämför ensam-

stående och sammanboende kvinnor och män samt kvinnor och män med och utan barn.

Lönearbete

Mäter vi lönearbete i medelarbetstid per person i befolkningen så inkluderas i "befolkningen" de i arbete, de arbetslösa, de frånvarande och de som inte ingår i arbetskraften. Det innebär att skillnader mellan olika kategorier i alla dessa avseenden fångas upp. Mätt på detta sätt lönearbetar män i samtliga kategorier mer än kvinnor. Men sammanboende kvinnor och män lönearbetar mer än ensamstående i samma kategori och sammanboende kvinnor utan barn i lika hög grad som ensamstående män utan barn.

En orsak till detta är att sammanboende kvinnor och män som kategori har en starkare ställning på arbetsmarknaden än ensamstående. De sammanboende ingår i arbetskraften i högre grad än de ensamstående och deras arbetslöshet är lägre.

Traditionellt har gifta kvinnor lönearbetat i lägre utsträckning än ensamstående kvinnor och mindre än män. Mätt som medelarbetstid per person i befolkningen så är detta inte längre fallet. Sammanboende kvinnor utan barn har i medeltal större möjligheter att försörja sig genom lönearbete än ensamstående kvinnor utan barn och lika stora möjligheter som ensamstående män utan barn.

Tabell 25

Medelarbetstid per person i befolkningen, 1994

	Ensamstående		Sammanboende	
	Kvinnor	Män	Kvinnor	Män
Utan barn				
25-44 år	23,1	25,1	25,7	30,1
45-54 år	24,4	25,5	25,2	33,0
Med barn				
0-6 år	14,7	22,8	15,0	30,8
7-16 år	22,9	30,6	24,6	33,3

Källa: bearbetning av AKU

Att vårdansvar har betydelse för arbetstiden syns tydligt genom att kvinnor med barn lönearbetar kortare tid än de utan barn. Bland sammanboende småbarnsmödrar beror det framför allt på att en stor andel av dem har föräldrapenning. De ingår således i arbetskraften, men de är inte i arbete.

Ensamstående fäder, får man utgå ifrån, har huvudansvaret för vård av barn, medan detta inte gäller merparten av de sammanboende fäderna. Ensamstående fäder är en relativt liten grupp, ungefär 31.000 personer, medan de ensamstående mödrarna uppgår till 216.000 (Välfärdsprojektet 1996 s 22). Ensamstående fäders arbetsmarknadssituation påverkas av deras vårdansvar. Det gäller särskilt de med små barn. Medelarbetstiden per ensamstående småbarnsfar är betydligt kortare än de sammanboendes. En orsak är att en lägre andel av de ensamstående småbarnsfäderna är i arbete och att en mycket högre andel är arbetslösa. Ensamstående fäder förefaller drabbas dels av "manlig" arbetslöshet beroende på att mansdominerade näringsgrenar hittills påverkats mest av öppen heltidsarbetslöshet, dels av "ensamstående småbarnsföräldrars" arbetslöshet som sannolikt beror på arbetsgivarnas ovilja att idag anställa ensamstående småbarnsföräldrar.

Begränsar vi oss sedan till att jämföra arbetstiden för de som är i arbete så lönearbetar kvinnor oavsett om de är ensamstående eller sammanboende, om de har barn eller inte, kortare tid än män. Man kan undra hur det kommer sig att ensamstående kvinnor utan barn har kortare arbetstider än män. Utgör arbetstidernas längd och deltidsarbete en könsstrukturerande faktor på den svenska arbetsmarknaden? Är det så att "kvinnliga" arbetsplatser och befattningar inte endast erbjuder lägre löner utan också kortare arbetstider? Beror det på kvinnors deltidsarbetslöshet och/eller att kvinnor i högre grad arbetar oregelbundna arbetstider och därför har kortare arbetstid? Om detta vet vi mycket lite.

Vårdansvar påverkar framför allt mödrar och ensamstående fäder med små barn så att deras arbetstider är kortare. Ensamstående fäder, liksom mödrar, deltidsarbetar i högre grad än sammanboende fäder.

Tabell 26

Medelarbetstid per person i arbete, 1994

	Ensamstående		Sammanboende	
	Kvinnor	Män	Kvinnor	Män
Utan barn				
25-44 år	36,1	40,4	36,3	41,5
45-54 år	36,4	40,1	34,3	42,1
Med barn				
0-6 år	30,6	37,6	30,0	41,2
7-16 år	35,0	40,9	33,3	42,3

Källa: bearbetning av AKU

Sammanfattningsvis påverkar kön situationen på arbetsmarknaden främst på så sätt att kvinnor i arbete har kortare arbetstider än män oavsett om de är ensamstående eller sammanboende, däremot ingår de i arbetskraften i lika hög grad. Vårdansvar minskar arbetstiden. Det gäller såväl småbarnsmödrar som ensamstående småbarnsfäder.

Löneinkomster

Lönearbetstiden påverkar naturligtvis löneinkomsterna. Mäns löneinkomster är i medeltal i samtliga kategorier högre än kvinnors. Ser vi endast till de som har en lön, löntagarna, så minskar kvinnors löneinkomst som andel av mäns i de flesta fall.

I medeltal för samtliga har sammanboende kvinnor och män, med och utan barn, högre löneinkomster än de ensamstående. En orsak till detta är den högre sysselsättningsgraden och lägre arbetslösheten bland de sammanboende.

Störst möjligheter att försörja sig genom lönearbete har sammanboende män och bland kvinnorna de ensamstående och sammanboende utan barn 30–49 år.

Sammanboende mödrar har högre löneinkomster än de ensamstående. Ensamstående mödrar är de som har det svårast att försörja sig på lönearbete av samtliga. Ensamstående fäder har betydligt högre löneinkomster än ensamstående mödrar, men betydligt lägre än sammanboende fäder.

Tabell 27

Löneinkomster, kr, 1994

	I medeltal samtliga		I medeltal löntagare	
	Kv	Män	Kv	Män
Ensamstående utan barn				
18-29 år	55.917	70.208	67.058	86.374
30-49 år	132.616	132.641	153.333	169.508
50-64 år	97.418	115.568	143.480	177.914
Ensamstående med barn	84.883	151.467	112.384	189.908
Gifta/samboende utan barn				
18-29 år	94.317	121.733	101.471	134.719
30-49 år	134.322	179.750	151.817	211.282
50-64 år	100.947	170.441	134.582	210.549
Gifta/samboende med barn	100.210	188.047	115.893	211.252

Källa: SCB, Inkomstfördelningsundersökningen

Mått på detta sätt påverkas således löneinkomsten av såväl kön som vårdansvar. I samtliga kategorier har män högre löneinkomster än kvinnor i samma kategori. Huvudansvaret för vården av barn minskar löneinkomsterna. Ensamstående fäder har lägre löneinkomster än sammanboende fäder. Skillnaden i löneinkomst i kronor räknat är större mellan fäder än mellan ensamstående kvinnor och män. Delat vårdansvar i den meningen att man är sammanboende befrämjar däremot löneinkomsterna, vilket visas av att sammanboende mödrar och fäder har högre löneinkomster än ensamstående föräldrar.

Kvinnors och mäns möjligheter att försörja sig genom lönearbete beror dels på kvinnors och mäns familjesituation dels på deras ställning på arbetsmarknaden. Samboende och barn tycks stärka mäns ställning på arbetsmarknaden, medan samboende, men inte barn, stärker kvinnors. Sammanboende kvinnor med eller utan barn har större möjligheter att försörja sig själva genom lönearbete än ensamstående kvinnor med och utan barn.

Lönerelaterade bidrag

Vi har ovan funnit att kvinnor och män delvis får del av olika slags bidrag från välfärdsstaten. Kvinnor får i högre grad än män del av de försörjningsrelaterade bidragen, som ges lika för alla oberoende av inkomstens storlek, och av behovsprövade bidrag. Dessa bidrag skall garantera en grundtrygg, dvs. en viss minimistandard. Män får framför allt lönerelaterade bidrag inklusive pensioner. De är på olika sätt är kopplade till den lön man har eller har haft och den ekonomiska standard man är van vid.

Jämför vi sammanboende och ensamstående kvinnor och män utan barn finner vi att män i samtliga kategorier får högre belopp än kvinnorna. Det gäller däremot inte de som har barn.

Mot bakgrund av att lönerelaterade bidrag antas gynna män, är det något förvånande att mödrar är de som får de största beloppen av de lönerelaterade bidragen. För de sammanboende mödrarna beror det på föräldrapenningen. De ensamstående mödrarna får dock mer i arbetsmarknadsstöd än i föräldrapenning. Det gäller i än högre grad de ensamstående fäderna.

Tabell 28

Lönerelaterade bidrag och pensioner, kr, 1994

	Lönerelaterade		Pensioner	
	Kv	Män	Kv	Män
Ensamstående utan barn				
18–29 år	11.714	19.446	1.657	1.219
30–49 år	13.959	22.140	9.309	8.002
50–64 år	7.543	18.973	47.520	38.363
65–74 år	35	37	103.981	133.517
75 år–	0	4	79.220	107.884
Ensamstående med barn	26.859	18.979	8.391	6.033
Gifta/samboende utan barn				
18–29 år	16.178	18.319	337	337
30–49 år	12.675	15.170	6.126	5.712
50–64 år	9.098	13.456	26.482	39.756
65–74 år	90	113	77.560	158.096
75 år–	0	4	59.113	126.986
Gifta/samboende med barn	26.101	16.848	2.470	4.925

Källa: SCB, Inkomstfördelningsundersökningen

När det gäller pensioner så går de naturligtvis i första hand till de äldre. Pensionerna går i hög grad till männen och beloppen är betydligt högre än de lönerelaterade bidragen. Det bör påpekas att en hel del av de lönerelaterade bidragen och av pensionerna återgår till välfärdsstaten i form av skatter.

Män har i allmänhet lönearbetat på heltid under flera decennier. Deras pensioner är därför mycket högre än kvinnors. Sammanboende män 65–74 år har t.ex. i medeltal en pension som är mer än dubbelt så hög som kvinnors i motsvarande kategori: 158.000 kr respektive 78.000 kr.

Pensioner och föräldrapenning har det gemensamt att en mycket stor andel människor berörs. Nästan alla blir vi pensionärer och en mycket stor majoritet blir föräldrar, därigenom omfördelar pensioner och föräldrapenning inkomster mellan perioder av lönearbete och perioder utan lönearbete. Eftersom en så stor majoritet av befolkningen får del av pensionerna och föräldrapenningen omfördelar de inte i någon större utsträckning mellan hög- och låginkomsttagare. Det gör däremot sjukpenning och arbetsmarknadsstöd. Risken att bli sjuk eller arbetslös är betydligt högre bland de lågavlönade och de ensamstående föräldrarna än bland de högavlönade och sammanboende föräldrarna. Sammantaget innebär det att sjukpenning och arbetsmarknadsstöd omfördelar från högavlönade, sammanboende föräldrar, till lågavlönade, ensamstående föräldrar.

Lönerelaterade bidrag antas förstärka löneskillnaderna mellan kvinnor och män. Det är riktigt när det gäller pensioner, men det gäller inte generellt. Föräldraförsäkringen är av mycket stor betydelse för såväl sammanboende som ensamstående mödrar, men även arbetsmarknadsstödet är viktigt eftersom ensamstående föräldrar drabbas hårt av arbetslöshet.

Försörjningsrelaterade och behovsprövade bidrag

De försörjningsrelaterade bidragen, dvs. underhållsbidrag och barnbidrag, går naturligtvis endast till kvinnor och män med barn. Ensamstående föräldrar får sådana bidrag i högre grad än sammanboende, vilket beror på att hela barnbidraget går till en person istället för delat på två som i sammanboende, samt att de ensamstående föräldrarna får bidragsförskott, vilket är ovanligt bland sammanboende.

För de ensamstående är de försörjningsrelaterade bidragen av större omfattning än de lönerelaterade. För de sammanboende är

det tvärtom. Föräldrapenningen går i högre grad till sammanboende sannolikt beroende på att deras barn är yngre än de ensamstående.

Tabell 29

Försörjningsrelaterade och behovsprövade bidrag, kr, 1994

	Försörjnings- relaterade		Behovsprövade	
	Kv	Män	Kv	Män
Ensamstående utan barn				
18–29 år	–	–	4.323	3.248
30–49 år	–	–	6.704	6.162
50–64 år	–	–	6.269	4.453
65–74 år	–	–	11.551	4.000
Ensamstående med barn	32.966	28.299	23.330	12.430
Gifta/samboende utan barn				
18–29 år	–	–	1.474	1.620
30–49 år	–	–	386	902
50–64 år	–	–	259	110
65–74 år	–	–	366	284
75 år–	–	–	857	653
Gifta/samboende med barn	9.826	8.593	2.899	2.961

Källa: SCB, Inkomstfördelningsundersökningen

Av tabellen framgår att de ensamstående även får relativt stora belopp av behovsprövade stöd, dvs. social- och bostadsbidrag. Det gäller då framför allt bostadsbidrag, vilket även det har ett samband med försörjningsansvar och barn.

Ekonomisk jämställdhet och ekonomiskt beroende

Välfärdsstatens transfereringar till hushållen är ett uttryck för vår välfärdspolitik, dvs. samhällets ambitioner att omfördela resurser mellan olika typer av hushåll och mellan individer i olika åldersgrupper och mellan dem som har en löneinkomst och de som inte har det på grund av sjukdom, arbetslöshet m.m. Socialpolitiken ska fungera som ett skyddsnät genom att kompensera för inkomstbortfall och trygga försörjningen för ekonomiskt svaga grupper. Syftet är att ge alla människor en möjlighet till ekonomiskt oberoende. Transfereringarna går därför i hög grad till dem som inte löne-

arbetar därför att de är pensionärer eller arbetslösa samt till de som ensamma har försörjnings- och vårdansvar för barn.

Använder vi kvinnors och mäns egna disponibla inkomst som ett mått på den ekonomiska jämställdheten finner vi att ensamstående kvinnor och män är mer jämställda än sammanboende. Det beror emellertid på att ensamstående män har lägre inkomster än sammanboende män. Mest ekonomiskt jämställda är ensamstående kvinnor och män i 30–54-års åldern. Sammanboende kvinnor och män är mer ekonomiskt jämställda ju yngre de är. Där har man dock även de lägsta inkomsterna.

Tabell 30

Nettotransfereringar och disponibel inkomst, kr, 1994

	Nettotransfereringar		Disponibel inkomst		Andel
	Kv	Män	Kv	Män	
Ensamstående utan barn					
18–29 år	9.924	5.925	72.816	81.484	89
30–49 år	-12.814	-15.504	124.608	133.468	93
50–64 år	14.438	4.808	138.380	143.311	97
65–74 år	87.527	93.727	104.780	120.684	87
75 år –	77.134	81.836	93.677	112.661	83
Ensamstående med barn	63.752	13.418	154.230	178.669	86
Gifta/samboende utan barn					
18–29 år	-5.454	-13.598	95.623	114.615	83
30–49 år	-27.703	-44.175	121.687	156.292	78
50–64 år	-6.877	-27.462	114.638	182.608	63
65–74 år	58.176	99.262	79.863	138.730	58
75 år–	50.860	87.254	65.012	108.415	60
Gifta/samboende med barn	5.892	-35.341	115.751	175.787	66

Källa: SCB, Inkomstfördelningsundersökningen

Nettotransfereringarna kan ses som ett uttryck för det ekonomiska beroendet av välfärdsstaten. De kategorier där bidragen är större än skatterna i medeltal kan sägas vara beroende, i varierande grad, av välfärdsstaten. Mest beroende av välfärdsstaten är naturligtvis de äldre. Det gäller särskilt de äldre männen, men också de äldre kvinnorna. Därtill kommer också de ensamstående mödrarna som i hög grad är beroende av välfärdsstaten dels därför att de har försörjar-

ansvar dels därför att de i hög grad är arbetslösa. Man skall emellertid komma ihåg att många ensamstående föräldrar blir sammanboende föräldrar efter en tid.

Minst beroende av välfärdsstaten skulle man kunna säga att de är, som betalar mer i skatt än de får i transfereringar. De är istället beroende av arbetsmarknaden. Detta gäller sammanboende utan barn, sammanboende fäder och ensamstående utan barn i ålderskategorin 30–49 år.

Välfärdsstaten har inneburit stora fördelar för kvinnor, men könsarbetsdelningen är inte bruten, vilket visar sig i skillnader i inkomsternas storlek mellan kvinnor och män och varifrån de kommer. Kvinnors ekonomiska beroende av män har minskat och deras möjligheter att kunna försörja sig och eventuella barn har ökat. Kvinnors lönearbete och välfärdsstatens transfereringar betyder att kvinnors "fall-back" position, dvs. möjligheterna att klara sig vid en separation eller skilsmässa, har ökat väsentligt. Ensamstående mödrar är dock i hög grad beroende av välfärdsstaten och ensamstående mödrars ekonomiska standard är sannolikt i medeltal betydligt lägre än sammanboendes.

Kvinnor har idag tredubbla roller som lönearbetare, försörjare och vårdare av barn. Detta framträder i inkomststrukturen. Kvinnor har högt arbetskraftsdeltagande, men kortare lönearbetstider, lägre löneinkomster, mer försörjningsrelaterade och behovsprövade bidrag än män. Inkomststrukturen för män avspeglar den könssegregerade arbetsmarknaden med högre arbetslöshet och därmed följande arbetsmarknadsstöd och pensioner. Däremot syns mäns föräldraskap i betydligt mindre utsträckning annat än som högre deltagande i lönearbete och högre löneinkomster. Könsrelationerna har förändrats, men uppstått i ny tappning.

Strategier för att förändra dessa förhållanden kräver att val görs och åtgärder vidtas på de tre arenor där ekonomiskt utfall avgörs; nämligen familjen, arbetsmarknaden och välfärdsstaten. Ett ekonomiskt jämställt samhälle kräver förändringar som innebär att könsarbetsdelningen mellan avlönat och oavlönat arbete minskar och att den könssegregerade arbetsmarknaden bryts upp. Ekonomisk jämställdhet handlar om individuella och samhälleliga val.

Referenslitteratur

- Becker, G. (1965) "A Theory of the Allocation of Time" i *Economic Journal*, 75(200), s 493–517
- Becker, G. (1981) *A Treatise on the Family*. Cambridge: Harvard University Press
- Björklund, A. (1992) "Långsiktiga perspektiv på inkomstfördelningen" i *Inkomstfördelningens utveckling, Bilaga till Långtidsutredningen 1992*. Stockholm: Finansdepartementet
- Björklund, A. & Fritzell, J. (1992) *Inkomstfördelningens utveckling, Bilaga 8 till Långtidsutredningen 1992*. Stockholm: Finansdepartementet
- Borchorst, A. & Siim, B. (1987) "Women and the advanced welfare state – a new kind of patriarchal power?" i *Women and the State*. Anne Showstack Sassoon, A. (Red.). London: Hutchinson
- Duncan, S. (1996) "The Diverse Worlds of European Patriarchy" i *Women of the European Union. The Politics of Work and Daily Life*. Garcia-Ramon, M.D. & Monk, J. (Red.), London och New York: Routledge
- England, P. (1993) "The Separative Self: Androcentric Bias in Neoclassical Assumptions" i *Beyond Economic Man: Feminist Theory and Economics*, Ferber M.A. & Nelson, J.A. (Red.). Chicago: University of Chicago Press
- Esping-Andersen, G. (1990) *The Three Worlds of Welfare Capitalism*. Cambridge: Polity Press
- Ferber, M. & Birnbaum, B.G. (1977) "The 'New Home Economics': Retrospects and Prospects" i *Journal of Consumer Research*, Vol. 4, June, s 19–28
- Ferber, M. (1993) "A Feminist Treatise on the Family", paper presenterat vid Out of the Margin. Feminist Perspectives on Economic Theory, 2–5 June, Amsterdam
- Flood, L. & Gråsjö, U. (1995) "Changes in Time Spent at Work and Leisure: The Swedish Experience 1984–1993", paper presenterat vid The 15th Arne Ryde Symposium on "Economics of Gender and the Family", Conference Volume I, 18–19 augusti
- Folbre, N. & Hartmann, H. (1988) "The Rhetoric of Self-Interest: Ideology and Gender in Economic Theory" i *The Consequences of Economic Rhetoric*. Klammer A. McCloskey D.N. & Solow R.M. (Red.), Cambridge: Cambridge University Press
- Fritzell, J. (1991) *Inte av marknaden allena: Inkomstfördelningen i Sverige*, Institutet för Social Forskning, Stockholm: Almqvist och Wiksell International
- Gustafsson, B. & Uusitalo, H. (1990) "Income distribution and Redistribution during Two Decades: Experiences from Finland and Sweden" i *Generating Equality in the Welfare State. The Swedish Experience*, Persson, I. (Red.). Oslo: Norwegian University Press
- Halleröd, B. (1996) "Generell välfärd eller selektiv fattigvård?" i *Generell välfärd. Hot och möjligheter? Välfärdsprojektet. Kunskap. Fakta nr 3*. Palme, J. & Wennemo, I. (Red). Stockholm: Norstedts
- Hamrin-Thorell, R. (1969) "Barriärer som revs" i *Kvinnors röst och rätt*. Hamrin-Thorell, R. Lindström, U. & Stenberg, G. (Red.). Stockholm: AB Allmänna Förlaget

- Hernes, H. (1987) *Welfare State and Women Power*. Oslo: Norwegian University Press
- Hirdman, Y. (1990) "Genussystemet" i *Demokrati och makt i Sverige. SOU 1990:44. Maktutredningens huvudrapport*. Stockholm: Allmänna förlaget
- Jansson, K. & Sandqvist, A. (1993) *Inkomstfördelningen under 1980-talet. Bilaga 19 till Långtidsutredningen 1992*. Stockholm: Finansdepartementet
- Jansson, K. (1996) *Distribution and redistribution of income within and between households in Sweden*. Paper prepared for the twenty-fourth General Conference of the International Association for Research on Income and Wealth, Lillehammer, Norway, 1824 August. Örebro: SCB
- le Grand, C. (1991) "Explaining the Male-Female Wage Gap: Job Segregation and Solidarity Wage Bargaining in Sweden" i *Acta Sociologica, Vol 34, No. 4*
- Lewis, J. & Piachaud, D. (1992) "Women and poverty in the Twentieth century" i *Women & Poverty in Britain the 1990s*. Glendinning, C. & Millar, J. (Red.), Memel Hempstead: Harvester Wheatsheaf
- Lewis, J. (1993) "Introduction: women, work, family and social policies in Europe" i *Women and Social Policies in Europe: Work, Family and the State*. Lewis, J. (Red). Aldershot: Edward Elgar
- Myersen, E.M. & Petersen, T. (1997) "Är kvinnor utsatta för lönediskriminering?" i *Ekonomisk Debatt, Årgång 25, nr. 1*
- Nordli Hansen, M. (1997) "The Scandinavian Welfare Model: The Impact of the Public of the Public Sector on Gender Equality" i *Work, Employment & Society, Volume 11, No. 1, March, s 83-97*
- Nyberg, A. (1989) *Tekniken – kvinnornas befriare? Hushållsteknik, köpevaror, gifta kvinnors hushållsarbetsid och förvärvsdeltagande 1930-talet-1980-talet*, Linköping: Tema Teknik och social förändring
- Nyberg, A. (1995) *Har arbetsmarknaden blivit mer jämställd? 1987-1993*. Linköping: Tema-T Arbetsnotat, Tema Teknik och social förändring, Linköpings universitet
- Nyberg, A. (1996a) "Arbetsstider ur jämställdhets- och familjesynpunkt" i *Arbetsid, längd, förläggning och inflytande, Bilagedel, SOU 1996:145*. Stockholm: Arbetsmarknadsdepartementet
- Nyberg, A. (1996b) "In i självtjänstesamhället – eller på väg ut?" i *Från symaskin till cyborg. Genus, teknik och social förändring*, Sundin, E. & Berner, B. (Red.). Stockholm: Nerenius & Santérus Förlag
- Ohlander, A-S. & Strömberg, U-B. (1997) *Tusen svenska kvinnoår. Svensk kvinnohistoria från vikingatid till nutid*. Stockholm: Rabén Prisma
- Olofsson, J. (1996) "Arbetslinjen i historisk belysning" i *Bidrag genom arbete – en antologi, SOU 1996:151* av Storstadskommittén. Stockholm: Fritze
- Ott, N. (1992) *Intrafamily Bargaining and Household Decisions*. New York: Springer
- Parsons, T. (1942) "Age and Sex in the Social Structure of the United States" i *American Sociological Review, No. 7, s 604-16*
- Persson, I. (1993) *Svenska kvinnor möter Europa. Ekonomisk integration och social harmonisering ur ett kvinnoperspektiv. Bilaga 16 till Långtidsutredningen 1992*. Stockholm: Finansdepartementet

- Regeringens proposition 1996/97:1. Budgetpropositionen för år 1997.
Förslag till statsbudget, finansplan m.m.
- Ringqvist, M. (1996) *Om den offentliga sektorn. Vad den ger och vad den tar*. Stockholm: Publica
- Rydenstam, K. (1992) *I tid och otid. En undersökning om kvinnors och mäns tidsanvändning 1990/91. Rapport 79. Levnadsförhållanden*. Stockholm: SCB
- Sainsbury, D. (Red.) (1994) *Gendering Welfare States*. London: Sage
- Sainsbury, D. (1996) *Gender, Equality and Welfare States*. Cambridge: Cambridge University Press
- Sander, Å. & Holmer, J. (1996) "Lågkonjunktur eller systemkris – vad betyder det för jobben" i *Bidrag genom arbete – en antologi, SOU 1996:151 av Storstadskommittén*. Stockholm: Fritze
- SCB, *Statistiska meddelanden* F 15 SM9301
- Sen, A.K. (1985) *Women, technology and sexual divisions*. United Nations Conference on Trade and Development, Geneva, United Nations International Research and Training Institute for the Advancement of Women, New York
- Siaroff, A. (1994) "Work, Welfare and Gender Equality: A New Typology" i *Gendering Welfare States*. Sainsbury, D. (Red.). London: Sage
- Siim, B. (1990) "Feministiska tolkningar av samspelet mellan kvinnor och välfärdsstaten" i *Kvinnovetenskaplig tidskrift*, 11(2), s 13–25
- Smeeding, T. Rainwater, L. Rein, M. Hauser, R. & Schäber, G. (1990) "Income poverty in seven countries: initial estimates from the LIS database" i *Poverty, Inequality and Income Distribution in Comparative Perspective*. Smeeding, T. O'Higgins, M. & Rainwater, L. (Red.). Hemel Hempstead: Harvester Wheatsheaf
- Statens offentliga utredningar 1995:104 Skattereformen 1990–1991. En utvärdering*. Stockholm: Fritze
- Statens offentliga utredningar 1996:56. Hälften vore nog - om kvinnor och män på 90-talets arbetsmarknad*. Stockholm: Fritze
- Strassman, D. (1993) "Not a Free Market: The Thetoric of Disciplinary Authority in Economics" i *Beyond Economic Man: Feminist Theory and Economics*, Ferber, M.A. & Nelson, J.A. (Red.). Chicago: University of Chicago Press
- Sundin, E. & Holmquist C. (1989) *Kvinnor som företagare – osynlighet, mångfald, anpassning – en studie*. Malmö: Liber
- Walby, S. (1994) "Methodological and theoretical issues in the comparative analysis of gender relations in western Europe" i *Environment and Planning, A* 26
- Wennemo, I. (1996) "Svensk familjepolitik - mot avsedda mål med oavsedda medel" *Generell välfärd. Hot eller möjligheter? Välfärdsprojektet. Kunskap. Fakta nr 3*. Palme, J. & Wennemo, I. (Red.). Stockholm: Norstedts
- Wilensky, H. & Lebeaux, C.N. (1958) *Industrial Society and Social Welfare*. New York: The Free Press
- Wilensky, H., (1975) *The Welfare State and Equality*. Berkeley: University of California Press
- Välfärdsprojektet, 1996, *Kunskap. Fakta. Ensamföräldrarna – en utsatt grupp?*, Socialdepartementet, Stockholm

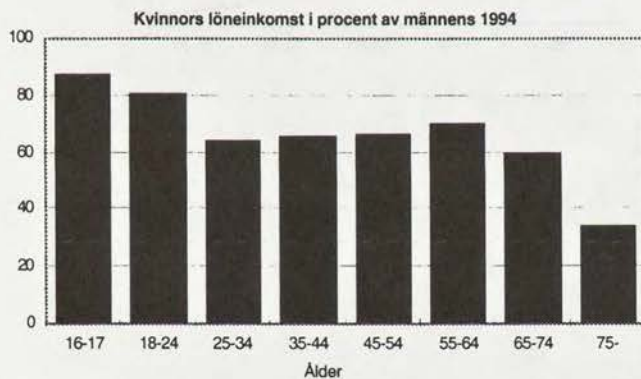
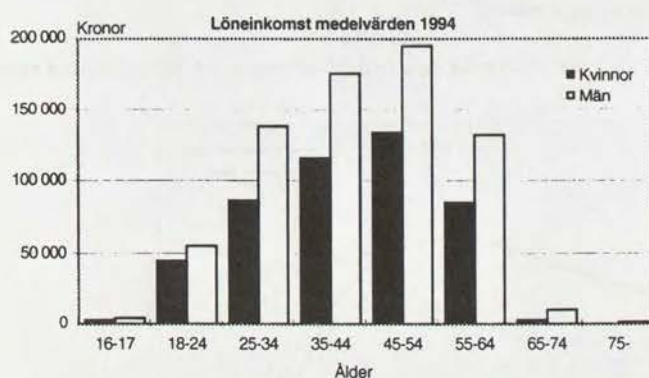
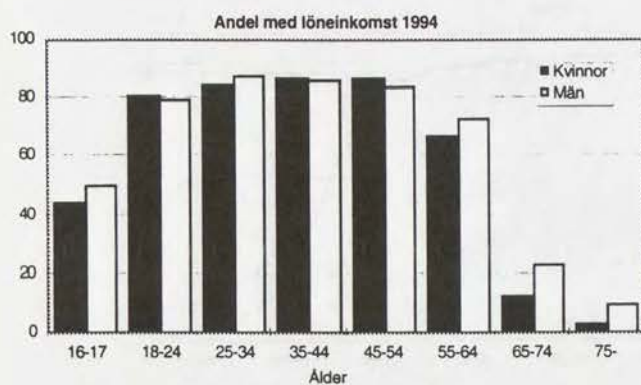
- Zetterberg, J. (1990) *Essays on Inter-Sectoral Wage Differentials*. Uppsala:
Department of Economics, Uppsala University
- Åberg, Y. (1996) *Svenska Dagbladet*, 22 mars 1996

Bilaga.
Diagram och tabeller.

Förteckning, diagram och tabeller i bilagan

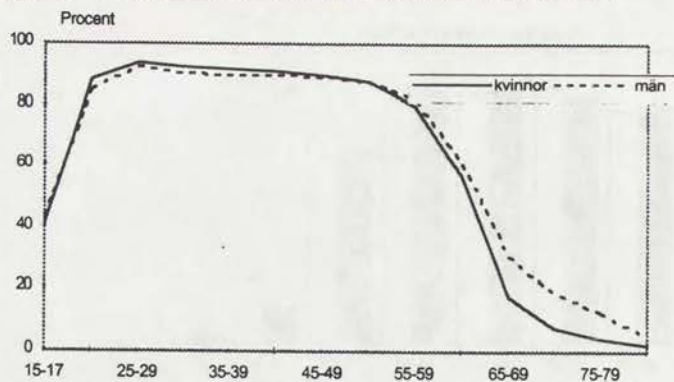
- Diagram 1A–C Löneinkomst efter ålder 1994
Diagram 2A Andel kvinnor och män med arbetsinkomst 1994
Diagram 2B Andel kvinnor och män med arbetsinkomst 1994.
Diagram 3 Arbetsinkomst kvinnor och män 20-64 år i 1994 års priser.
Diagram 4 Inkomststruktur 1975 och 1994.
Tabell 1 Summa inkomster och bidrag 1994 i miljarder kronor
Tabell 2 Medelinkomsten 1994 för inkomster och bidrag.
Tabell 3 Medelinkomsten 1994 för inkomster och bidrag
Tabell 4 Andel kvinnor och män i procent som har olika inkomst
Tabell 5 Summa inkomster och bidrag 1994 i miljarder kronor.
Tabell 6 Medelinkomsten 1994 för inkomster och bidrag.
Tabell 7 Medelinkomsten 1994 för inkomster och bidrag
Tabell 8 Andel kvinnor och män i procent som har olika inkomst
Tabell 9 Summa inkomster och bidrag 1975 i miljarder kronor.
Tabell 10 Medelinkomsten 1975 för inkomster och bidrag.
Tabell 11 Medelinkomsten 1975 för inkomster och bidrag
Tabell 12 Andel kvinnor och män i procent som har olika inkomst
Tabell 13 Summa inkomster och bidrag 1975 i miljarder kronor
Tabell 14 Medelinkomsten 1975 för inkomster och bidrag.
Tabell 15 Medelinkomsten 1975 för inkomster och bidrag
Tabell 16 Andel kvinnor och män i procent som har olika inkomst
Tabell 17 Arbetsinkomst 20 - 64 år 1975 och 1994 i 1994 års prisnivå
Tabell 18 A. Arbetsinkomst helår och heltidsanställda
Tabell 18 B. Arbetsinkomst helår och heltidsanställda
Tabell 19 Löneinkomst 1994
Tabell 20 Räntor och utdelningar 1994
Tabell 21 Marknadsinkomst 1994
Tabell 22 Sjukersättning 1994
Tabell 23 Föräldrapenning
Tabell 24 Arbetsmarknadsstöd
Tabell 25 Summa skattepliktiga bidrag exkl pensioner 1994
Tabell 26 Summa pensioner 1994
Tabell 27 Summa individuella skattefria bidrag 1994
Tabell 28 Summa familjestöd 1994
Tabell 29 Debiterad skatt 1994
Tabell 30 Individuell disponibel inkomst 1994
Tabell 31 Folkpensionärer 65 år och äldre
Tabell 32 Utbetalda pensioner 1994
Tabell 33 Utbetalda pensioner 1994
Tabell 34 Tillgångar och skulder 1992 i miljarder kronor.
Tabell 35 Medelvärde 1992 för samtliga kvinnor och män
Tabell 36 Medelvärde 1992 ... tillgångar och skulder
Tabell 37 Andel kvinnor och män ... olika tillgångar och skulder
Tabell 38 Tillgångar och skulder för kvinnor i män 1992.
Tabell 39 Medelvärde 1992 för samtliga kvinnor och män
Tabell 40 Medelvärde 1992 ... tillgångar och skulder
Tabell 41 Andel kvinnor och män – olika tillgångar

Diagram 1A-C Löneinkomst efter ålder 1994

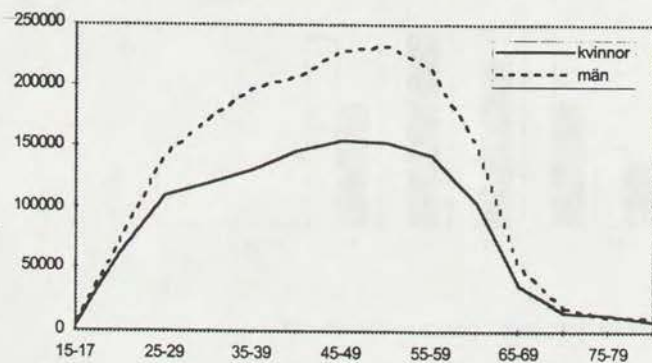
Källa: SCB, Inkomstfördelningsundersökningen

Diagram 2A Andel kvinnor och män med arbetsinkomst 1994

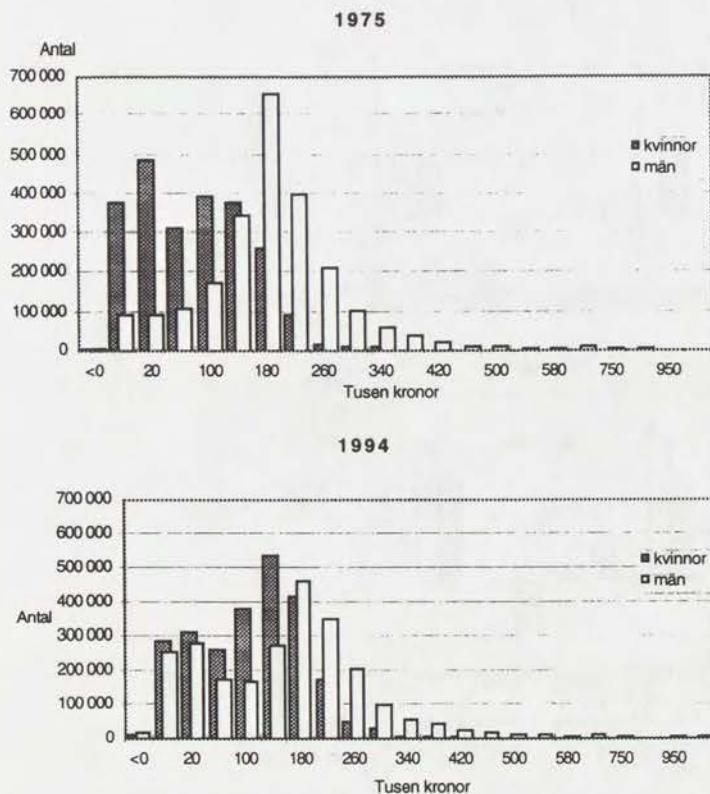
Källa: SCB, bearbetning av IoF storurval

Diagram 2B Andel kvinnor och män med arbetsinkomst 1994. Medelvärden efter ålder

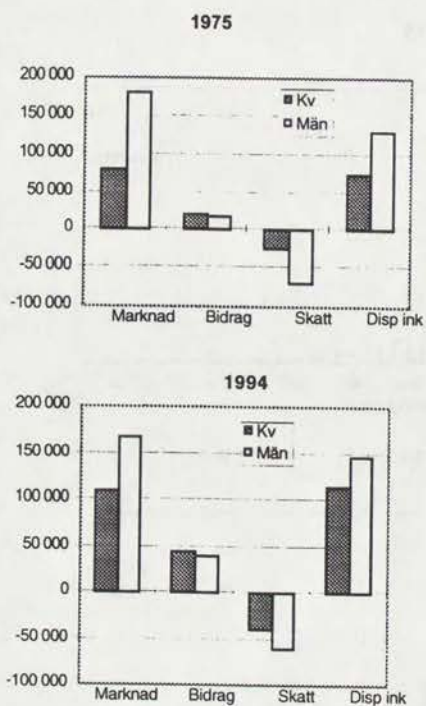
Källa: SCB, bearbetning av IoF storurval

Diagram 3 Arbetsinkomst kvinnor och män 20-64 år i 1994 års priser. Antal i inkomstklaser

Källa: SCB, bearbetning av IoF storurval

Diagram 4 Inkomststruktur 1975 och 1994. Medelvärden i 1994 års priser

Källa: SCB, Inkomstfördelningsundersökningen

Tabell 1 Summa inkomster och bidrag 1994 i miljarder kronor

Samtliga 0 år -

	Kvinnor	Män	Samtliga	Kvinnors andel i procent
Marknaden				
Löner	254,7	386,5	641,2	39,7
Näringsinkomst	4,7	13,0	17,7	26,6
Ränta utdelningar	16,6	22,6	39,2	42,3
Reavinst	24,2	34,9	59,1	40,9
Summa faktorkomst	300,2	457,0	757,2	39,6
Skattepliktiga bidrag				
Sjukersättning	9,5	9,3	18,8	50,5
Föräldrapenning	14,0	3,6	17,6	79,5
Arbetsmarknadsstöd	21,4	33,3	54,7	39,1
därav kontantersättning	14,9	22,1	37,0	40,3
arbetsmarknadsutbildning	6,4	11,2	17,6	36,4
Skattepliktigt studiestöd	2,4	1,4	3,8	63,2
Övriga skattepliktiga bidrag	3,7	2,3	6,0	61,7
Summa skattepliktiga exkl pension	51,0	49,9	100,9	50,5
Summa pensioner	96,2	120,3	216,5	44,4
Skattefria individuella bidrag				
Studiestöd	7,4	5,9	13,3	55,6
Bidragsförskott	5,8	0,8	6,6	87,9
Övriga bidrag	0,7	1,2	1,9	36,8
Summa skattefria bidrag	13,9	7,9	21,8	63,8
Familjestöd				
Bostadsbidrag	13,5	4,5	18,0	75,0
Barnbidrag	10,0	7,2	17,2	58,1
Socialbidrag	5,1	4,5	9,6	53,1
Övrigt	0,0	0,0	0,0	85,1
Summa familjestöd	28,7	16,4	45,1	63,6
Negativa transfereringar				
Skatt	115,4	184,7	300,1	38,5
Återbetalt studielån	1,9	1,5	3,4	55,9
Givet underhållsbidrag	0,3	1,8	2,1	14,3
Summa negativa transfereringar	117,8	188,1	305,9	38,5
Summa disponibel inkomst	372,4	463,5	835,9	44,6

Källa: SCB, bearbetning av Inkomstfördelningsundersökningen

Tabell 2 Medelinkomsten 1994 för inkomster och bidrag.
Samtliga 0 år -

	Medelinkomsten alla		Kvinnor i procent	
	Kvinnor	Män	Samtliga	av män
Marknaden				
Löner	59 584	92 289	75 769	64,6
Näringsinkomst	1 107	3 093	2 090	35,8
Ränta utdelningar	3 877	5 389	4 625	71,9
Reavinst	5 657	8 325	6 977	68,0
Summa faktorinkomst	70 225	109 096	89 461	64,4
Skattepliktiga bidrag				
Sjukersättning	2 219	2 227	2 223	99,6
Föräldrapenning	3 278	864	2 084	379,4
Arbetsmarknadsstöd	4 997	7 952	6 460	62,8
därav kontantersättning	3 490	5 268	4 370	66,2
arbetsmarknadsutbildning	1 507	2 684	2 090	56,1
Skattepliktigt studiestöd	558	336	448	166,1
Övriga skattepliktiga bidrag	868	556	713	156,1
Summa skattepliktigt exkl pension	11 920	11 935	11 928	99,9
Summa pensioner	22 494	28 729	25 580	78,3
Skattefria individuella bidrag				
Studiestöd	1 740	1 420	1 581	122,5
Bidragsförskott	1 361	188	781	723,9
Övriga bidrag	166	285	225	58,2
Summa skattefria bidrag	3 267	1 893	2 587	172,6
Familjestöd				
Bostadsbidrag	3 151	1 082	2 127	291,2
Barnbidrag	2 346	1 728	2 040	135,8
Socialbidrag	1 184	1 065	1 126	111,2
Övrigt	9	2	6	450,0
Summa familjestöd	6 690	3 877	5 299	172,6
Negativa transfereringar				
Skatt	26 992	44 107	35 462	61,2
Återbetalt studielån	450	350	401	128,6
Givet underhållsbidrag	75	437	254	17,2
Summa negativa transfereringar	27 517	44 894	36 117	61,3
Summa disponibel inkomst	87 079	110 636	98 738	78,7

Källa: SCB, bearbetning av Inkomstfördelningsundersökningen

Tabell 3 Medelinkomsten 1994 för inkomster och bidrag för de som har inkomst.
Samtliga 0 år -

	Medelinkomsten för personer med värde			Kvinnor i procent
	Kvinnor	Män	Samtliga	av män
Marknaden				
Löner	112 739	164 362	139 068	68,6
Näringsinkomst	21 672	32 247	25 523	67,2
Ränta utdelningar	5 921	8 277	7 083	71,5
Reavinst	57 704	67 538	63 132	85,4
Summa faktorinkomst	84 068	130 394	107 012	64,5
Skattepliktiga bidrag				
Sjukersättning	20 266	27 401	23 270	74,0
Föräldrapenning	23 790	9 589	18 245	248,1
Arbetsmarknadsstöd	41 230	58 175	50 125	70,9
därav kontantersättning	33 051	44 724	39 147	73,9
arbetsmarknadsutbildning	28 146	36 587	32 983	76,9
Skattepliktigt studiestöd	38 505	31 754	35 690	121,3
Övriga skattepliktiga bidrag	11 372	11 096	11 264	102,5
Summa skattepliktigt exkl pension	38 847	40 610	39 700	95,7
Summa pensioner	78 649	122 081	98 035	64,4
Skattefria individuella bidrag				
Studiestöd	18 305	16 258	17 335	112,6
Bidragsförskott	19 875	16 618	19 422	119,6
Övriga bidrag	12 445	11 729	11 986	106,1
Summa skattefria bidrag	19 456	16 812	18 408	115,7
Familjestöd				
Bostadsbidrag	14 281	8 682	12 287	164,5
Barnbidrag	9 908	8 833	9 427	112,2
Socialbidrag	23 148	23 479	23 304	98,6
Övrigt	1 668	2 682	1 764	62,2
Summa familjestöd	17 602	13 737	15 965	128,1
Negativa transfereringar				
Skatt	31 039	51 174	40 959	60,7
Återbetalt studielån	4 981	4 875	4 934	102,2
Givet underhållsbidrag	8 314	12 246	11 441	67,9
Summa negativa transfereringar	31 637	52 027	41 684	60,8
Summa disponibel inkomst	96 539	124 031	110 076	77,8

Källa: SCB, bearbetning av Inkomstfördelningsundersökningen

Tabell 4 Andel kvinnor och män i procent som har olika inkomst 1994.
Samtliga 0 år -

	Kvinnor	Män	Samtliga
Marknaden			
Löner	52,9	56,1	54,5
Näringsinkomst	5,1	9,6	7,3
Ränta utdelningar	65,5	65,1	65,3
Reavinst	9,8	12,3	11,1
Summa faktoringkomst	83,5	83,7	83,6
Skattepliktiga bidrag			
Sjukersättning	10,9	8,1	9,6
Föräldrapenning	13,8	9,0	11,4
Arbetsmarknadsstöd	12,1	13,7	12,9
därav kontantersättning	10,6	11,8	11,2
arbetsmarknadsutbildning	5,4	7,3	6,3
Skattepliktigt studiestöd	1,4	1,1	1,3
Övriga skattepliktiga bidrag	7,6	5,0	6,3
Summa skattepliktigt exkl pension	30,7	29,4	30,0
Summa pensioner	28,6	23,5	26,1
Skattefria individuella bidrag			
Studiestöd	9,5	8,7	9,1
Bidragsförskott	6,8	1,1	4,0
Övriga bidrag	1,3	2,4	1,9
Summa skattefria bidrag	16,8	11,3	14,1
Familjestöd			
Bostadsbidrag	22,1	12,5	17,3
Barnbidrag	23,7	19,6	21,6
Socialbidrag	5,1	4,5	4,8
Övrigt	0,6	0,1	0,3
Summa familjestöd	38,1	28,6	33,4
Negativa transfereringar			
Skatt	87,0	86,2	86,6
Återbetalt studielån	9,0	7,2	8,1
Givet underhållsbidrag	0,9	3,6	2,2
Summa negativa transfereringar	87,1	86,3	86,7
Summa disponibel inkomst	90,2	89,2	89,7

Källa: SCB, bearbetning av Inkomstfördelningsundersökningen

Tabell 5 Summa inkomster och bidrag 1994 i miljarder kronor.

Samtliga 18 - 64 år

	Kvinnor	Män	Samtliga	Kvinnors andel i procent
Marknaden				
Löner	252,9	381,8	634,7	39,8
Näringsinkomst	4,4	11,7	16,0	27,2
Ränta utdelningar	9,6	14,8	24,4	39,3
Reavinst	17,5	27,0	44,6	39,3
Summa faktorinkomst	284,4	435,3	719,7	39,5
Skattepliktiga bidrag				
Sjukersättning	9,5	9,3	18,7	50,4
Föräldrapenning	14,0	3,6	17,6	79,5
Arbetsmarknadsstöd	21,3	33,3	54,6	39,0
därav kontantersättning	14,9	22,0	36,9	40,3
arbetsmarknadsutbildning	6,4	11,2	17,7	36,4
Skattepliktigt studiestöd	2,4	1,4	3,8	62,9
Övriga skattepliktiga bidrag	3,6	1,9	5,5	65,4
Summa skattepliktigt exkl pension	50,9	50,0	100,9	50,4
Summa pensioner	29,1	32,1	61,2	47,6
Skattefria individuella bidrag				
Studiestöd	7,0	5,5	12,5	56,1
Bidragsförskott	5,8	0,8	6,6	88,1
Övriga bidrag	0,4	0,8	1,2	33,1
Summa skattefria bidrag	13,2	7,1	20,4	65,0
Familjestöd				
Bostadsbidrag	7,2	3,5	10,7	67,3
Barnbidrag	10,0	7,2	17,3	58,1
Socialbidrag	4,8	4,3	9,2	52,8
Övrigt	0,0	0,0	0,0	85,1
Summa familjestöd	22,1	15,0	37,1	59,5
Negativa transfereringar				
Skatt	99,1	153,3	252,3	39,3
Återbetalt studielån	1,9	1,5	3,4	56,7
Givet underhållsbidrag	0,3	1,8	2,1	13,9
Summa negativa transfereringar	101,3	156,6	257,8	39,3
Summa disponibel inkomst	298,5	383,0	681,5	43,8

Källa: SCB, bearbetning av Inkomstfördelningsundersökningen

Tabell 6 Medelinkomsten 1994 för inkomster och bidrag.
Samtliga 18 - 64 år

	Medelinkomsten alla			Kvinnor i procent av män
	Kvinnor	Män	Samtliga	
Marknaden				
Löner	97 447	146 633	122 079	66,5
Näringsinkomst	1 682	4 479	3 083	37,6
Ränta utdelningar	3 691	5 682	4 688	65,0
Reavinst	6 755	10 381	8 571	65,1
Summa faktorinkomst	109 575	167 175	138 421	65,5
Skattepliktiga bidrag				
Sjukersättning	3 644	3 569	3 606	102,1
Föräldrapenning	5 400	1 390	3 391	388,5
Arbetsmarknadsstöd	8 207	12 774	10 494	64,2
därav kontantersättning	5 725	8 457	7 093	67,7
arbetsmarknadsutbildning	2 482	4 317	3 401	57,5
Skattepliktigt studiestöd	919	540	729	170,2
Övriga skattepliktiga bidrag	1 387	732	1 059	189,5
Summa skattepliktigt exkl pension	19 557	19 005	19 279	102,9
Summa pensioner	11 227	12 330	11 779	91,1
Skattefria individuella bidrag				
Studiestöd	2 711	2 117	2 414	128,1
Bidragsförskott	2 236	302	1 267	740,4
Övriga bidrag	157	317	237	49,5
Summa skattefria bidrag	5 104	2 736	3 918	186,5
Familjestöd				
Bostadsbidrag	2 771	1 341	2 055	206,6
Barnbidrag	3 864	2 774	3 318	139,3
Socialbidrag	1 861	1 661	1 761	112,0
Övrigt	15	3	9	500,0
Summa familjestöd	8 511	5 779	7 143	147,3
Negativa transfereringar				
Skatt	38 164	58 872	48 535	64,8
Återbetalt studielån	741	564	652	131,4
Givet underhållsbidrag	113	695	405	16,3
Summa negativa transfereringar	39 018	60 131	49 592	64,9
Summa disponibel inkomst	114 956	146 894	130 948	78,3

Källa: SCB, bearbetning av Inkomstfördelningsundersökningen

Tabell 7 Medelinkomsten 1994 för inkomster och bidrag för de som har inkomst.
Samtliga 18 - 64 år

	Medelinkomsten för personer med värde			Kvinnor i procent av män
	Kvinnor	Män	Samtliga	
Marknaden				
Löner	118 655	177 073	148 032	67,0
Näringsinkomst	23 923	35 645	31 447	67,1
Ränta utdelningar	5 810	8 750	7 299	66,4
Reavinst	55 050	65 969	61 194	83,4
Summa faktorinkomst	119 196	180 058	149 826	66,2
Skattepliktiga bidrag				
Sjukersättning	20 345	27 715	23 433	73,4
Föräldrapenning	23 790	9 589	18 245	248,1
Arbetsmarknadsstöd	41 312	58 317	50 243	70,8
därav kontanterättning	33 101	44 801	39 216	73,9
arbetsmarknadsutbildning	28 146	36 622	33 001	76,9
Skattepliktigt studiestöd	38 505	31 754	35 690	121,3
Övriga skattepliktiga bidrag	11 553	9 809	10 884	117,8
Summa skattepliktigt exkl pension	39 260	40 912	40 059	96,0
Summa pensioner	73 481	95 268	83 490	77,1
Skattefria individuella bidrag				
Studiestöd	21 934	20 115	21 096	109,0
Bidragsförskott	19 883	16 640	19 431	119,5
Övriga bidrag	12 857	11 316	11 782	113,6
Summa skattefria bidrag	21 724	20 082	21 120	108,2
Familjestöd				
Bostadsbidrag	12 119	8 345	10 559	145,2
Barnbidrag	9 908	8 835	9 429	112,1
Socialbidrag	23 420	23 463	23 440	99,8
Övrigt	1 668	2 682	1 764	62,2
Summa familjestöd	17 259	13 881	15 705	124,3
Negativa transfereringar				
Skatt	39 290	60 877	50 077	64,5
Återbetalt studielån	4 981	4 875	4 934	102,2
Givet underhållsbidrag	8 081	12 269	11 443	65,9
Summa negativa transfereringar	40 152	62 068	51 106	64,7
Summa disponibel inkomst	115 071	146 894	131 051	78,3

Källa: SCB, bearbetning av Inkomstfördelningsundersökningen

Tabell 8 Andel kvinnor och män i procent som har olika inkomst 1994.

Samtliga 18 - 64 år

	Kvinnor	Män	Samtliga
Marknaden			
Löner	82,1	82,8	82,5
Näringsinkomst	7,0	12,6	9,8
Ränta utdelningar	63,5	64,9	64,2
Reavinst	12,3	15,7	14,0
Summa faktorinkomst	91,9	92,8	92,4
Skattepliktiga bidrag			
Sjukersättning	17,9	12,9	15,4
Föräldrapenning	22,7	14,5	18,6
Arbetsmarknadsstöd	19,9	21,9	20,9
därav kontantersättning	17,3	18,9	18,1
arbetsmarknadsutbildning	8,8	11,8	10,3
Skattepliktigt studiestöd	2,4	1,7	2,0
Övriga skattepliktiga bidrag	12,0	7,5	9,7
Summa skattepliktigt exkl pension	49,8	46,5	48,1
Summa pensioner	15,3	12,9	14,1
Skattefria individuella bidrag			
Studiestöd	12,4	10,5	11,4
Bidragsförskott	11,2	1,8	6,5
Övriga bidrag	1,2	2,8	2,0
Summa skattefria bidrag	23,5	13,6	18,5
Familjestöd			
Bostadsbidrag	22,9	16,1	19,5
Barnbidrag	39,0	31,4	35,2
Socialbidrag	7,9	7,1	7,5
Övrigt	0,9	0,1	0,5
Summa familjestöd	49,2	41,8	45,5
Negativa transfereringar			
Skatt	97,1	96,7	96,9
Återbetalt studielån	14,9	11,6	13,2
Givet underhållsbidrag	1,4	5,7	3,5
Summa negativa transfereringar	97,3	96,9	97,1
Summa disponibel inkomst	99,9	100,0	99,9

Källa: SCB, bearbetning av Inkomstfördelningsundersökningen

Tabell 9 Summa inkomster och bidrag 1975 i miljarder kronor.

Samtliga 0 år -

	Kvinnor	Män	Samtliga	Kvinnors andel i procent
Marknaden				
Löner	45,5	103,4	148,8	30,5
Näringsinkomst	1,5	8,4	9,9	14,9
Ränta utdelningar	2,4	3,6	6,0	39,9
Reavinst (taxerad)	0,2	0,6	0,8	23,0
Summa faktorinkomst	49,5	115,9	165,4	29,9
Skattepliktiga bidrag				
Sjukersättning	2,7	4,2	6,9	38,9
Föräldrapenning	1,3	0,1	1,4	89,7
Arbetsmarknadsstöd	0,4	0,5	0,8	42,9
därav kontantersättning	0,2	0,3	0,5	35,1
arbetsmarknadsutbildning	0,2	0,2	0,3	54,0
Övriga skattepliktiga bidrag	0,3	0,0	0,4	88,0
Summa skattepliktigt exkl pension	4,6	4,9	9,5	48,7
Summa pensioner	11,9	13,0	24,8	47,8
Skattefria individuella bidrag				
Studiestöd	0,8	0,6	1,4	57,2
Bidragsförskott	0,9	0,2	1,1	82,2
Övriga bidrag	0,0	0,1	0,1	29,8
Summa skattefria bidrag	1,8	0,9	2,6	67,0
Familjestöd				
Bostadsbidrag	2,2	1,3	3,5	62,9
Barnbidrag	1,6	1,3	2,9	55,0
Socialbidrag	0,2	0,2	0,4	46,8
Övrigt	0,0	0,1	0,1	33,3
Summa familjestöd	4,0	2,9	6,9	58,3
Negativa transfereringar				
Skatt	16,7	45,0	61,7	27,1
Återbetalt socialbidrag	0,0	0,1	0,1	12,6
Givet underhållsbidrag	0,1	0,6	0,7	10,8
Summa negativa transfereringar	16,8	45,7	62,5	26,9
Summa disponibel inkomst	55,0	91,9	146,8	37,4

Källa: SCB, bearbetning av Inkomstfördelningsundersökningen

Tabell 10 Medelinkomsten 1975 för inkomster och bidrag.

Samtliga 0 år -

	Medelinkomsten alla		Kvinnor i procent	
	Kvinnor	Män	Samtliga	av män
Marknaden				
Löner	11 043	25 262	18 132	43,7
Näringsinkomst	357	2 048	1 200	17,4
Ränta utdelningar	584	882	733	66,2
Reavinst	43	143	93	30,1
Summa faktorinkomst	12 027	28 335	20 158	42,4
Skattepliktiga bidrag				
Sjukersättning	655	1 032	843	63,5
Föräldrapenning	310	36	173	861,1
Arbetsmarknadsstöd	87	117	102	74,4
därav kontantersättning	42	78	60	53,8
arbetsmarknadsutbildning	46	39	42	117,9
Övriga skattepliktiga bidrag	75	10	43	750,0
Summa skattepliktigt exkl pension	1 127	1 195	1 161	94,3
Summa pensioner	2 879	3 167	3 023	90,9
Skattefria individuella bidrag				
Studiestöd	194	146	170	132,9
Bidragförskott	226	49	138	461,2
Övriga bidrag	7	16	11	43,8
Summa skattefria bidrag	427	211	319	202,4
Familjestöd				
Bostadsbidrag	539	319	429	169,0
Barnbidrag	381	314	347	121,3
Socialbidrag	50	58	54	86,2
Övrigt	7	13	10	53,8
Summa familjestöd	977	704	840	138,8
Negativa transfereringar				
Skatt	4 059	10 995	7 517	36,9
Återbetalt socialbidrag	3	19	11	15,8
Givet underhållsbidrag	18	149	83	12,1
Summa negativa transfereringar	4 080	11 163	7 611	36,5
Summa disponibel inkomst	13 357	22 449	17 890	59,5

Källa: SCB, bearbetning av Inkomstfördelningsundersökningen

Tabell 11 Medelinkomsten 1975 för inkomster och bidrag för de som har inkomst.
Samtliga 0 år -

	Medelinkomsten för personer med värde			Kvinnor i procent
	Kvinnor	Män	Samtliga	av män
Marknaden				
Löner	23 061	41 170	33 207	56,0
Näringsinkomst	9 890	18 869	16 619	52,4
Ränta utdelningar	1 654	1 723	1 695	96,0
Reavinst	6 475	8 133	7 681	79,6
Summa faktorinkomst	20 193	38 865	30 443	52,0
Skattepliktiga bidrag				
Sjukersättning	2 082	3 057	2 585	68,1
Föräldrapenning	6 419	1 373	4 653	467,5
Arbetsmarknadsstöd	3 299	4 043	3 686	81,6
därav kontantersättning	2 564	3 281	2 988	78,1
arbetsmarknadsutbildning	4 041	5 510	4 605	73,3
Övriga skattepliktiga bidrag	7 635	2 906	6 387	262,7
Summa skattepliktigt exkl pension	3 338	3 398	3 368	98,2
Summa pensioner	12 148	16 684	14 159	72,8
Skattefria individuella bidrag				
Studiestöd	3 949	3 680	3 829	107,3
Bidragsförskott	4 946	3 589	4 634	137,8
Övriga bidrag	326	1 341	695	24,3
Summa skattefria bidrag	3 776	3 261	3 589	115,8
Familjestöd				
Bostadsbidrag	1 940	1 539	1 769	126,1
Barnbidrag	1 475	1 373	1 427	107,4
Socialbidrag	1 970	2 315	2 139	85,1
Övrigt	461	636	564	72,5
Summa familjestöd	2 410	2 059	2 250	117,0
Negativa transfereringar				
Skatt	7 645	15 413	12 087	49,6
Återbetalt socialbidrag	1 169	4 008	3 052	29,2
Givet underhållsbidrag	2 136	3 525	3 295	60,6
Summa negativa transfereringar	7 656	15 608	12 202	49,1
Summa disponibel inkomst	17 324	28 525	22 965	60,7

Källa: SCB, bearbetning av Inkomstfördelningsundersökningen

Tabell 12 Andel kvinnor och män i procent som har olika inkomst 1975.
Samtliga 0 år -

	Kvinnor	Män	Samtliga
Marknaden			
Löner	47,9	61,4	54,6
Näringsinkomst	3,6	10,9	7,2
Ränta utdelningar	35,3	51,2	43,2
Reavinst	0,7	1,8	1,2
Summa faktorinkomst	59,6	72,9	66,2
Skattepliktiga bidrag			
Sjukersättning	31,4	33,8	32,6
Föräldrapenning	4,8	2,6	3,7
Arbetsmarknadsstöd	2,6	2,9	2,8
därav kontantersättning	1,6	2,4	2,0
arbetsmarknadsutbildning	1,1	0,7	0,9
Övriga skattepliktiga bidrag	1,0	0,4	0,7
Summa skattepliktigt exkl pension	33,8	35,2	34,5
Summa pensioner	23,7	19,0	21,3
Skattefria individuella bidrag			
Studiestöd	4,9	4,0	4,4
Bidragsförskott	4,6	1,4	3,0
Övriga bidrag	2,1	1,2	1,6
Summa skattefria bidrag	11,3	6,5	8,9
Familjestöd			
Bostadsbidrag	27,8	20,7	24,3
Barnbidrag	25,8	22,9	24,3
Socialbidrag	2,6	2,5	2,5
Övrigt	1,4	2,1	1,7
Summa familjestöd	40,5	34,2	37,4
Negativa transfereringar			
Skatt	53,1	71,3	62,2
Återbetalt socialbidrag	0,2	0,5	0,3
Givet underhållsbidrag	0,8	4,2	2,5
Summa negativa transfereringar	53,3	71,5	62,4
Summa disponibel inkomst	77,1	78,7	77,9

Källa: SCB, bearbetning av Inkomstfördelningsundersökningen

Tabell 13 Summa inkomster och bidrag 1975 i miljarder kronor
Samtliga 18-64 år

	Kvinnor	Män	Samtliga	Kvinnors andel i procent
Marknaden				
Löner	44,4	100,6	144,9	30,6
Näringsinkomst	1,3	7,5	8,8	14,6
Ränta utdelningar	1,5	2,4	3,9	39,3
Reavinst (taxerad)	0,2	0,5	0,7	23,4
Summa faktorinkomst	47,3	110,9	158,3	29,9
Skattepliktiga bidrag				
Sjukersättning	2,7	4,0	6,7	39,9
Föräldrapenning	1,3	0,1	1,4	89,7
Arbetsmarknadsstöd	0,4	0,4	0,8	46,7
därav kontantersättning	0,2	0,2	0,4	40,8
arbetsmarknadsutbildning	0,2	0,2	0,3	53,8
Övriga skattepliktiga bidrag	0,2	0,0	0,3	96,1
Summa skattepliktigt exkl pension	4,5	4,6	9,1	49,8
Summa pensioner	3,3	2,6	5,8	56,3
Skattefria individuella bidrag				
Studiestöd	0,7	0,5	1,2	57,7
Bidragsförskott	0,9	0,2	1,1	82,2
Övriga bidrag	0,0	0,0	0,1	37,1
Summa skattefria bidrag	1,6	0,8	2,4	68,7
Familjestöd				
Bostadsbidrag	1,4	0,8	2,2	62,2
Barnbidrag	1,6	1,3	2,8	55,0
Socialbidrag	0,2	0,2	0,4	51,5
Övrigt	0,0	0,1	0,1	33,3
Summa familjestöd	3,2	2,4	5,5	57,3
Negativa transfereringar				
Skatt	15,1	40,9	55,9	26,9
Återbetalt socialbidrag	0,0	0,0	0,0	26,2
Givet underhållsbidrag	0,1	0,6	0,7	10,9
Summa negativa transfereringar	15,1	41,5	56,6	26,7
Summa disponibel inkomst	44,8	79,7	124,5	36,0

Källa: SCB, bearbetning av Inkomstfördelningsundersökningen

Tabell 14 Medelinkomsten 1975 för inkomster och bidrag.
Samtliga 18-64 år

	Medelinkomsten alla		Kvinnor i procent	
	Kvinnor	Män	Samtliga	av män
Marknaden				
Löner	18 119	40 173	29 269	45,1
Näringsinkomst	524	2 995	1 774	17,5
Ränta utdelningar	629	952	792	66,1
Reavinst	65	208	137	31,3
Summa faktorinkomst	19 337	44 328	31 972	43,6
Skattepliktiga bidrag				
Sjukersättning	1 083	1 598	1 343	67,8
Föräldrapenning	521	59	287	883,1
Arbetsmarknadsstöd	143	160	152	89,4
därav kontantersättning	68	97	83	70,1
arbetsmarknadsutbildning	75	63	69	119,0
Övriga skattepliktiga bidrag	101	4	52	2525,0
Summa skattepliktigt exkl pension	1 848	1 821	1 834	101,5
Summa pensioner	1 341	1 020	1 179	131,5
Skattefria individuella bidrag				
Studiestöd	283	203	243	139,4
Bidragsförskott	380	81	229	469,1
Övriga bidrag	9	16	12	56,3
Summa skattefria bidrag	672	300	484	224,0
Familjestöd				
Bostadsbidrag	558	332	444	168,1
Barnbidrag	640	511	575	125,2
Socialbidrag	84	77	81	109,1
Övrigt	11	21	16	52,4
Summa familjestöd	1 293	941	1 116	137,4
Negativa transfereringar				
Skatt	6 151	16 327	11 296	37,7
Återbetalt socialbidrag	5	12	9	41,7
Givet underhållsbidrag	30	242	137	12,4
Summa negativa transfereringar	6 186	16 581	11 442	37,3
Summa disponibel inkomst	18 305	31 829	25 143	57,5

Källa: SCB, bearbetning av Inkomstfördelningsundersökningen

Tabell 15 Medelinkomsten 1975 för inkomster och bidrag för de som har inkomst.

Samtliga 18-64 år

	Medelinkomsten för personer med värde			Kvinnor i
	Kvinnor	Män	Samtliga	procent av män
Marknaden				
Löner	24 371	44 544	35 540	54,7
Näringsinkomst	11 307	21 679	19 116	52,2
Ränta utdelningar	1 388	1 420	1 407	97,7
Reavinst	7 849	8 121	8 055	96,7
Summa faktorinkomst	23 741	45 695	35 796	52,0
Skattepliktiga bidrag				
Sjukersättning	2 109	3 024	2 578	69,7
Föräldrapenning	6 436	1 374	4 662	468,4
Arbetsmarknadsstöd	3 349	3 888	3 616	86,1
därav kontantersättning	2 591	2 942	2 788	88,1
arbetsmarknadsutbildning	4 108	5 574	4 676	73,7
Övriga skattepliktiga bidrag	7 955	1 740	6 949	457,2
Summa skattepliktigt exkl pension	3 376	3 345	3 360	100,9
Summa pensioner	11 341	13 883	12 328	81,7
Skattefria individuella bidrag				
Studiestöd	6 119	5 769	5 966	106,1
Bidragsförskott	4 946	3 590	4 634	137,8
Övriga bidrag	296	1 705	617	17,4
Summa skattefria bidrag	4 468	4 545	4 492	98,3
Familjestöd				
Bostadsbidrag	1 815	1 454	1 659	124,8
Barnbidrag	1 475	1 374	1 428	107,4
Socialbidrag	1 982	2 051	2 015	96,6
Övrigt	461	636	564	72,5
Summa familjestöd	2 410	2 059	2 250	117,0
Negativa transfereringar				
Skatt	8 356	17 026	13 308	49,1
Återbetalt socialbidrag	1 169	1 908	1 634	61,3
Givet underhållsbidrag	2 138	3 532	3 299	60,5
Summa negativa transfereringar	8 366	17 238	13 430	48,5
Summa disponibel inkomst	19 028	31 989	25 682	59,5

Källa: SCB, bearbetning av Inkomstfördelningsundersökningen

Tabell 16 Andel kvinnor och män i procent som har olika inkomst 1975.
Samtliga 18-64 år

	Kvinnor	Män	Samtliga
Marknaden			
Löner	74,3	90,2	82,4
Näringsinkomst	4,6	13,8	9,3
Ränta utdelningar	45,3	67,0	56,3
Reavinst	0,8	2,6	1,7
Summa faktorinkomst	81,5	97,0	89,3
Skattepliktiga bidrag			
Sjukersättning	51,4	52,8	52,1
Föräldrapenning	8,1	4,3	6,2
Arbetsmarknadsstöd	4,3	4,1	4,2
därav kontantersättning	2,6	3,3	3,0
arbetsmarknadsutbildning	1,8	1,1	1,5
Övriga skattepliktiga bidrag	1,3	0,2	0,7
Summa skattepliktigt exkl pension	54,7	54,4	54,6
Summa pensioner	11,8	7,3	9,6
Skattefria individuella bidrag			
Studiestöd	4,6	3,5	4,1
Bidragsförskott	7,7	2,2	4,9
Övriga bidrag	3,2	0,9	2,0
Summa skattefria bidrag	15,1	6,6	10,8
Familjestöd			
Bostadsbidrag	30,7	22,8	26,7
Barnbidrag	43,4	37,2	40,3
Socialbidrag	4,3	3,8	4,0
Övrigt	2,4	3,4	2,9
Summa familjestöd	52,1	34,2	37,4
Negativa transfereringar			
Skatt	73,6	95,9	84,9
Återbetalt socialbidrag	0,4	0,7	0,5
Givet underhållsbidrag	1,4	6,9	4,2
Summa negativa transfereringar	73,9	96,2	85,2
Summa disponibel inkomst	96,2	99,5	97,9

Källa: SCB, bearbetning av Inkomstfördelningsundersökningen

Tabell 17 Arbetsinkomst 20 - 64 år 1975 och 1994 i 1994 års prispivå

Antal personer i respektive inkomstklass

Inkomst i tusen kronor	1975			1994		
	Kvinnor	Män	Samtliga	Kvinnor	Män	Samtliga
< 0	7 816	4 759	12 575	11 126	20 797	31 923
0	379 200	90 976	470 176	288 025	258 589	546 614
1-39	486 659	95 669	582 328	312 289	281 065	593 354
40 - 79	310 549	110 642	421 191	264 177	177 813	441 990
80 - 119	396 220	173 091	569 311	381 173	170 685	551 858
120 - 159	378 287	346 836	725 123	537 479	272 683	810 162
160 - 199	263 941	658 614	922 555	416 501	464 322	880 823
200 - 239	90 725	400 265	490 990	174 427	350 323	524 750
240 - 279	18 428	212 069	230 497	48 737	209 222	257 959
280 - 319	9 886	102 593	112 479	30 823	97 807	128 630
320 - 359	9 907	61 224	71 131	9 163	56 433	65 596
360 - 399	1 497	38 753	40 250	6 359	41 640	47 999
400 - 439	583	24 317	24 900	3 589	26 579	30 168
440 - 479	762	13 544	14 306	1 983	18 072	20 055
480 - 519	492	10 300	10 792	1 346	10 925	12 271
520 - 559	628	7 453	8 081	1 346	10 097	11 443
560 - 599	469	4 813	5 282	0	4 932	4 932
600 - 699	178	11 249	11 427	336	10 590	10 926
700 - 799	133	7 256	7 389	336	5 048	5 384
800 - 899	44	2 943	2 987	0	3 029	3 029
900 - 999	0	1 120	1 120	0	3 365	3 365
1000 -	44	2 059	2 103	0	4 712	4 712
Samtliga	2 356 448	2 380 545	4 736 993	2 489 215	2 498 728	4 987 943
Medelvärde alla	83 899	188 814	136 624	112 132	161 950	137 089
Medelvärde för de med inkomst	99 990	196 316	151 679	126 805	180 645	153 961
Medianvärde alla	79 703	182 741	140 535	119 092	167 470	138 584
Gini-koefficient	0,494	0,293	0,418	0,399	0,429	0,430

Källa: SCB, Inkomstfördelningsundersökningen

Tabell 18 A. Arbetsinkomst helår och heltidsanställda som saknar rörelseinkomster 20 - 64 år.

Löpande
priser i tkr

	medel värde	P10	P25	P50	P75	P90	Gini koeff	Relativa kvartil avstånd	medelv	kvinnors inkomst i % av männens median	Antal i populationen		KPI	Antal i populationen		
											män	kvinnor		män	kvinnor	
1975	50,1	33,0	38,8	45,5	55,3	71,1	0,192	0,36	75,8	81,7	1 616	662	60,8	100	1524639	677 115
1978	68,6	48,0	54,2	62,6	75,0	93,1	0,170	0,33	78,9	83,4	1 552	654	82,1	100	1524639	677 115
1980	80,4	56,9	64,0	73,1	87,0	111,3	0,170	0,32	80,8	87,3	1 525	677	100	1524639	677 115	677 115
1981	86,9	60,8	69,5	79,4	95,4	119,7	0,172	0,33	79,4	84,8	1 458	689	112,1	1457 522	688 708	2146 230
1982	93,1	65,8	74,4	85,4	102,0	127,1	0,168	0,32	80,6	86,4	1 440	687	121,7	1440 403	686 548	2126 951
1983	100,3	72,3	80,8	93,0	109,0	135,9	0,161	0,30	81,5	85,5	1 477	725	132,6	1476 687	724 845	2201 532
1984	108,8	76,9	87,3	101,1	120,0	149,5	0,167	0,32	78,8	84,1	1 398	750	143,2	1397 910	749 851	2147 761
1985	117,6	83,0	93,1	106,6	129,3	164,2	0,174	0,34	78,1	83,3	1 395	770	153,8	1395 223	770 482	2165 705
1986	127,5	88,1	100,7	115,5	139,8	175,8	0,180	0,34	78,2	84,9	1 413	790	160,3	1412 535	790 412	2202 947
1987	135,7	93,8	107,7	123,8	149,3	189,1	0,177	0,34	80,1	85,3	1 437	809	167	1436 727	808 702	2245 429
1988	146,2	100,9	114,9	134,3	161,5	203,9	0,177	0,35	78,4	82,5	1 504	844	176,7	1504 466	844 232	2348 698
1989	160,4	110,5	125,3	147,2	177,8	224,5	0,178	0,36	76,7	80,4	1 524	889	188,1	1523 928	888 840	2412 768
1989-rev	165,9	112,2	127,5	150,9	185,8	237,0	0,185	0,39	74,2	78,8	1 524	889	188,1	1523 928	888 840	2412 768
1990-rev	187,9	129,1	144,7	170,3	209,2	259,3	0,174	0,38	77,9	80,4	1 483	862	207,6	1483 090	861 644	2344 734
1991	193,6	129,2	147,2	175,9	214,2	272,8	0,192	0,38	76,9	80,4	1 499	951	227,2	1499 389	951 246	2450 635
1992	197,6	133,1	151,6	178,5	219,5	280,4	0,191	0,38	77,0	80,9	1 447	917	232,3	1447 141	917 378	2364 519
1993	205,7	137,9	155,8	185,0	227,6	294,4	0,197	0,39	76,4	81,3	1 281	868	243,2	1281 166	868 413	2149 579
1994	216,0	141,8	162,8	192,5	236,6	309,8	0,204	0,38	76,8	82,7	1 318	882	248,5	1318 178	882 363	2200 541
1995	216,5	140,8	163,3	195,2	238,9	310,2	0,200	0,39	77,9	81,0	1 370	905	254,8	1370 269	904 659	2274 928

Källa: Bearbetningar av HINK.

Anm: 1989-rev och 1990-rev har beräknats med de basbreddningar i inkomstdefinitioner som införts 1991.

Definitioner: Arbetsinkomst för personer som kodats som minst heltidsarbetande (35 tim/vecka -)

Tabell 18 B. Arbetsinkomst helår och heltidsanställda som saknar rörelseinkomster 20 - 64 år.

**Belopp i 1995 års
priser**

år	Relativa										kvinnors inkomst i % av mäns		Antal i populationen		Antal		Antal i populationen				
	medel		P10	P25	P50	P75	P90	Gini	kvartil	medelv	median	i tusental	män	kvinnor	samliga	i urvalet	KPI	i ental	män	kvinnor	samliga
	värde							koef	avstånd												
1975	210,0	138,3	162,6	190,7	231,8	298,0	0,192		0,36	75,8	81,7	1 616	662	2 278	6 515	60,8					
1978	212,9	149,0	168,2	194,3	232,8	288,9	0,170		0,33	78,9	83,4	1 552	654	2 206	5 523	82,1					
1980	204,9	145,0	163,1	186,3	221,7	283,6	0,170		0,32	80,8	87,3	1 525	677	2 202	5 014	100	1524639	677 115	677 115		
1981	197,5	138,2	158,0	180,5	216,8	272,1	0,172		0,33	79,4	84,8	1 458	689	2 146	4 963	112,1	1457 522	688 708	2146 230		
1982	194,9	137,8	155,8	178,8	213,6	266,1	0,168		0,32	80,6	86,4	1 440	687	2 127	4 884	121,7	1440 403	686 548	2126 951		
1983	192,7	138,9	155,3	178,7	209,5	261,1	0,161		0,30	81,5	85,5	1 477	725	2 202	4 799	132,6	1476 687	724 845	2201 532		
1984	193,6	136,8	155,3	179,9	213,5	266,0	0,167		0,32	78,8	84,1	1 398	750	2 148	4 683	143,2	1397 910	749 851	2147 761		
1985	194,8	137,5	154,2	176,6	214,2	272,0	0,174		0,34	78,1	83,3	1 395	770	2 166	4 808	153,8	1395 223	770 482	2165 705		
1986	202,7	140,0	160,1	183,6	222,2	279,4	0,180		0,34	78,2	84,9	1 413	790	2 203	5 299	160,3	1412 535	790 412	2202 947		
1987	207,0	143,1	164,3	188,9	227,8	288,5	0,177		0,34	80,1	85,3	1 437	809	2 245	5 824	167	1436 727	808 702	2245 429		
1988	210,8	145,5	165,7	193,7	232,9	294,0	0,177		0,35	78,4	82,5	1 504	844	2 349	6 031	176,7	1504 466	844 232	2348 698		
1989	217,3	149,7	169,7	199,4	240,8	304,1	0,178		0,36	76,7	80,4	1 524	889	2 413	7 051	188,1	1523 928	888 840	2412 768		
1989-rev	224,7	152,0	172,7	204,4	251,7	321,0	0,185		0,39	74,2	78,8	1 524	889	2 413	7 051	188,1	1523 928	888 840	2412 768		
1990-rev	230,6	158,5	177,6	209,0	256,8	318,3	0,174		0,38	77,9	80,4	1 483	862	2 345	6 042	207,6	1483 090	861 644	2344 734		
1991	217,1	144,9	165,1	197,3	240,2	305,9	0,192		0,38	76,9	80,4	1 499	951	2 451	6 431	227,2	1499 389	951 246	2450 635		
1992	216,7	146,0	166,3	195,8	240,8	307,6	0,191		0,38	77,0	80,9	1 447	917	2 365	8 052	232,3	1447 141	917 378	2364 519		
1993	215,5	144,5	163,2	193,8	238,5	308,4	0,197		0,39	76,4	81,3	1 281	868	2 150	8 144	243,2	1281 166	868 413	2149 579		
1994	221,5	145,4	166,9	197,4	242,6	317,7	0,204		0,38	76,8	82,7	1 318	882	2 201	5 682	248,5	1318 178	882 363	2200 541		
1995	216,5	140,8	163,3	195,2	238,9	310,2	0,200		0,39	77,9	81,0	1 370	905	2 275	8 836	254,8	1370 269	904 659	2274 928		

Källa: Bearbetningar av HINK.

Anm: 1989-rev och 1990-rev har beräknats med de basbreddningar i inkomstdefinitioner som införts 1991.

Definitioner: Arbetsinkomst för personer som kodats som minst heltidsarbetande(35 tim/vecka -)

Tabell 19 Löneinkomst 1994

	Medelvärde samtliga		Kvinnors inkomst i procent av männens	Medelvärde för de med inkomst		Andel med inkomst(%)		Antal personer		Antal observationer	
	Kvinnor	Män		Kvinnor	Män	Kvinnor	Män	Kvinnor	Män	Kvinnor	Män
Ålder											
18-24	44 633	54 652	81,7	55 350	68 869	80,4	80,6	79,4	389 763	382 059	735 650
25-34	86 093	138 139	62,3	101 386	157 948	64,2	84,9	87,5	594 820	619 887	1 551 1 501
35-44	116 175	175 739	66,1	133 580	203 879	65,5	87,0	86,2	573 690	581 536	1 632 1 652
45-54	134 409	195 438	68,8	154 742	233 086	66,4	86,9	83,8	595 653	600 599	1 732 1 777
55-64	85 166	132 659	64,2	127 117	182 092	69,8	67,0	72,9	441 474	419 555	1 318 1 269
Samtliga 18-64	97 447	146 633	66,5	118 655	177 073	67,0	82,1	82,8	2 595 400	2 603 636	6 968 6 849
Ensamstående											
utan barn											
18 - 29	55 917	70 208	79,6	67 058	86 374	77,6	83,4	81,3	365 408	491 345	550 752
30 - 49	132 616	132 641	100,0	153 333	169 508	90,5	86,5	78,3	179 870	369 244	277 622
50 - 64	97 418	115 568	84,3	143 480	177 914	80,6	67,9	65,0	193 762	170 311	304 297
med barn											
samtliga	84 883	151 467	56,0	112 384	189 908	59,2	75,5	79,8	225 580	30 612	350 57
1 barn	89 073	130 592	68,2	117 548	162 516	72,3	75,8	80,4	127 275	15 778	199 30
2+ barn	79 459	173 672	45,8	105 648	219 498	48,1	75,2	79,1	98 305	14 834	151 27
Gifta sammanboende											
utan barn											
18 - 29	94 317	121 733	77,5	101 471	134 719	75,3	92,9	90,4	126 622	107 443	387 325
30 - 49	134 322	179 750	74,7	151 877	211 282	71,9	88,4	85,1	222 498	187 524	743 614
50 - 64	100 947	170 441	59,2	134 582	210 549	63,9	75,0	81,0	465 923	432 181	1 646 1 476
med barn											
samtliga	100 210	188 047	53,3	115 893	211 252	54,9	86,5	89,0	815 663	817 009	2 711 2 715
1 barn	108 914	186 482	58,4	125 057	212 906	58,7	87,1	87,6	317 899	319 245	1 051 1 055
2 barn	100 066	193 613	51,7	111 900	213 587	52,4	89,4	90,6	340 884	340 884	1 122 1 122
3+ barn	82 886	179 137	46,3	105 215	202 715	51,9	78,8	88,4	156 879	156 879	538 538

Källa: SCB, Inkomstfördelningsundersökningen

Tabell 20 Räkningar och utdelningar 1994

	Medelvärde samtliga			Medelvärde för de med inkomst			Andel med inkomst(%)		Antal personer		Antal observationer	
	Kvinnor	Män	Kvinnors inkomst i procent av männens	Kvinnor	Män	Kvinnors inkomst i procent av männens	Kvinnor	Män	Kvinnor	Män	Kvinnor	Män
Ålder												
18-24	1 684	1 616	104,2	3 240	2 948	109,9	52,0	54,8	389 763	382 059	735	650
25-34	2 270	2 401	94,5	4 080	4 317	94,5	55,6	55,6	594 820	619 887	1 551	1 501
35-44	2 387	3 994	59,8	4 196	6 238	67,3	56,9	64,0	573 690	581 536	1 632	1 652
45-54	4 720	9 594	49,2	6 479	13 282	48,8	72,9	72,2	595 653	600 599	1 732	1 777
55-64	7 682	10 972	70,0	9 559	13 937	68,6	80,4	78,7	441 474	419 555	1 318	1 269
Samtliga 18-64	3 691	5 682	65,0	5 810	8 750	66,4	63,5	64,9	2 595 400	2 603 636	6 968	6 849
Ensamstående												
utan barn												
18 - 29	2 733	1 963	139,2	4 842	3 590	134,9	56,4	54,7	365 408	491 345	550	752
30 - 49	2 471	3 526	70,1	4 444	6 631	67,0	55,6	53,2	179 870	369 244	277	622
50 - 64	5 605	10 240	54,7	7 541	14 370	52,5	74,3	71,3	193 762	170 311	304	297
med barn												
samtliga	1 635	3 540	46,2	3 784	6 897	54,9	43,2	51,3	225 580	30 612	350	57
1 barn	1 898	2 215	85,7	3 958	4 473	88,5	47,9	49,5	127 275	15 778	199	30
2+ barn	1 294	4 949	26,1	3 491	9 293	37,6	37,1	53,3	98 305	14 834	151	27
Gifta sammanboende												
utan barn												
18 - 29	2 966	2 389	124,2	4 579	3 873	118,2	64,8	61,7	126 622	107 443	387	325
30 - 49	3 812	4 164	91,5	5 556	6 037	92,0	68,6	69,0	222 498	187 524	743	614
50 - 64	7 571	12 303	61,5	9 262	15 095	61,4	81,7	81,5	465 923	432 181	1 646	1 476
med barn												
samtliga	2 366	5 328	44,4	3 976	8 021	49,6	59,5	66,4	815 663	817 009	2 711	2 715
1 barn	2 337	5 513	42,4	3 725	8 002	46,6	62,7	68,9	317 899	319 245	1 051	1 055
2 barn	2 495	4 179	59,7	4 156	6 300	66,0	60,0	66,3	340 884	340 884	1 122	1 122
3+ barn	2 143	7 446	28,8	4 137	12 093	34,2	51,8	61,6	156 879	156 879	538	538

Källa: SCB, Inkomstfördelingsundersökningen

Tabell 21 Marknadsinkomst 1994

Medelvärde samtliga									
Medelvärde för de med inkomst				Andel med inkomst(%)		Antal personer		Antal observationer	
	Kvinnor	Män	Kvinnors inkomst i procent av männens	Kvinnor	Män	Kvinnor	Män	Kvinnor	Män
Alder									
18-24	47 331	57 511	82,3	53 201	65 182	81,6	88,2	389 763	382 059
25-34	93 950	148 341	63,3	102 942	160 055	64,3	91,3	594 820	619 887
35-44	125 534	195 281	64,3	135 052	208 682	64,7	93,0	573 690	581 536
45-54	155 742	230 247	67,6	163 464	243 563	67,1	95,3	595 653	600 599
55-64	102 552	165 619	61,9	114 648	176 459	65,0	93,9	441 474	419 555
Samtliga 18-64	109 575	167 175	65,5	119 196	180 058	66,2	91,9	2 595 400	2 603 636
Ensamstående utan barn									
18 - 29	62 892	75 559	83,2	68 029	84 071	80,9	89,9	365 408	491 345
30 - 49	137 422	148 972	92,2	149 325	172 714	86,5	92,0	179 870	369 244
50 - 64	123 942	138 503	89,5	141 659	154 663	91,6	87,5	193 762	170 311
med barn									
samtliga	90 478	165 251	54,8	110 613	187 052	59,1	81,8	225 580	30 612
1 barn	95 948	142 993	67,1	114 764	166 426	69,0	83,6	127 275	15 778
2+ barn	83 397	188 926	44,1	104 958	207 784	50,5	79,5	98 305	14 834
Gifta sammanboende utan barn									
18 - 29	101 077	128 213	78,8	105 702	137 703	76,8	93,1	126 622	107 443
30 - 49	149 390	200 467	74,5	154 835	212 839	72,7	96,5	222 498	187 524
50 - 64	121 515	210 070	57,8	129 785	217 716	59,6	96,5	465 923	432 181
med barn									
samtliga	109 859	211 128	52,0	118 456	219 437	54,0	92,7	815 663	817 009
1 barn	118 424	212 881	55,6	126 656	223 252	56,7	93,5	317 899	319 245
2 barn	109 825	212 994	51,6	115 840	219 582	52,8	94,8	340 884	340 884
3+ barn	92 577	203 507	45,5	106 756	211 428	50,5	86,7	156 879	156 879

Källa: SCB, Inkomstfördelningsundersökningen

Tabell 22 Sjukersättning 1994

Medelvärde samtliga

Ålder	Medelvärde samtliga			Medelvärde för de med inkomst			Andel med inkomst(%)	Antal personer		Antal observationer	
	Kvinnor	Män	Kvinnors inkomst i procent av männens	Kvinnor	Män	Kvinnors inkomst i procent av männens		Kvinnor	Män	Kvinnor	Män
18-24	915	1 020	89,7	10 887	19 228	56,6	8,4	389 763	382 059	735	650
25-34	3 721	2 016	184,6	16 775	17 858	93,9	22,2	594 820	619 887	1 501	1 501
35-44	4 323	3 826	113,0	21 700	26 870	80,8	19,9	573 690	581 536	1 632	1 652
45-54	4 150	4 934	84,1	22 314	32 375	68,9	18,6	595 653	600 599	1 732	1 777
55-64	4 383	5 874	74,6	25 780	34 862	73,9	17,0	441 474	419 555	1 318	1 269
Samtliga 18-64	3 644	3 569	102,1	20 345	27 715	73,4	17,9	2 595 401	2 603 638	6 968	6 849
Ensamstående											
utan barn											
18 - 29	849	989	85,8	16 289	15 732	103,5	5,2	365 408	491 345	550	752
30 - 49	4 670	4 410	105,9	27 423	26 514	103,4	17,0	179 870	369 244	277	622
50 - 64	3 321	7 144	46,5	22 125	40 700	54,4	15,0	193 762	170 311	304	297
med barn											
samtliga	5 789	841	688,3	19 788	5 360	369,2	29,3	225 580	30 612	350	57
1 barn	5 269	536	983,0	20 374	5 458	373,3	25,9	127 275	15 778	199	30
2+ barn	6 461	1 166	554,1	19 204	5 313	361,5	33,6	98 305	14 834	151	27
Gifta sammanboende											
utan barn											
18 - 29	1 073	856	125,4	11 338	16 147	70,2	9,5	126 622	107 443	387	325
30 - 49	4 448	3 772	117,9	22 849	23 529	97,1	19,5	222 498	187 524	743	614
50 - 64	4 898	5 589	87,6	24 547	35 627	68,9	20,0	465 923	432 181	1 646	1 476
med barn											
samtliga	3 617	3 329	108,7	17 169	25 983	66,1	21,1	815 663	817 009	2 711	2 715
1 barn	4 458	3 313	134,6	19 453	28 446	68,4	22,9	317 899	319 245	1 051	1 055
2 barn	3 337	3 178	105,0	17 406	24 921	69,8	19,2	340 884	340 884	1 122	1 122
3+ barn	2 521	3 693	68,3	11 760	24 096	48,8	21,4	156 879	156 879	538	538

Källa: SCB, Inkomstfördelningsundersökningen

Tabell 24 Arbetsmarknadsstöd
Medelvärde samtliga

	Medelvärde för de med inkomst				Andel med inkomst(%)		Antal personer		Antal observationer	
	Kvinnor	Män	Kvinnors inkomst i procent av männens	Kvinnor	Män	Kvinnor	Män	Kvinnor	Män	Kvinnor
<i>Ålder</i>										
18-24	12 669	17 503	72,4	32 890	45 591	72,1	38,5	389 763	382 059	735
25-34	12 855	17 361	74,0	43 673	56 225	77,7	29,4	594 820	619 887	1 551
35-44	7 443	10 950	68,0	44 685	59 388	75,2	16,7	573 690	581 536	1 632
45-54	4 694	10 044	46,7	45 377	74 819	60,6	10,3	595 653	600 599	1 732
55-64	3 741	8 127	46,0	49 673	76 838	64,6	7,5	441 474	419 555	1 318
Samtliga 18-64	8 207	12 774	64,2	41 312	58 317	70,8	19,9	2 595 401	2 603 638	6 968
<i>Ensamstående</i>										
<i>utan barn</i>										
18 - 29	10 865	18 457	58,9	33 347	49 066	68,0	32,6	365 408	491 345	550
30 - 49	9 289	17 730	52,4	51 494	62 192	82,8	18,0	179 870	369 244	277
50 - 64	4 222	11 829	35,7	50 008	87 508	57,1	8,4	193 762	170 311	304
<i>med barn</i>										
samtliga	11 466	15 504	74,0	42 024	50 362	83,4	27,3	225 580	30 612	350
1 barn	11 843	17 955	66,0	42 141	52 607	80,1	28,1	127 275	15 778	199
2+ barn	10 979	12 897	85,1	41 861	47 367	88,4	26,2	98 305	14 834	151
<i>Gifta sammanboende</i>										
<i>utan barn</i>										
18 - 29	15 105	17 463	86,5	37 598	55 324	68,0	40,2	126 622	107 443	387
30 - 49	8 227	11 398	72,2	49 509	66 956	73,9	16,6	222 498	187 524	743
50 - 64	4 200	7 867	53,4	48 199	72 249	66,7	8,7	465 923	432 181	1 646
<i>med barn</i>										
samtliga	8 037	9 474	84,8	41 554	57 264	72,6	19,3	815 663	817 009	2 711
1 barn	8 175	10 454	78,2	42 271	60 896	69,4	17,2	317 899	319 245	1 051
2 barn	7 711	8 327	92,6	41 328	54 613	75,7	18,7	340 884	340 884	1 122
3+ barn	8 464	9 975	84,9	40 646	55 108	73,8	20,8	156 879	156 879	538

Källa: SCB, Inkomstfördelningsundersökningen

Tabell 25 Summa skattepliktiga bidrag exkl pensioner: 1994

Medelvärde samtliga		Medelvärde för de med inkomst				Andel med inkomst(%)		Antal personer		Antal observationer	
Kvinnor	Män	Kvinnors inkomst i procent av männens	Kvinnor	Män	Kvinnors inkomst i procent av männens	Kvinnor	Män	Kvinnor	Män	Kvinnor	Män
Alder											
18-24	18 149	93,5	38 013	43 711	87,0	47,7	44,4	389 763	382 059	735	650
25-34	36 924	153,6	49 896	39 149	127,5	74,0	61,4	594 820	619 887	1 551	1 501
35-44	20 763	18 491	33 123	33 781	98,1	62,7	54,7	573 690	581 536	1 632	1 652
45-54	10 072	16 032	29 907	44 912	66,6	33,7	35,7	595 653	600 599	1 732	1 777
55-64	8 623	16 167	35 812	53 633	66,8	24,1	30,1	441 474	419 555	1 318	1 269
Samtliga 18-64	19 555	102,9	39 260	40 912	96,0	49,8	46,5	2 595 401	2 603 638	6 968	6 849
Ensamstående											
utan barn											
18 - 29	12 324	20 583	32 977	45 380	72,7	37,4	45,4	365 408	491 345	550	752
30 - 49	15 381	23 733	42 501	51 209	83,0	36,2	46,3	179 870	369 244	277	622
50 - 64	7 919	22 804	34 123	67 394	50,6	23,2	33,8	193 762	170 311	304	297
med barn											
18 - 29	33 058	22 755	43 380	32 846	132,1	76,2	69,3	225 580	30 612	350	57
30 - 49	30 200	22 005	42 952	36 660	117,2	70,3	60,0	127 275	15 778	199	30
50 - 64	36 759	23 553	43 844	29 768	147,3	83,8	79,1	98 305	14 834	151	27
Gifta sammanboende											
utan barn											
18 - 29	17 825	19 086	37 068	47 011	78,8	48,1	40,6	126 622	107 443	387	325
30 - 49	13 630	16 146	39 902	44 857	89,0	34,2	36,0	222 498	187 524	743	614
50 - 64	9 715	14 375	34 953	48 609	71,9	27,8	29,6	465 923	432 181	1 646	1 476
med barn											
18 - 29	30 252	18 031	40 596	29 584	137,2	74,5	60,9	815 663	817 009	2 711	2 715
30 - 49	27 489	17 932	44 095	34 698	127,1	62,3	51,7	317 899	319 245	1 051	1 055
50 - 64	30 667	16 918	37 906	26 374	143,7	80,9	64,1	340 884	340 884	1 122	1 122
3+ barn	34 951	20 650	40 959	28 345	144,5	85,3	72,9	156 879	156 879	538	538

Källa: SCB, Inkomstfördelningsundersökningen

Tabell 26 Summa pensioner 1994

Medelvärde samtliga				Medelvärde för de med inkomst				Andel med inkomst(%)		Antal personer		Antal observationer	
	Kvinnor	Män	Kvinnors inkomst i procent av männens	Kvinnor	Män	Kvinnors inkomst i procent av männens		Kvinnor	Män	Kvinnor	Män	Kvinnor	Män
Ålder													
18-24	998	724	137,8	27 777	35 745	77,7		3,6	2,0	389 763	382 059	735	650
25-34	1 451	1 838	78,9	52 198	65 272	80,0		2,8	2,8	594 820	619 887	1 551	1 501
35-44	5 361	4 338	123,6	64 770	69 692	92,9		8,3	6,2	573 690	581 536	1 632	1 652
45-54	10 558	9 799	107,7	68 003	77 801	87,4		15,5	12,6	595 653	600 599	1 732	1 777
55-64	41 955	53 107	79,0	81 940	111 423	73,5		51,2	47,7	441 474	419 555	1 318	1 269
Samtliga 18-64	11 227	12 330	91,1	73 481	95 268	77,1		15,3	12,9	2 595 401	2 603 638	6 968	6 849
Ensamstående													
utan barn													
18-29	1 657	1 219	135,9	37 026	52 338	70,7		4,5	2,3	365 408	491 345	550	752
30-49	9 309	8 002	116,3	63 295	85 950	73,6		14,7	9,3	179 870	369 244	277	622
50-64	47 520	38 363	123,9	91 227	93 049	98,0		52,1	41,2	193 762	170 311	304	297
med barn													
18-29	8 391	6 033	139,1	61 754	41 983	147,1		13,6	14,4	225 580	30 612	350	57
30-49	7 485	4 542	164,8	56 610	47 652	118,8		13,2	9,5	127 275	15 778	199	30
50-64	9 564	7 618	125,5	68 015	39 037	174,2		14,1	19,5	98 305	14 834	151	27
Gifta sammanboende													
utan barn													
18-29	337	337	100,0	31 727	53 830	58,9		1,1	0,6	126 622	107 443	387	325
30-49	6 126	5 712	107,2	68 385	75 749	90,3		9,0	7,5	222 498	187 524	743	614
50-64	26 482	39 756	66,6	74 746	113 283	66,0		35,4	35,1	465 923	432 181	1 646	1 476
med barn													
18-29	2 470	4 925	50,2	56 250	77 258	72,8		4,4	6,4	815 663	817 009	2 711	2 715
30-49	4 057	8 046	50,4	65 087	90 477	71,9		6,2	8,9	317 989	319 245	1 051	1 055
50-64	1 717	3 079	55,8	47 902	70 206	68,2		3,6	4,4	340 884	340 884	1 122	1 122
3+ barn	888	2 582	34,4	36 893	46 372	79,6		2,4	5,6	156 879	156 879	538	538

Anm. I pensioner ingår bl.a. förtidspension, omställnings- och efterlevandepension samt förtida uttag och frivilliga privata pensioner.

Källa: SCB, Inkomstfördelningsundersökningen

Tabell 27 Summa individuella skattefria bidrag 1994

Medelvärde samtliga				Medelvärde för de med inkomst				Andel med inkomst(%)		Antal personer		Antal observationer	
	Kvinnor		Män	Kvinnors inkomst i procent av männens		Män	Kvinnors inkomst i procent av männens	Kvinnor	Män	Kvinnor	Män	Kvinnor	Män
	Kvinnor		Män	Kvinnors inkomst i procent av männens		Män	Kvinnors inkomst i procent av männens	Kvinnor	Män	Kvinnor	Män	Kvinnor	Män
Alder													
18-24	12 330	9 771		126,2	19 002	16 190	117,4	64,9	60,4	389 763	382 059	735	650
25-34	6 627	3 769		175,8	27 644	34 513	80,1	24,0	10,9	594 820	619 887	1 551	1 501
35-44	5 721	1 180		484,8	22 801	22 365	101,9	25,1	5,3	573 690	581 536	1 632	1 652
45-54	1 776	488		363,9	18 321	14 050	130,4	9,7	3,5	595 653	600 599	1 732	1 777
55-64	357	175		204,0	12 598	15 175	83,0	2,8	1,2	441 474	419 555	1 318	1 269
Samtliga 18-64	5 103	2 735		186,6	21 724	20 082	108,2	23,5	13,6	2 595 401	2 603 638	6 968	6 849
Ensamstående													
utan barn													
18 - 29	12 412	8 661		143,3	20 341	17 838	114,0	61,0	48,6	365 408	491 345	550	752
30 - 49	1 990	1 407		141,4	18 339	23 298	78,7	10,9	6,0	179 870	369 244	277	622
50 - 64	472	282		167,4	13 200	11 877	111,1	3,6	2,4	193 762	170 311	304	297
med barn													
samtliga	20 935	16 147		129,7	23 605	21 916	107,7	88,7	73,7	225 580	30 612	350	57
1 barn	15 621	10 336		151,1	17 397	13 762	126,4	89,8	75,1	127 275	15 778	199	30
2+ barn	27 816	22 327		124,6	31 877	30 943	103,0	87,3	72,2	98 305	14 834	151	27
Gifta sammanboende													
utan barn													
18 - 29	9 320	8 122		114,8	31 049	37 328	83,2	30,0	21,8	126 622	107 443	387	325
30 - 49	921	1 253		73,5	18 002	30 781	58,5	5,1	4,1	222 498	187 524	743	614
50 - 64	233	121		192,6	10 547	13 630	77,4	2,2	0,9	465 923	432 181	1 646	1 476
med barn													
samtliga	2 506	789		317,6	20 333	19 937	102,0	12,3	4,0	815 663	817 009	2 711	2 715
1 barn	1 877	783		239,7	16 788	17 632	95,2	11,2	4,4	317 899	319 245	1 051	1 055
2 barn	2 195	757		290,0	21 493	24 134	89,1	10,2	3,1	340 884	340 884	1 122	1 122
3+ barn	4 453	870		511,8	23 171	18 304	126,6	19,2	4,8	156 879	156 879	538	538

Anm. I individuella skattefria bidrag ingår bl.a. studiestöd och bidragsförskott

Källa: SCB, Inkomstfördelingsundersökningen

Tabell 28 Summa familjestöd 1994

	Medelvärde samtliga			Medelvärde för de med inkomst			Andel med inkomst(%)		Antal personer		Antal observationer	
	Kvinnor	Män	Kvinnors inkomst i procent av mäns	Kvinnor	Män	Kvinnors inkomst i procent av mäns	Kvinnor	Män	Kvinnor	Män	Kvinnor	Män
Ålder												
18-24	6 530	3 142	207,8	16 916	13 923	121,5	38,6	22,6	389 763	382 059	735	650
25-34	11 802	7 215	163,6	17 179	14 079	122,0	68,7	51,2	594 820	619 887	1 551	1 501
35-44	14 833	10 530	140,9	18 681	15 467	120,8	79,4	68,1	573 690	581 536	1 632	1 652
45-54	4 856	4 292	113,1	14 121	10 957	128,9	34,4	39,2	595 653	600 599	1 732	1 777
55-64	2 435	1 726	141,1	18 639	13 752	135,5	13,1	12,5	441 474	419 555	1 318	1 269
Samtliga 18-64	8 493	5 799	146,5	17 259	13 881	124,3	49,2	41,8	2 595 401	2 603 638	6 968	6 849
Ensamstående												
utan barn												
18 - 29	4 345	3 264	133,1	14 781	16 231	91,1	29,4	20,1	365 408	491 345	550	752
30 - 49	6 783	6 191	109,6	22 047	24 186	91,2	30,8	25,6	179 870	369 244	277	622
50 - 64	6 040	4 454	135,6	23 140	25 588	90,4	26,1	17,4	193 762	170 311	304	297
med barn												
samtliga	37 516	25 968	144,5	37 268	27 802	134,0	99,7	93,4	225 580	30 612	350	57
1 barn	29 015	18 287	158,7	29 169	20 971	139,1	99,5	87,2	127 275	15 778	199	30
2+ barn	48 521	34 137	142,1	48 521	34 137	142,1	100,0	100,0	98 305	14 834	151	27
Gifta sammanboende												
utan barn												
18 - 29	1 699	1 690	100,5	8 667	7 518	115,3	19,6	22,5	126 622	107 443	387	325
30 - 49	434	1 040	41,7	8 588	13 806	62,2	5,0	7,5	222 498	187 524	743	614
50 - 64	338	249	135,7	8 519	7 909	107,7	4,0	3,2	465 923	432 181	1 646	1 476
med barn												
samtliga	11 195	11 250	99,5	11 643	11 694	99,6	96,2	96,2	815 663	817 009	2 711	2 715
1 barn	5 452	5 573	97,8	6 032	6 156	98,0	90,4	90,5	317 899	319 245	1 051	1 055
2 barn	11 085	11 125	99,6	11 111	11 152	99,6	99,8	99,8	340 884	340 884	1 122	1 122
3+ barn	23 074	23 074	100,0	23 074	23 074	100,0	100,0	100,0	156 879	156 879	538	538

Anm. I familjestöd ingår bl.a. barn- bostads- och socialbidrag. För sammanboende har bidragen delats lika mellan kvinnan och mannen.

Källa: SCB, Inkomstfördelingsundersökningen

Tabell 29 Debiterad skatt 1994

Medelvärde samtliga		Medelvärde för de med skatt				Andel med inkomst(%)		Antal personer		Antal observationer	
		Kvinnor	Män	Kvinnors inkomst i procent av männens	Kvinnors inkomst i procent av männens	Kvinnor	Män	Kvinnor	Män	Kvinnor	Män
Ålder											
18-24		17 702	21 443	82,6	80,9	19 220	23 744	389 763	382 059	735	650
25-34		35 232	49 152	71,7	71,0	36 165	50 944	594 820	619 887	1 551	1 501
35-44		41 621	63 861	65,2	65,3	42 490	65 070	573 690	581 536	1 632	1 652
45-54		48 474	78 865	61,5	61,0	49 021	80 419	595 653	600 599	1 732	1 777
55-64		41 777	71 784	58,2	58,9	42 730	72 563	441 474	419 555	1 318	1 269
Samtliga 18-64		38 164	58 872	64,8	64,5	39 290	60 877	2 595 401	2 603 638	6 968	6 849
Ensamstående											
utan barn											
18 - 29		20 269	27 213	74,5	74,3	22 158	29 811	365 408	491 345	550	752
30 - 49		44 830	51 930	86,3	85,1	46 036	54 080	179 870	369 244	277	622
50 - 64		46 642	59 681	78,2	78,2	47 804	61 131	193 762	170 311	304	297
med barn											
1 barn		35 146	54 386	64,6	65,1	36 182	55 609	225 580	30 612	350	57
2+ barn		36 040	48 043	75,0	78,0	37 488	48 043	127 275	15 778	199	30
		33 987	61 132	55,6	53,9	34 531	64 038	98 305	14 834	151	27
Gifta sammanboende											
utan barn											
18 - 29		32 828	42 209	77,8	78,6	34 047	43 294	126 622	107 443	387	325
30 - 49		47 493	66 515	71,4	70,3	48 037	68 306	222 498	187 524	743	614
50 - 64		43 317	81 791	53,0	53,5	43 954	82 226	465 923	432 181	1 646	1 476
med barn											
1 barn		38 874	69 503	55,9	55,9	39 528	70 683	815 663	817 009	2 711	2 715
2 barn		41 689	72 711	57,3	57,3	42 351	73 921	317 899	319 245	1 051	1 055
3+ barn		38 341	68 838	55,7	55,1	38 738	70 242	340 884	340 884	1 122	1 122
		34 330	64 418	53,3	54,5	35 466	65 083	156 879	156 879	538	538

Källa: SCB, Inkomstfördelingsundersökningen

Tabell 30 Individuell disponibel inkomst 1994

	Medelvärde samtliga			Medelvärde för de med inkomst			Andel med inkomst(%)		Antal personer		Antal observationer	
	Kvinnor	Män	Kvinnors inkomst i procent av männens	Kvinnor	Män	Kvinnors inkomst i procent av männens	Kvinnor	Män	Kvinnor	Män	Kvinnor	Män
Ålder												
18-24	67 356	68 929	97,7	67 356	68 929	97,7	100,0	100,0	389 763	382 059	735	650
25-34	113 723	134 620	84,5	113 787	134 620	84,5	99,9	100,0	594 820	619 887	1 551	1 501
35-44	128 775	163 893	78,6	128 775	163 893	78,6	100,0	100,0	573 690	581 536	1 632	1 652
45-54	133 268	180 962	73,6	133 703	181 212	73,6	99,9	99,9	595 653	600 599	1 732	1 777
55-64	113 866	164 801	69,1	114 160	164 801	69,3	99,7	100,0	441 474	419 555	1 318	1 269
Samtliga 18-64	114 680	147 072	78,0	114 760	147 119	78,0	99,9	100,0	2 595 401	2 603 638	6 968	6 849
Ensamstående												
utan barn												
18 - 29	72 816	81 484	89,4	72 816	81 484	89,4	100,0	100,0	365 408	491 345	550	752
30 - 49	124 608	133 468	93,4	124 608	133 468	93,4	100,0	100,0	179 870	369 244	277	622
50 - 64	138 380	143 311	96,6	138 380	143 311	96,6	100,0	100,0	193 762	170 311	304	297
med barn												
18 - 29	154 230	178 669	86,3	154 230	178 669	86,3	100,0	100,0	225 580	30 612	350	57
30 - 49	141 463	147 620	95,8	141 463	147 620	95,8	100,0	100,0	127 275	15 778	199	30
50 - 64	170 761	211 695	80,7	170 761	211 695	80,7	100,0	100,0	98 305	14 834	151	27
Gifta sammanboende												
utan barn												
18 - 29	95 623	114 615	83,4	95 878	114 615	83,7	99,7	100,0	126 622	107 443	387	325
30 - 49	121 687	156 292	77,9	121 871	156 292	78,0	99,8	99,6	222 498	187 524	743	614
50 - 64	114 638	182 608	62,8	114 919	182 608	62,9	99,8	100,0	465 923	432 181	1 646	1 476
med barn												
18 - 29	115 751	175 787	65,8	115 751	175 787	65,8	100,0	100,0	815 663	817 009	2 711	2 715
30 - 49	114 082	171 284	66,6	114 082	171 284	66,6	100,0	100,0	317 899	319 245	1 051	1 055
50 - 64	115 633	175 225	66,0	115 633	175 225	66,0	100,0	100,0	340 884	340 884	1 122	1 122
3+ barn	119 387	186 172	64,1	119 387	186 172	64,1	100,0	100,0	156 879	156 879	538	538

Källa: SCB, Inkomstfördelingsundersökningen

Tabell 31 Folkpensionärer 65 år och äldre

	Män					Kvinnor				
	Antal		Belopp tusen kronor			Antal		Belopp tusen kronor		
	Samtliga	Enbart folk-pension	Andel med enbart folkpension	Pension	Enbart folk-pension	Samtliga	Enbart folk-pension	Andel med enbart folkpension	Pension	Enbart folk-pension
1982	599 357	61 163	10,2	48,7	24,7	790 145	328 199	41,5	31,3	24,1
1983	604 007	54 667	9,1	55,9	27,2	800 288	311 104	38,9	35,3	26,8
1984	608 919	49 102	8,1	60,1	28,2	809 739	294 450	36,4	37,5	28,0
1985	620 773	44 157	7,1	67,0	29,9	827 119	278 677	33,7	41,2	29,9
1986	629 605	39 935	6,3	74,1	31,6	841 158	262 795	31,2	45,0	31,9
1987	634 737	36 220	5,7	79,8	32,6	851 425	246 712	29,0	48,1	33,2
1988	638 546	32 919	5,2	86,9	34,3	858 327	229 883	26,8	52,2	35,2
1989	643 022	29 974	4,7	96,2	36,9	866 052	214 357	24,8	57,6	37,9
1990	645 543	27 320	4,2	105,2	41,1	871 014	198 357	22,8	63,0	40,8
1991	646 806	24 906	3,9	118,0	47,4	874 563	183 180	20,9	70,7	45,4
1992	647 858	22 832	3,5	126,7	49,5	877 457	168 919	19,3	75,9	47,4
1993	647 821	20 929	3,2	130,7	49,9	878 742	155 083	17,6	78,4	47,8
1994	648 364	19 389	3,0	136,6	50,8	880 552	142 358	16,2	82,2	48,8

Källa: SCB, totalräknad inkomststatistik.

Tabell 32 Utbetalda pensioner 1994

	Samtliga 66 år -		Kvinnor + män	66-69 år		Kvinnor + män
	Kvinnor	Män		Kvinnor	Män	
Folkpension med pensionstillskott	36 143	30 414	33 725	32 877	30 441	31 741
ATP	31 009	79 050	51 287	45 514	92 088	67 227
Avtalspension	8 323	18 833	12 759	9 417	21 875	15 225
Privat pension	1 464	4 670	2 849	2 865	7 436	4 996
Änke/omställningspension	3 022	-	1 746	950	-	507
Summa pension	79 961	132 967	102 366	91 623	151 840	119 696

Källa: Bearbetning av loF 1994, storurval. Bosatta i Sverige hela året.

Tabell 33 Utbetalda pensioner 1994

Änkepension är utlagd på folkpension och ATP med lika delar.

	Samtliga 66 år -		Kvinnor + män	66-69 år		Kvinnor + män
	Kvinnor	Män		Kvinnor	Män	
Folkpension med pensionstillskott	37 654	30 414	34 598	33 352	30 441	31 995
ATP	32 520	79 050	52 160	45 989	92 088	67 480
Avtalspension	8 323	18 833	12 759	9 417	21 875	15 225
Privat pension	1 464	4 670	2 849	2 865	7 436	4 996
Änke/omställningspension						
Summa pension	79 961	132 967	102 366	91 623	151 840	119 696

Källa: Bearbetning av loF 1994, storurval. Bosatta i Sverige hela året.

Tabell 34 Tillgångar och skulder 1992 i miljarder kronor.

Samtliga 0 år -	Kvinnor	Män	Samtliga	Kvinnors andel i procent
Bankmedel (ej i näring)	214,4	214,5	428,8	50,0
Direktägda aktier	34,1	46,9	81,0	42,1
Allemansfonder	20,9	22,9	43,9	47,6
Andra aktiefonder	15,8	17,0	32,8	48,2
Övriga finansiella tillgångar	71,8	149,7	221,5	32,4
Eget hem	413,6	604,0	1 017,6	40,6
Fritidsfastighet	77,1	87,3	164,4	46,9
Bostadsrätt dekl värde	7,8	7,9	15,7	49,7
Övriga reala tillgångar	23,9	71,4	95,4	25,1
S:a tillgångar	879,4	1 221,6	2 101,1	41,9
Skulder	243,1	512,1	755,2	32,2
Nettoförmögenhet privat	636,3	709,5	1 345,9	47,3
Tillgångar i näring	107,6	327,2	434,9	24,7
Skulder i näring	31,9	152,0	183,9	17,3
Nettoförmögenhet i näring	75,7	175,2	251,0	30,2
S:a tillgångar inkl näringsverksamhet	987,0	1 548,9	2 535,9	38,9
Skulder inkl näringsverksamhet	275,0	664,0	939,1	29,3
Nettoförmögenhet	712,0	884,9	1 596,9	44,6
Taxerad förmögenhet	380,2	336,3	716,5	53,1
CSN-skuld	33,4	24,1	57,5	58,1

Källa: SCB, Inkomstfördelningsundersökningen med extra urval av förmögna hushåll

Tabell 35 Medelvärde 1992 för samtliga kvinnor och män

Samtliga 0 år -

	Medelvärde alla			Kvinnor i procent av män
	Kvinnor	Män	Samtliga	
Bankmedel (ej i näring)	49 100	50 100	49 600	98,0
Direktägda aktier	7 800	11 000	9 400	70,9
Allemansfonder	4 800	5 400	5 100	88,9
Andra aktiefonder	3 600	4 000	3 800	90,0
Övriga finansiella tillgångar	16 500	35 000	25 600	47,1
Eget hem	94 800	141 100	117 700	67,2
Fritidsfastighet	17 700	20 400	19 000	86,8
Bostadsrätt dekl värde	1 800	1 900	1 800	94,7
Övriga reala tillgångar	5 500	16 700	11 000	32,9
S:a tillgångar	201 600	285 600	243 000	70,6
Skulder	55 700	119 700	87 400	46,5
Netto privat	145 800	165 800	155 700	87,9
Tillgångar i näring	24 700	76 500	50 300	32,3
Skulder i näring	7 300	35 500	21 300	20,6
Nettoförmögenhet i näring	17 400	41 000	29 000	42,4
S:a tillgångar inkl näringsverksamhet	226 300	362 100	293 300	62,5
Skulder inkl näringsverksamhet	63 000	155 200	108 700	40,6
Nettoförmögenhet	163 300	206 900	184 600	78,9
Taxerad förmögenhet	87 100	78 600	82 900	
CSN-skuld	7 600	5 600	6 700	135,7

Källa: SCB, Inkomstfördelningsundersökningen med extra urval av förmögna hushåll

Tabell 36 Medelvärde 1992 för kvinnor och män som har tillgångar och skulder

Samtliga 0 år -

	Medelvärde för personer med värde			Kvinnor i
	Kvinnor	Män	Samtliga	procent av män
Bankmedel (ej i näring)	65 400	68 900	67 100	94,9
Direktägda aktier	66 000	56 500	60 100	116,8
Allemansfonder	20 300	23 200	21 700	87,5
Andra aktiefonder	56 400	55 500	55 900	101,6
Övriga finansiella tillgångar	52 200	104 600	78 900	49,9
Eget hem	443 400	504 000	477 500	88,0
Fritidsfastighet	259 200	248 300	253 300	104,4
Bostadsrätt dekl värde	44 200	40 600	42 300	108,9
Övriga reala tillgångar	31 400	43 200	39 500	72,7
S:a tillgångar	237 900	342 900	289 400	69,4
Skulder	147 400	234 200	196 900	62,9
Netto privat	165 600	191 400	178 300	86,5
Tillgångar i näring	422 900	745 700	627 200	56,7
Skulder i näring	333 500	664 800	567 100	50,2
Nettoförmögenhet i näring	292 400	393 800	356 500	74,3
S:a tillgångar inkl näringsverksamhet	266 600	433 100	348 400	61,6
Skulder inkl näringsverksamhet	164 400	298 500	241 000	55,1
Nettoförmögenhet	185 200	238 300	211 300	77,7
Taxerad förmögenhet	117 300	108 500	113 000	108,1
CSN-skuld	56 500	57 300	56 800	98,6

Källa: SCB, Inkomstfördelningsundersökningen med extra urval av förmögna hushåll

Tabell 37 Andel kvinnor och män i procent som har olika tillgångar och skulder 1992.

Samtliga 0 år -

	Kvinnor	Män	Samtliga
Bankmedel (ej i näring)	75,1	72,7	73,9
Direktägda aktier	11,8	19,4	15,6
Allemanfonder	23,7	23,0	23,4
Andra aktiefonder	6,4	7,1	6,8
Övriga finansiella tillgångar	31,5	33,5	32,5
Eget hem	21,4	28,0	24,7
Fritidsfastighet	6,8	8,2	7,5
Bostadsrätt dekl värde	4,0	4,6	4,3
Övriga reala tillgångar	17,4	38,7	27,9
S:a tillgångar	84,7	83,3	84,0
Skulder	37,8	51,1	44,4
Netto privat	88,0	86,6	87,3
Tillgångar i näring	5,8	10,3	8,0
Skulder i näring	2,2	5,3	3,8
Nettoförmögenhet i näring	5,9	10,4	8,1
S:a tillgångar inkl näringsverksamhet	84,8	83,6	84,2
Skulder inkl näringsverksamhet	38,3	52,0	45,1
Nettoförmögenhet	88,1	86,8	87,4
Taxerad förmögenhet	74,3	72,4	73,4
CSN-skuld	13,5	9,8	11,7

Källa: SCB, Inkomstfördelningsundersökningen med extra urval av förmögna hushåll

Tabell 38 Tillgångar och skulder för kvinnor i män 1992. Belopp i miljarder kronor

Samtliga 18 - 64 år	Kvinnor	Män	Samtliga Kvinnors andel i procent	
Bankmedel (ej i näring)	106,9	121,6	228,5	46,8
Direktägda aktier	18,1	28,2	46,3	39,1
Allemansfonder	14,0	16,3	30,3	46,2
Andra aktiefonder	8,2	10,3	18,5	44,3
Övriga finansiella tillgångar	50,6	117,7	168,3	30,1
Eget hem	355,2	490,6	845,8	42,0
Fritidsfastighet	59,7	60,7	120,4	49,6
Bostadsrätt dekl värde	5,3	5,8	11,1	47,7
Övriga reala tillgångar	20,3	61,7	82,0	24,8
S:a tillgångar	638,3	912,9	1 551,2	41,1
Skulder	229,1	478,4	707,5	32,4
Netto privat	409,2	434,5	843,7	48,5
			0,0	
Tillgångar i näring	87,5	250,2	337,7	25,9
Skulder i näring	28,5	124,6	153,1	18,6
Nettoförmögenhet i näring	59,0	125,6	184,6	32,0
S:a tillgångar inkl näringsverksamhet	725,8	1 163,1	1 888,9	38,4
Skulder inkl näringsverksamhet	257,6	603,0	860,6	29,9
Nettoförmögenhet	468,2	560,1	1 028,3	45,5
Taxerad förmögenhet	203,2	139,1	342,3	59,4
CSN-skuld	33,4	24,1	57,5	58,1

Källa: SCB, Inkomstfördelningsundersökningen med extra urval av förmögna hushåll

Tabell 39 Medelvärde 1992 för samtliga kvinnor och män

Samtliga 18 - 64 år

	Medelvärde alla		Kvinnor i procent av män
	Kvinnor	Män	
Bankmedel (ej i näring)	41 858	46 072	44 000
Direktägda aktier	7 099	10 688	8 923
Allemansfonder	5 468	6 188	5 909
Andra aktiefonder	3 218	3 888	3 559
Övriga finansiella tillgångar	19 838	44 585	32 417
Eget hem	139 134	185 891	162 901
Fritidsfastighet	23 378	22 999	23 185
Bostadsrätt dekl värde	2 079	2 182	2 132
Övriga reala tillgångar	7 962	23 371	15 794
S:a tillgångar	250 034	345 864	298 820
Skulder	89 749	181 281	136 275
Netto privat	160 285	164 583	162 545
Tillgångar i näring	34 264	94 799	65 034
Skulder i näring	11 172	47 210	29 490
Nettoförmögenhet i näring	23 092	47 589	35 544
S:a tillgångar inkl näringsverksamhet	284 298	440 663	363 854
Skulder inkl näringsverksamhet	100 921	228 491	165 765
Nettoförmögenhet	183 377	212 172	198 089
Taxerad förmögenhet	79 614	52 701	65 934
CSN-skuld	13 073	9 145	11 076

Källa: SCB, Inkomstfördelningsundersökningen med extra urval av förmögna hushåll

Tabell 40 Medelvärde 1992 för kvinnor och män som har tillgångar och skulder

Samtliga 18 - 64 år

	Medelvärde för personer med värde			Kvinnor i procent av män
	Kvinnor	Män	Samtliga	
Bankmedel (ej i näring)	55 849	62 078	59 000	90,0
Direktägda aktier	51 453	46 246	48 152	111,3
Allemansfonder	20 396	24 590	22 461	82,9
Andra aktiefonder	51 699	53 857	52 876	96,0
Övriga finansiella tillgångar	48 601	103 227	77 139	47,1
Eget hem	446 951	497 164	474 765	89,9
Fritidsfastighet	258 078	240 368	248 833	107,4
Bostadsrätt dekl värde	48 962	40 659	44 259	120,4
Övriga reala tillgångar	30 893	45 258	40 581	68,3
S:a tillgångar	283 595	391 238	338 383	72,5
Skulder	154 849	247 408	207 285	62,6
Netto privat	171 368	175 972	173 708	97,4
Tillgångar i näring	423 781	716 961	607 996	59,1
Skulder i näring	330 444	625 239	536 147	52,9
Nettoförmögenhet i näring	280 281	354 809	327 030	79,0
S:a tillgångar inkl näringsverksamhet	321 693	495 887	410 476	64,9
Skulder inkl näringsverksamhet	171 918	307 237	248 650	56,0
Nettoförmögenhet	195 900	226 242	211 337	86,6
Taxerad förmögenhet	88 340	58 003	72 857	152,3
CSN-skuld	56 518	57 255	56 825	98,7

Källa: SCB, Inkomstfördelningsundersökningen med extra urval av förmögna hushåll

Tabell 41 Andel kvinnor och män i procent som har olika tillgångar och skulder 1992.

Samtliga 18 - 64 år

	Kvinnor	Män	Samtliga
Bankmedel (ej i näring)	74,9	74,2	74,6
Direktägda aktier	13,8	23,1	18,5
Allemansfonder	26,8	25,2	26,0
Andra aktiefonder	6,2	7,2	6,7
Övriga finansiella tillgångar	40,8	43,2	42,0
Eget hem	31,1	37,4	34,3
Fritidsfastighet	9,1	9,6	9,3
Bostadsrätt dekl värde	4,2	5,4	4,8
Övriga reala tillgångar	25,8	51,6	38,9
S:a tillgångar	88,2	88,4	88,3
Skulder	58,0	73,3	65,7
Netto privat	93,5	93,5	93,5
Tillgångar i näring	8,1	13,2	10,7
Skulder i näring	3,4	7,6	5,5
Nettoförmögenhet i näring	8,2	13,4	10,9
S:a tillgångar inkl näringsverksamhet	88,4	88,9	88,6
Skulder inkl näringsverksamhet	58,7	74,4	66,7
Nettoförmögenhet	93,6	93,8	93,7
Taxerad förmögenhet	90,1	90,9	90,5
CSN-skuld	23,1	16,0	19,5

Källa: SCB, Inkomstfördelningsundersökningen med extra urval av förmögna hushåll

Statens offentliga utredningar 1997

Kronologisk förteckning

1. Den nya gymnasieskolan – steg för steg. U.
 2. Inkomstskattelag, del I-III. Fi.
 3. Fastighetsdataregister. Ju.
 4. Förbättrad miljöinformation. M.
 5. Aktivt lönebidrag. Ett effektivare stöd för arbetshandikappade. A.
 6. Länsstyrelsernas roll i trafik- och fordonsfrågor. K.
 7. Byråkratin i backspeglén. Femtio år av förändring på sex förvaltningsområden. Fi.
 8. Rösterna om barns och ungdomars psykiska hälsa. S.
 9. Flexibel förvaltning. Förändring och verksamhetsanpassning av statsförvaltningens struktur. Fi.
 10. Ansvar för valutapolitiken. Fi.
 11. Skatter, miljö och sysselsättning. Fi.
 12. IT-problem inför 2000-skiftet. Referat och slutsatser från en hearing anordnad av IT-kommissionen den 18 december. IT-kommissionens rapport 1/97. K.
 13. Regionpolitik för hela Sverige. N.
 14. IT i kulturens tjänst. Ku.
 15. Det svåra samspillet. Resultatstyrningens framväxt och problematik. Fi.
 16. Att utveckla industriforskningsinstitutet. N.
 17. Skatter, tjänster och sysselsättning. + Bilagor. Fi.
 18. Granskning av granskning. Den statliga revisionen i Sverige och Danmark. Fi.
 19. Bättre information om konsumentpriser. In.
 20. Konkurrenslagen 1993-1996. N.
 21. Växa i lärande. Förslag till läroplan för barn och unga 6-16 år. U.
 22. Aktiebolagets kapital. Ju.
 23. Digital demokrati. Ett seminarium om Teknik, demokrati och delaktighet den 8 november 1996 anordnat av Folkrovningsutredningen, IT-kommissionen och Kommunikationsforskningsberedningen. IT-kommissionens rapport 2/97. K.
 24. Välfärd i verkligheten – Pengar räcker inte. S.
 25. Svensk mat – på EU-fat. Jo.
 26. EU:s jordbrukspolitik och den globala livsmedelsförsörjningen. Jo.
 27. Kontroll Reavinst Värdepapper. Fi.
 28. I demokratins tjänst. Statstjänstemannens roll och vårt offentliga etos. Fi.
 29. Barnpornografifrågan. Innehavskriminalisering m.m. Ju.
 30. Europa och staten. Europeiseringens betydelse för svensk statsförvaltning. Fi.
 31. Kristallkulan – tretton röster om framtiden. IT-kommissionens rapport 3/97. K.
 32. Följdragstiftning till miljöbalken. M.
 33. Att lära över gränser. En studie av OECD:s förvaltningspolitiska samarbete. Fi.
 34. Övervakning av miljön. M.
 35. Ny kurs i trafikpolitiken + bilagor. K.
 36. Bekämpande av penningtvätt. Fi.
 37. Ett tekniskt forskningsinstitut i Göteborg. U.
 38. Myndighet eller marknad. Statsförvaltningens olika verksamhetsformer. Fi.
 39. Integritet Offentlighet Informationsteknik. Ju.
 40. Unga och arbete. In.
 41. Staten och trossamfunden Rättslig reglering – Grundlag – Lag om trossamfund – Lag om Svenska kyrkan. Ku.
 42. Staten och trossamfunden Begravningsverksamheten. Ku.
 43. Staten och trossamfunden Den kulturhistoriskt värdefulla kyrkliga egendomen och de kyrkliga arkiven. Ku.
 44. Staten och trossamfunden Svenska kyrkans personal. Ku.
 45. Staten och trossamfunden Stöd, skatter och finansiering. Ku.
 46. Staten och trossamfunden Statlig medverkan vid avgiftsbetalning. Ku.
 47. Staten och trossamfunden Den kyrkliga egendomen. Ku.
 48. Arbetsgivarpolitik i staten. För kompetens och resultat. Fi.
 49. Grundlagsskydd för nya medier. Ju.
 50. Alternativa utvecklingsvägar för EU:s gemensamma jordbrukspolitik. Jo.
 51. Brister i omsorg – en fråga om bemötande av äldre. S.
 52. Omsorg med kunskap och inlevelse – en fråga om bemötande av äldre. S.
 53. Avskaffa reklamskatten! Fi.
 54. Ministern och makten. Hur fungerar ministerstyret i praktiken? Fi.
 55. Staten och trossamfunden. Sammanfattningarna av förslagen från de statliga utredningarna. Ku.
 56. Folket som rådgivare och beslutsfattare. + Bilaga 1 och 2. Ju.
 57. I medborgarnas tjänst. En samlad förvaltningspolitik för staten. Fi.
 58. Personalutlysning. A.
 59. Svenskhemmet Voksenåsens förvaltningsform. Ku.
 60. Betal-TV inom Sveriges Television. Ku.
-

Statens offentliga utredningar 1997

Kronologisk förteckning

61. Att växa bland betong och kojor.
Ett delbetänkande om barns och ungdomars
uppväxtvillkor i storstädernas utsatta områden från
Storstadskommittén. S.
 62. Rosor av betong.
En antologi till delbetänkandet Att växa bland
betong och kojor från Storstadskommittén. S.
 63. Sverige inför epoksiftet.
IT-kommissionens rapport 5/97. K.
 64. Samhall. En arbetsmarknadspolitisk åtgärd
+ Bilagedel. A
 65. Polisens register. Ju.
 66. Statsskuldspolitiken. Fi.
 67. Återkallelse av uppehållstillstånd. UD.
 68. Grannlands-TV i kabelnät. Ku.
 69. Besparingar i stort och smått. U.
 70. Totalförsvaret och frivilligorganisationerna
– uppdrag, stöd och ersättning. Fö.
 71. Politik för unga.
+ 2 st bilagor. In.
 72. En lag om socialförsäkringar. S.
 73. Inför en svensk policy om säker elektronisk
kommunikation. Referat från ett seminarium
anordnat av IT-kommissionen, Närings- och
handelsdepartementet och SEIS den 11 december
1996. IT-kommissionens rapport 6/97. K.
 74. EU:s jordbrukspolitik, miljön och regional
utveckling. Jo.
 75. Bosättningsbegreppet. Skatterättsliga regler för
fysiska personer. Fi.
 76. Invandrare i vård och omsorg
– en fråga om bemötande av äldre. S.
 77. Uppföljning av inkomstskattelagen. Fi.
 78. Medelsförvaltning i kommuner och landsting. In.
 79. Försäkringsmäklare. En lagöversyn av
Försäkringsmäklarutredningen. Fi.
 80. Reformerad stabsorganisation. Fi.
 81. Allmännyttiga bostadsföretag.
+ Bilaga. In.
 82. Lika möjligheter. In.
 83. Om makt och kön – i spåren av offentliga
organisationers omvandling. A.
 84. En hållbar kemikaliepolitik. M.
 85. Förmån efter inkomst – Samordnat inkomstbegrepp
för bostadsstöden och nya kvalifikationsregler för
rätt till sjukpenninggrundande inkomst. S.
 86. Punktskattekontroll av alkohol, tobak och
mineralolja, m.m. Fi.
 87. Kvinnor, män och inkomster.
Jämställdhet och oberoende. A.
-

Statens offentliga utredningar 1997

Systematisk förteckning

Justitiedepartementet

Fastighetsdataregister. [3]
Aktiebolagets kapital. [22]
Barnpornografifrågan.
Innehavskriminalisering m.m. [29]
Integritet Offentlighet Informationsteknik. [39]
Grundlagsskydd för nya medier. [49]
Folket som rådgivare och beslutsfattare.
+ Bilaga 1 och 2. [56]
Polisens register. [65]

Utrikesdepartementet

Återkallelse av uppehållstillstånd. [67]

Försvarsdepartementet

Totalförsvaret och frivilligorganisationerna
– uppdrag, stöd och ersättning. [70]

Socialdepartementet

Röster om barns och ungdomars psykiska hälsa. [8]
Välfärd i verkligheten – Pengar räcker inte. [24]
Bristar i omsorg
– en fråga om bemötande av äldre. [51]
Omsorg med kunskap och inlevelse
– en fråga om bemötande av äldre. [52]
Att växa bland betong och kojor.
Ett delbetänkande om barns och ungdomars
uppväxtvillkor i storstädernas utsatta områden från
Storstadskommittén. [61]
Rosor av betong.
En antologi till delbetänkandet Att växa bland
betong och kojor från Storstadskommittén. [62]
En lag om socialförsäkringar. [72]
Invandrare i vård och omsorg
– en fråga om bemötande av äldre. [76]
Förmån efter inkomst – Samordnat inkomstbegrepp
för bostadsstöden och nya kvalifikationsregler för
rätt till sjukpenninggrundande inkomst. [85]

Kommunikationsdepartementet

Länsstyrelsernas roll i trafik- och fordonsfrågor. [6]
IT-problem inför 2000-skiftet. Referat och slutsatser från
en hearing anordnad av IT-kommissionen den
18 december. IT-kommissionens rapport 1/97. [12]
Digital demokrati. Ett seminarium om Teknik.
demokrati och delaktighet den 8 november 1996
anordnat av Folkområdningsutredningen, IT-
kommissionen och Kommunikationsforsknings-
beredningen. IT-kommissionens rapport 2/97. [23]

Kristallkulan – tretton röster om framtiden.
IT-kommissionens rapport 3/97. [31]
Ny kurs i trafikpolitiken + bilagor. [35]
Sverige inför epokskiftet.
IT-kommissionens rapport 5/97. [63]
Inför en svensk policy om säker elektronisk
kommunikation. Referat från ett seminarium anordnat av
IT-kommissionen, Närings- och handelsdepartementet
och SEIS den 11 december 1996.
IT-kommissionens rapport 6/97. [73]

Finansdepartementet

Inkomstskattelag, del I-III. [2]
Byråkratin i backspegeln. Femtio år av förändring på sex
förvaltningsområden. [7]
Flexibel förvaltning. Förändring och verksam-
hetsanpassning av statsförvaltningens struktur. [9]
Ansvar för valutapolitiken. [10]
Skatter, miljö och sysselsättning. [11]
Det svåra samspillet. Resultatstyrningens framväxt
och problematik. [15]
Skatter, tjänster och sysselsättning.
+ Bilagor. [17]
Granskning av granskning.
Den statliga revisionen i Sverige och Danmark. [18]
Kontroll Reavinst Värdepapper. [27]
I demokratis tjänst. Statstjänstemannens roll och
vårt offentliga etos. [28]
Europa och staten. Europeiseringens betydelse för
svensk statsförvaltning. [30]
Att lära över gränser. En studie av OECD:s förvaltnings-
politiska samarbete. [33]
Bekämpande av penningtvätt. [36]
Myndighet eller marknad.
Statsförvaltningens olika verksamhetsformer. [38]
Arbetsgivarpolitik i staten.
För kompetens och resultat. [48]
Avskaffa reklamskatten! [53]
Ministern och makten.
Hur fungerar ministerstyre i praktiken? [54]
I medborgarnas tjänst.
En samlad förvaltningspolitik för staten. [57]
Statsskuldspolitiken. [66]
Bosättningsbegreppet. Skatterättsliga regler för
fysiska personer. [75]
Uppföljning av inkomstskattelagen. [77]
Försäkringsmäklare. En lagöversyn av
Försäkringsmäklarutredningen. [79]
Reformerad stabsorganisation. [80]
Punktskattekontroll av alkohol, tobak och
mineralolja. m.m. [86]

Statens offentliga utredningar 1997

Systematisk förteckning

Utbildningsdepartementet

Den nya gymnasieskolan – steg för steg. [1]
Växa i lärande. Förslag till läroplan för barn och unga 6-16 år. [21]
Ett tekniskt forskningsinstitut i Göteborg. [37]
Besparingar i stort och smått. [69]

Jordbruksdepartementet

Svensk mat – på EU-fat. [25]
EU:s jordbrukspolitik och den globala livsmedelsförsörjningen. [26]
Alternativa utvecklingsvägar för EU:s gemensamma jordbrukspolitik. [50]
EU:s jordbrukspolitik, miljön och regional utveckling. [74]

Arbetsmarknadsdepartementet

Aktivt lönebidrag. Ett effektivare stöd för arbetshandikappade. [5]
Personalitytyrning. [58]
Samhall. En arbetsmarknadspolitisk åtgärd + Bilagedel. [64]
Om makt och kön – i spåren av offentliga organisationers omvandling. [83]
Kvinnor, män och inkomster.
Jämställdhet och oberoende. [87]

Kulturdepartementet

IT i kulturens tjänst. [14]
Staten och trossamfunden
Rättslig reglering
– Grundlag
– Lag om trossamfund
– Lag om Svenska kyrkan. [41]
Staten och trossamfunden
Begravningsverksamheten. [42]
Staten och trossamfunden
Den kulturhistoriskt värdefulla kyrkliga egendomen och de kyrkliga arkiven. [43]
Staten och trossamfunden
Svenska kyrkans personal. [44]
Staten och trossamfunden
Stöd, skatter och finansiering. [45]
Staten och trossamfunden
Statlig medverkan vid avgiftsbetalning. [46]
Staten och trossamfunden
Den kyrkliga egendomen. [47]
Staten och trossamfunden. Sammanfattningarna av förslagen från de statliga utredningarna. [55]
Svenskhemmet Voksenåsens förvaltningsform. [59]

Betal-TV inom Sveriges Television. [60]
Grannlands-TV i kabelnät. [68]

Närings- och handelsdepartementet

Regionpolitik för hela Sverige. [13]
Att utveckla industriforskningsinstitut. [16]
Konkurrenslagen 1993-1996. [20]

Inrikesdepartementet

Bättre information om konsumentpriser. [19]
Unga och arbete. [40]
Politik för unga.
+ 2 st bilagor. [71]
Medelsförvaltning i kommuner och landsting. [78]
Allmännyttiga bostadsföretag.
+ Bilaga. [81]
Lika möjligheter. [82]

Miljödepartementet

Förbättrad miljöinformation. [4]
Följdagstiftning till miljöbalken. [32]
Övervakning av miljön. [34]
En hållbar kemikaliepolitik. [84]